

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

David Hána

**POSLANECKÉ DOTACE V ČESKU
V LETECH 2003-2009:
PROSTOROVÁ DIMENZE A IDENTIFIKACE
NĚKTERÝCH PODMIŇUJÍCÍCH FAKTORŮ**

**Pork barrel in Czechia in 2003-2009: spatial
dimension and the identification of some causal factors**

Diplomová práce

Praha 2010

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Marie Macešková, PhD.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval sám s pomocí uvedené literatury a odborných rad vedoucí mé práce.

David Hána

Jsem velmi rád, že mohu poděkovat své vedoucí Marii Maceškové za nepolevující zájem a ochotu, hodnotné rady a podnětné připomínky k mé diplomové práci a za uvedení do základů vědecké práce a prezentace jejích výsledků.

David Hána

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Geografický pohled na poslanecké dotace	12
2.1. Poslanecké dotace a regionální rozvoj.....	14
2.2. Návaznost poslaneckých dotací na volby	18
2.3. Vliv sítí kontaktů na rozdělování poslaneckých dotací.....	20
3. Přístup ke studiu poslaneckých dotací	23
3.1. Charakteristika státního rozpočtu a začlenění poslaneckých dotací	23
3.2. Vstup poslanců do rozpočtového procesu	27
4. Metodika práce	33
4.1. Struktura poslaneckých dotací	33
4.2. Metodika prostorových analýz	40
4.3. Metodika hodnocení vybraných podmiňujících faktorů.....	44
4.3.1. Diskuze významu místa bydliště poslance	45
4.3.2. Metodika zohlednění vlivu jednotlivých poslanců	46
4.3.3. Základní metody hodnocení závislostí.....	50
5. Hodnocení prostorové distribuce poslaneckých dotací.....	54
5.1. Prostorová distribuce poslaneckých dotací na úrovni krajů a okresů.....	55
5.2. Vliv bydlišť poslanců na alokaci poslaneckých dotací do krajů a okresů	62
5.3. Koncentrace poslaneckých dotací na úrovni obcí	66
5.4. Shrnutí empirických výsledků.....	77
6. Závěr	79
7. Použitá literatura a zdroje dat	86
8. Přílohy	

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tab. 2.1 Objem poslaneckých dotací ve srovnání s výdaji státního rozpočtu na regionální rozvoj v Česku v období 2003-2009 (v mil. Kč, v %)	16
Tab. 3.1 Příjmy a výdaje státního rozpočtu Česka v období 2003-2009 (v mil. Kč)	25
Tab. 4.1 Poslanecké dotace a jejich druhy v Česku v období 2003-2009 (v mil. Kč, v %)	35
Tab. 4.2 Objem poslaneckých dotací ve srovnání s výdaji státního rozpočtu Česka v období 2003-2009 (v mil. Kč, v %)	36
Graf 4.3 Odvětvová klasifikace poslaneckých dotací financujících lokální projekty v období 2003-2009 (v %)	39
Obr. 4.4 Moranův diagram prostorové autokorelace	52
Obr. 4.5 Grafické znázornění definice blízkých jednotek v topografickém přístupu typu „dáma“ v prostorové autokorelaci	54
Tab. 5.1 Giniho a variační koeficient relativizovaného objemu poslaneckých dotací financujících lokální projekty v Česku v období 2003-2009 (v %)	55
Obr. 5.2 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na obyvatele v krajích Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)	57
Obr. 5.3 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na obyvatele v okresech Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)	57
Obr. 5.4 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na km ² v krajích Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)	59
Obr. 5.5 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na km ² v okresech Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)	59
Obr. 5.6 Počet poslaneckých dotací na lokální projekty a objem na jednu poslaneckou dotaci financujících lokální projekty v krajích Česka v letech 2003-2009 (v %)	61
Obr. 5.7 Počet poslaneckých dotací na lokální projekty a objem na jednu poslaneckou dotaci financujících lokální projekty v okresech Česka v letech 2003-2009 (v %)	61
Tab. 5.8 Spearmanův korelační koeficient závislosti regionální distribuce relativizovaného objemu a počtu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na počtu poslanců a koeficientu vlivu v krajích a okresech Česka v období 2003-2009	64
Graf 5.9 Součet objemů poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na počet obyvatel obcí v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v mil. Kč/obyv.)	66
Graf 5.10 Součet objemů poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na rozlohu obcí v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v mil. Kč/km ²)	67
Tab. 5.11 Podíl obcí podpořených z poslaneckých dotací financujících lokální projekty na celkovém počtu obcí v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v %)	68
Graf 5.12 Objem poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na počet obyvatel na jednu podpořenou obec v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v tis. Kč/obyv.)	68

Graf 5.13 Objem poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na jednotku plochy na jednu podpořenou obci v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km ²)	69
Obr. 5.14 Legenda pro obrázky 5.15 a 5.16	72
Obr. 5.15 Jádrové oblasti sociální intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty obcím Česka v letech 2003-2009	72
Obr. 5.16 Jádrové oblasti územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty obcím Česka v letech 2003-2009	73
Obr. 5.17 Průměrný počet poslanců přihlášených k trvalému pobytu v obcích Česka na jeden rok období 2003-2009.....	75
Obr. 5.18 Průměrný koeficient vlivu poslanců přihlášených k trvalému pobytu v obcích Česka na jeden rok období 2003-2009.....	76

Seznam použitých zkratk

ARIS	Automatizovaný rozpočtový informační systém
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
ČTK	Česká tisková komora
IČO	identifikační číslo organizace
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MMF	Mezinárodní měnový fond
MMRČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
ODS	Občanská demokratická strana
PSPČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
SZ	Strana zelených

Abstrakt

Cílem diplomové práce je odhalení pravidelností v podmíněnosti prostorové diferenciaci v alokaci finančních prostředků z poslaneckých dotací (tzv. „porcování medvěda“) v Česku v letech 2003-2009. Zároveň se diplomová práce pokouší o identifikaci některých podmiňujících faktorů zjištěného prostorového vzorce distribuce finančních prostředků z poslaneckých dotací. Dotované projekty jsou vybírány a zařazovány do státního rozpočtu především na základě subjektivních preferencí poslanců, které mohou být formovány hned několika faktory. Diplomová práce prověřuje roli prostorového rozmístění bydlišť poslanců ve spojitosti s vlivem poslanců na prosazování projektů do státního rozpočtu během projednávání jeho návrhu v Poslanecké sněmovně v prostorové alokaci poslaneckých dotací. Analýzy distribuce finančních prostředků poslaneckých dotací byly provedeny na třech úrovních - na úrovni krajů, okresů a obcí.

Klíčová slova: poslanecké dotace, veřejné výdaje, Poslanecká sněmovna, prostorová diferenciaci, Česko

Abstract

The aim of this diploma thesis is an attempt to reveal a regularity and dependence in spatial distribution of the pork barrel (i.e. the parliamentary grants) in the case of Czechia in 2003-2009. Moreover, the thesis attempts to identify some undermining factors of the proven spatial pattern in allocation of pork barrel financial sources. The selection of supported projects highly depends on subjective preferences of particular deputies being influenced by many factors. Accordingly, the diploma thesis examines a role of the spatial distribution of deputies' places of living and their influences on the spatial allocation of the pork barrel through the state budget being approved in the Lower House.

Keywords: pork barrel, public expenditure, Lower House, spatial differentiation, Czechia

1. Úvod

Každoročně se opakující poslanceká praxe přesunů financí v rámci státního rozpočtu během jeho projednávání v Poslanecké sněmovně, v této práci dále nazývaných termínem „poslanecké dotace“, je v médiích často rozebírána pod označením „porcování medvěda“ či „poslanecké pomníčky“. Výsledkem tohoto procesu je mimo jiné podpora lokálních investičních projektů z centrálních veřejných zdrojů, jejichž systematické analýzy, včetně podmiňujících faktorů distribuce regionální, jakož i oborové, v Česku zatím ve větším rozsahu chybí. Procesem schvalování českého státního rozpočtu a vlivem poslanců na něj se v malé míře, často pouze okrajově, zabývají ekonomové (např. Peková 2002; Krejdl 2006) nebo sociologové (Stašková 2008). V nedávné době se ke studiu této problematiky přidali také geografové, především hodnocením regionální distribuce poslaneckých dotací a posouzením vlivu výsledků voleb do Poslanecké sněmovny na zjištěný regionální vzorec alokace financí z poslaneckých dotací (Hána 2008; Hána, Macešková 2008, 2010).

Poslanecké dotace jsou součástí výdajové části fiskální politiky státu, která je pro geografický výzkum významná především svými dopady pro regionální rozvoj (Macešková 2005, 2007, 2009; Blažek, Macešková 2009). Poslanecké dotace tak představují důležité výzkumné téma především ze dvou důvodů. Zaprvé jsou takto rozdělovány relativně vysoké investiční prostředky s nemalými důsledky pro regionální rozvoj (Hána 2008; Hána, Macešková 2008, 2010) a za druhé sám proces rozdělování těchto veřejných prostředků je svým způsobem prosazování projektů do státního rozpočtu výjimečný (Krejdl 2006). Dotované projekty nejsou vybírány podle předem stanovených kritérií jako u běžných dotačních titulů, ale reflektují subjektivní preference a zájmy poslanců, které mohou být ovlivněny dalšími aktéry vstupujícími do rozpočtového procesu (např. Fukui, Fukai 1996).

Na preference poslanců může působit několik různých faktorů. Mohou to být prostorově snadno určitelné faktory, jako výsledky voleb do zastupitelských institucí (např. Johnston 1979; Grossman, Helpman 2005; Golden, Picci 2006) nebo ve výzkumu obtížně uchopitelné sítě kontaktů místních aktérů a politiků s lidmi rozhodujícími o konkrétních dotacích (např. Fukui, Fukai 1996). Může jít také o tak prostorově nahodilý jev, jako je odměnění „správného“ rozhodnutí při volbě prezidenta (Tabery 2008, s. 286).

Tato práce se bude zabývat jiným velmi důležitým faktorem. Je pravděpodobné, že poslanci z velké části podporují regiony či obce, kde mají své bydliště (ve Spojených státech uvádí např. Johnston 1979; Grossman, Helpman 2005). Uvedená úvaha je opřena o předpoklad snahy politiků ovlivnit nadcházející volby podporou lokalit, kde sídlí jejich místní stranické organizace, které se shodují s lokalitami bydlišť poslanců. Důležitým podmiňujícím faktorem zacílení poslaneckých dotací by také mohla být hustota prostorových sítí kontaktů mezi poslancem a místními aktéry, kterou je možné v nejvyšší míře očekávat v místě poslancova bydliště. Dalším důležitým faktorem může být vliv subjektivního názoru poslance na potřebu rozvoje lokality jeho bydliště.

Významným činitelem možnosti regionu na získání poslanecké dotace je především počet místních poslanců včetně jejich potenciálního vlivu na podobu státního rozpočtu, vycházejícího například z členství ve výborech sněmovny spolurozhodujících o změnách provedených v návrhu státního rozpočtu nebo počtu let práce poslance ve sněmovně (Johnston 1979; Gradus 1983; Fukui, Fukai 1996; Golden, Picci 2006; Krejdl 2006).

Hned v úvodu je nutné zdůraznit, že záměrem této diplomové práce není úplné vysvětlení podmínek v pravidelnosti prostorové diferenciaci alokace poslaneckých dotací výše uvedenými proměnnými, ale identifikace několika významných příčinných faktorů. Ostatně s odkazem na filozofy, jakými jsou například John Locke či Immanuel Kant, je možné tvrdit, že cíl kompletního popsání a pochopení reality by ani nebyl možný (viz Popkin, Stroll 2000).

Výše uvedené faktory vstupující do procesu rozdělování financí ze státního rozpočtu v době schvalování jeho návrhu v Poslanecké sněmovně budou studovány na souboru relativizovaných finančních prostředků z poslaneckých dotací v Česku v letech 2003-2009 na úrovni krajů, okresů a obcí. Hledáním podmínek ekonomického a politického chování společenských subjektů tato práce přispívá novým tématem k rozšíření skupiny metodicky obdobně zaměřených studií v české geografii (viz Hampl, Dostál, Drbohlav 2007).

Pro práci byly stanoveny následující cíle:

- Zhodnocení nerovnoměrnosti distribuce relativizovaných finančních zdrojů z poslaneckých dotací mezi kraji a okresy Česka v období 2003-2009 v závislosti

na nerovnoměrnosti rozložení trvalých bydlišť poslanců mezi kraje a okresy v době konání voleb do Poslanecké sněmovny.

- Hodnocení nerovnoměrnosti distribuce relativizovaných finančních zdrojů z poslaneckých dotací na úrovni krajů a okresů Česka v období 2003-2009 v závislosti na velikosti „koeficientu vlivu“ jednotlivých krajů, resp. okresů. Koeficientem vlivu se pak rozumí koeficient kraje nebo okresu vypočtený za pomoci nominálního odhadu vlivu funkcí poslanců na státní rozpočet, kteří měli v daném kraji či okrese trvalé bydliště v době konání voleb do Poslanecké sněmovny.
- Hodnocení nerovnoměrnosti distribuce relativizovaných finančních prostředků z poslaneckých dotací podle velikostních kategorií obcí Česka v období 2003-2009.
- Identifikace hlavních center podpory relativizovanými finančními prostředky z poslaneckých dotací na úrovni obcí Česka v období 2003-2009, zhodnocení závislosti objemu alokovaných relativizovaných finančních zdrojů z poslaneckých dotací do obcí Česka v témže období na přítomnosti trvalého bydliště některého z poslanců v době konání voleb do Poslanecké sněmovny a jeho nominálního odhadu vlivu na státní rozpočet.

Cílům práce pak odpovídají následující hypotézy a výzkumné otázky vycházející z předchozí práce autora (Hána 2008) a z uvedené odborné literatury:

- V období 2003-2009 byla sociální a územní intenzita podpory z poslaneckých dotací mezi kraji a okresy Česka nerovnoměrná, přičemž mezi okresy byla nerovnoměrnost větší než mezi kraji. Sociální a územní intenzita poslaneckých dotací byla nejvyšší v krajích a okresech, ve kterých mělo trvalé bydliště v době konání voleb do Poslanecké sněmovny nejvíce poslanců (jak na příkladu Spojených států ověřili např. Johnston 1979; Grossman, Helpman 2005).
- Nejvyšší sociální a územní intenzita podpory z poslaneckých dotací byla v období 2003-2009 v krajích či okresech Česka, které měly nejvyšší „koeficient vlivu“ (ten byl vypočten na základě závěrů výzkumu Johnstona 1979; Fukui, Fukui 1996; Golden, Picchio 2006; Krejdl 2006).
- Jak je sociální a územní intenzita podpory z poslaneckých dotací z období 2003-2009 rozložena v rámci velikostních kategorií českých obcí? Zvláštní zřetel bude

- kladen na srovnání objemu finančních prostředků přiřazených v tomto období nejmenším obcím ve srovnání s malými obcemi, středně velkými a s velkými obcemi (odvozeno podle Hampla 2005).
- V období 2003-2009 byla nejvyšší sociální a územní intenzita podpory z poslaneckých dotací ve shlučích obcí, ve kterých mělo v době konání voleb do Poslanecké sněmovny trvalé bydliště nejvíce poslanců. Rozdíly mezi těmito shluky v přijatém objemu dotací byly pozitivně závislé na nominálním odhadu vlivu poslanců („koeficient vlivu“), kteří měli v těchto obcích trvalé bydliště v době konání voleb do Poslanecké sněmovny (Johnston 1979; Fukui, Fukai 1996; Grossman, Helpman 2005; Golden, Picci 2006; Krejdl 2006).

Práce je strukturována do šesti kapitol, přičemž první a poslední představují úvod a závěr. V druhé kapitole je objasněn teoretický základ studia poslaneckých dotací, který svojí relativní stručností odpovídá malému rozsahu dosavadního studia této problematiky. V této části budou uplatněny tři hlavní geografické pohledy na poslanecké dotace, a to přístup regionálního rozvoje, geografie voleb a geografie sítí. Následuje kapitola shrnující přístup ke studiu poslaneckých dotací prostřednictvím charakteristik státního rozpočtu a procesu jeho schvalování. V části zabývající se metodikou práce je vedle popisu zdrojů dat představena struktura poslaneckých dotací. Dále jsou diskutovány použité statistické ukazatele prostorových analýz a hodnocení podmiňujících faktorů distribuce poslaneckých dotací. Za metodickou částí následuje empirická část představující výstupy prováděných analýz a jejich vyhodnocení. Poslední kapitolou je závěr.

2. Geografický pohled na poslanecké dotace

Teoretický rámec výzkumu obsaženého v této diplomové práci, jehož vytvoření si klade za cíl tato kapitola, obsahuje shrnutí dosavadních výsledků výzkumu v oblasti poslaneckých dotací, včetně závěrů autorovy bakalářské práce (Hána 2008), a další fakta nezbytná pro vytvoření dostatečného obrazu o poslaneckých dotacích.

Prací řešící proces schvalování návrhu státního rozpočtu a vliv zastupitelů centrálních legislativních institucí na státní rozpočet je ve světové odborné literatuře mnoho. Většina studií se věnuje spojitosti alokovaných prostředků s výsledky voleb.

Nejvíce studií na toto téma je spojeno s americkými dotacemi poslanců a senátorů označovaných jako *earmarks* či častěji jako *pork barrel*¹, kterými se financují projekty v poslaneckých a senátorských volebních obvodech (např. Johnston 1976; Finnigan 2007; Bardes, Shelley, Schmidt 2008).

Tyto dotace se do návrhu federálního rozpočtu zahrnují v jednotlivých výborech a podvýborech Sněmovny reprezentantů a Senátu. Po předání vládního návrhu federálního rozpočtu a schválení celkových příjmů a výdajů v obou komorách Kongresu se jednotlivé části návrhu rozpočtu předkládají výborům a podvýborům Sněmovny. Nejdříve se v příslušných výborech stanoví programy (včetně kritérií pro zařazení projektů do těchto programů), kam následně podvýbory zařazují konkrétní projekty na financování z federálního rozpočtu. Pokud jsou tyto návrhy schváleny příslušnými výbory a posléze celou Sněmovnou, je návrh rozpočtu spolu s pozměňovacími návrhy předložen Senátu, kde se opakuje celá procedura. Po schválení pozměněného návrhu rozpočtu Senátem jsou jeho části schvalovány společnými výbory Sněmovny a Senátu. Pokud tyto výbory vysloví s návrhy souhlas, je návrh rozpočtu předán k podepsání prezidentovi, který ho však může odmítnout² a předat zpět k projednání Kongresu (Johnston 1979; Bardes, Shelley, Schmidt 2008).

Zde je nutné zdůraznit, že jako *pork barrel* se v mnoha zemích označují jakékoliv veřejné finance ze státního rozpočtu, které jsou přiděleny na financování regionálních či lokálních projektů (např. Johnston 1983; Fukui, Fukai 1996). V Česku by se tak označovaly také projekty zařazené do klasických dotačních programů ministerstev. Podmínkou by i v tomto případě bylo subjektivní ovlivnění finálního výběru projektů politiky či úředníky.

V Evropě se odlišná míra pozornosti věnovaná studiu dotací přidělovaných členy parlamentů odvíjí především od odlišných pravomocí parlamentů evropských států v rámci jejich rozpočtových procesů. V některých zemích, jako například v Řecku, Irsku nebo ve Spojeném království, nemá parlament právo jakýmkoliv

¹ Spojené státy jsou zřejmě prvním státem, jehož zastupitelé rozdělovali peníze ze státního, resp. z federálního rozpočtu na projekty ve svých volebních obvodech. Tyto praktiky lze v relativně malé míře zaznamenat poprvé již v 18. století v prvním volebním období Kongresu, větší intenzity však dosáhly až v 80. letech 20. století (Finnigan 2007). Dnes jsou zde praktiky *pork barrel* velmi rozšířené, daly také podnět vzniku občanského sdružení, které mimo jiné každoročně sleduje prostorovou a oborovou distribuci těchto dotací (Schatz 2009). Například v roce 2006 obsahoval americký rozpočet 14 000 zastupitelských dotací, které stály 47 mld. dolarů, tedy asi 1 % federálního rozpočtu (Bardes, Shelley, Schmidt 2008). Boj proti *pork barrel* se stal i jedním z témat prezidentské kampaně Johna McCaina (Macháček 2008; Schneider 2008).

² V roce 1987 tak například učinil Ronald Reagan kvůli nadměrnému počtu dotací poslanců a senátorů, kterých bylo 121 (Bardes, Shelley, Schmidt 2008).

způsobem zasahovat do vládního návrhu státního rozpočtu. Oproti tomu například v Rakousku, Belgii, Lucembursku nebo ve Švédsku může parlament státní rozpočet sám navrhnout. Ve většině států jsou pozměňovací návrhy zastupitelů k vládnímu návrhu státního rozpočtu omezeny, a to buď finančně (např. Francie, Lucembursko), nebo podmínkou vyrovnaného rozpočtu (např. Finsko, Německo, Švédsko, Itálie) (Krejdl 2006). Českým procesem schvalování návrhu státního rozpočtu a možnostmi jeho ovlivnění poslanci se bude zabývat kapitola 3.

Geografický pohled na poslanecké dotace může být velmi rozmanitý. Méně častý, ale velmi důležitý přístup k poslaneckým dotacím jako k jednomu z mechanismů regionálního rozvoje je svým rozsahem až neúměrně překonán nejčastějším pohledem na ovlivnění prostorového vzorce alokace poslaneckých dotací nadcházejícími či proběhnutými volbami. Za třetí pojetí již na pomezí sociologie lze označit výzkum prostorových sítí mezi politiky a místními aktéry, skrze které se pokouší místní aktéři ovlivnit preference poslanců při rozdělování financí ze státního rozpočtu. Následující podkapitoly shrnou všechny tři pohledy.

2.1. Poslanecké dotace a regionální rozvoj

Poslanecké dotace ze své podstaty veřejných výdajů přidělovaných poslanci během procesu projednávání a schvalování státního rozpočtu jsou především doménou ekonomů. Význam geografického studia lze spatřovat především v prověřování implikací distribuce poslaneckých dotací pro regionální rozvoj (Blažek 2002a; Blažek, Macešková 2009). V tomto kontextu je vhodné uvažovat o dvou různě obsáhlých sférách regionální politiky, tedy o jejím „užším“ a „širším“ vymezení. Do užšího vymezení spadá pouze explicitní regionální politika (Blažek 2003, 2006; Macešková 2009), v případě Česka politika prováděná prostřednictvím dotací Ministerstva pro místní rozvoj především v rámci dotačního programu Podpora regionálního rozvoje. V Česku je uplatňována tzv. pojišťovací regionální politika³, která má za cíl ekonomickou podporu hospodářsky slabých a strukturálně postižených regionů, tedy tzv. regionů se soustředěnou podporou státu (MMRČR

³ V explicitní regionální politice lze uplatnit dvě základní formy. Pojišťovací regionální politiku, tedy podporu státu zaostávajícím či strukturálně postiženým regionům, nebo strategickou regionální politiku, za kterou je považována podpora nejvyspělejších regionů. Smyslem prvního typu je zmírnění ekonomických a sociálních problémů v dotovaných regionech a tudíž následné posílení vnitřní soudržnosti státu, cílem druhého typu je posílení jader státu pro uhájení či vylepšení pozice v mezinárodní konkurenci (Blažek, Uhlíř 2002).

2000, 2006; Blažek, Uhlíř 2002). Regionální politika je v tomto případě součástí státní hospodářské politiky a je koordinovaná s regionální politikou Evropské unie (Peková, Pilný, Jetmar 2008).

Regionální zacílení veřejných politik a obecně veřejných intervencí se v Česku sleduje pouze u explicitní regionální politiky, nikoliv u prostředků alokovaných v rámci programů, které lze zařadit do jejího širšího pojetí (Macešková 2005). Za to lze považovat veškeré sektorové programy a politiky státu, které mají zřetelnou regionální dimenzi (Blažek 2003, 2006; Macešková 2009). Jde například o politiku dopravní infrastruktury, zemědělskou politiku, politiku na podporu výzkumu a vývoje či o politiku sociální. Jak je patrné z tohoto omezeného výčtu, může jít o politiky různého zaměření, pro něž je společné nesledování územního hlediska při rozhodování o alokaci finančních zdrojů. V některých případech může být tato alokace veřejných prostředků nerovnoměrná a zahrnující omezený počet regionů, ve kterých tak může docházet k relativním pohybům socioekonomické úrovně. Ty mohou být zásadnější než změny způsobené explicitní regionální politikou (Evropská komise 2004; Macešková 2005, 2007; Sunley, Klagge, Berndt, Martin 2005). Přesto se v Česku během rozhodování o rozdělení finančních prostředků v rámci těchto dotačních programů nebere v úvahu rozdílná socioekonomická situace regionů, ani se nesledují územní dopady těchto dotací (Macešková 2005). Bez dostatečného pochopení regionální struktury soukromých i veřejných finančních toků je ale znalost regionálního rozvoje značně omezená (Martin, Minns 1995, s. 127). Jeden z takových veřejných finančních toků představují právě poslanecké dotace.

Význam regionální distribuce poslaneckých dotací jako předmětu studia geografie regionálního rozvoje podporuje podobnost projektů podporovaných poslaneckými dotacemi s projekty financovanými v rámci explicitní regionální politiky⁴. Poslanecké dotace, stejně jako další finanční zdroje mající formu širšího vymezení regionální politiky, nereflektují podle očekávání aktuální socioekonomickou situaci českých regionů (Hána 2008), která byla pro potřeby uvedené práce zjednodušeně vyjádřena mírou nezaměstnanosti jako jedním z jejích vhodných indikátorů (Blažek, Csank 2007). Poslanecké dotace ale mohou přispět

⁴ Například dotace na „zřízení dětského hřiště a lesoparku“ v obci Nebahovy v okrese Prachatice z poslaneckých dotací a „obnova zeleně a výstavba dětského hřiště“ v obci Řečice v okrese Žďár nad Sázavou z programu Podpora regionálního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj či dotace na zprovoznění informačních center v Holešově v okrese Kroměříž z poslaneckých dotací a v Moravských Budějovicích v okrese Třebíč, tedy okrese se soustředěnou podporou státu z výše uvedeného vládního programu, všechny z roku 2007 (MMRČR 2006, 2010; PSPČR 2006).

k tvorbě nežádoucích prostorových rozdílů. Tuto úvahu, podobně jako v japonské studii Fukuie a Fukaie (1996), podporuje především finanční objem poslaneckých dotací v porovnání se zdroji alokovanými v rámci dotačních programů se sledovanou regionální dimenzí. V případě Česka jde o srovnání se skutečnými výdaji explicitní regionální politiky, které ilustruje tabulka 2.1. Tato politika je v Česku prováděna skrze program Podpora regionálního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj. Přestože je v některých zdrojích uvedeno kofinancování podpory regionálního rozvoje z rozpočtu Evropské unie (MFČR 2008), je program samotný financován pouze z národních zdrojů.

Tab. 2.1 Objem poslaneckých dotací ve srovnání s výdaji státního rozpočtu na regionální rozvoj v Česku v období 2003-2009 (v mil. Kč, v %)

kategorie/rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
poslanecké dotace	7 608	14 312	7 526	15 922	14 996	4 437	4 899
regionální politika	718	597	950	6 427	9 677	4 956	673
podíl RP na PD (%)	9,4	4,2	12,6	40,4	64,5	111,7	13,7
výdaje stát. rozpočtu	795 362	869 051	908 416	958 792	1 040 777	1 107 311	1 152 102

Poznámky: Regionální politikou jsou míněny výdaje alokované Ministerstvem pro místní rozvoj v rámci programu Podpora regionálního rozvoje. RP = regionální politika, PD = poslanecké dotace. V tabulce jsou uvedeny plánované výdaje poslaneckých dotací a státního rozpočtu a skutečné výdaje regionální politiky. Zdroj: PSPČR 2002-2008; ARIS 2010; MFČR 2010; výpočty autora.

Prostředky na regionální politiku během sledovaného období významně kolísaly, přičemž nejvyšší nárůst je možné zaznamenat v roce 2007. V letech 2006-2008 prostředky na program Podpory regionálního rozvoje několikanásobně převýšily prostředky v ostatních letech. Ze srovnání výdajů na explicitní vládní regionální politiku s objemem poslaneckých dotací vyplývá výrazná dominance financí alokovaných prostřednictvím iniciativy poslanců nad vládním programem po celé sledované období. Výjimkou byl rok 2008, kdy bylo zaznamenáno výrazné snížení prostředků rozdělovaných poslanci, které se tak dostaly na úroveň výjimečně vysokých financí určených na explicitní regionální politiku v tomto roce. V ostatních letech částka určená na poslanecké dotace převyšovala výdaje na explicitní regionální politiku vlády zhruba 2krát až 24krát.

Poslanecké dotace představovaly ve výše uvedeném období finančně silnější nástroj než výdaje explicitní regionální politiky. Na nerovnoměrnost regionálního rozvoje může mít vedle dalších faktorů velký vliv také různý počet poslanců z jednotlivých regionů, jak popsal na příkladu Izraele Yehuda Gradus (1983). Ovlivnění regionálního rozvoje politiky podle autora probíhá například skrze poslanecké dotace. Ty představují mechanismus regionálního rozvoje, který je

značně ovlivněn subjektivním pohledem na prostorově diferencovanou potřebu dotací. Při předpokladu této práce, že poslanci svými dotacemi podporují především lokality či regiony svých bydlišť, může být důvodem například zajištění podpory ve volbách, zabezpečení dostatečné vybavenosti pro osobní potřeby či pro účely vlastních podnikatelských zájmů v místě svého bydliště.

Nekontrolované a nesystémové dopady poslaneckých dotací na socioekonomickou situaci v českých regionech a lokalitách tak mohou být zásadnější než dopady vládní regionální politiky, která je využívána pro explicitní ovlivňování společensky přijatelné úrovně socioekonomických rozdílů mezi regiony. Poslanecké dotace, které podporovaly jiné okresy než jsou okresy zahrnuté do soustředěné podpory státu v rámci programu Podpora regionálního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj (MMRČR 2000, 2006; Hána 2008), tak mohly působit proti územním cílům explicitní regionální politiky.

Je však potřeba upozornit, že poslanecké dotace jsou pouze malou částí všech příjmů regionů a obcí, které přináší dopady pro regionální a lokální rozvoj. Vedle programových dotací ze státního rozpočtu (Macešková 2005), mezi které patří také dotace z programu Podpora regionálního rozvoje, mohou regiony či obce získávat prostředky ze státních mimorozpočtových fondů (Peková 2002; Macešková 2005), především z Národního fondu odpovědného Ministerstvu financí, který spravuje prostředky ze Strukturálních fondů Evropské unie, z Finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru či dříve z předvstupních fondů Evropské unie (MMF 2003; MFČR 2005; Peková, Pilná, Jetmar 2008).

Mimořádné regionální dopady mají rozpočty územně-samosprávných celků (Blažek 1996, 2002a, b), určované pomocí rozpočtového určení daní (zákon č. 243/2000 Sb.). Ty lze očekávat především mezi jednotlivými velikostními kategoriemi obcí, resp. krajů. Poslanecké dotace mohou v některých případech zásadním způsobem ovlivnit financování malých obcí⁵, ale i menších měst⁶, a nesystémově tak přispět k nežádoucím rozdílům také v rámci jednotlivých velikostních kategorií obcí.

⁵ Například 3 poslanecké dotace obci Loučná nad Desnou v okrese Šumperk v roce 2006 ve výši 44 mil. Kč navýšily plánované příjmy obce v rozpočtu ve výši 24 mil. Kč o 183 % (PSPČR 2005; ARIS 2010; výpočty autora).

⁶ Například plánované příjmy Nového Města na Moravě v okrese Žďár nad Sázavou v roce 2006 o objemu 180 mil. Kč byly navýšeny o 23 % třemi poslaneckými dotacemi v celkové hodnotě 41 mil. Kč (PSPČR 2005; ARIS 2010; výpočty autora).

2.2. Návaznost poslaneckých dotací na volby

Nejčastějším námětem studií zabývajících se poslaneckými dotacemi je spojitost nerovnoměrné distribuce poslaneckých dotací mezi regiony a odlišnostmi ve výsledcích voleb. Jde o úvahu, kterou v obecné rovině popsali ekonomové v teorii veřejné volby (Ochrana 2003; Hamerníková, Maaytová 2007), konkrétně například Buchanan v teorii mediánového voliče (Rice 1985; Buchanan 1998), či další ekonomové v teorii zastupitelské demokracie (Samuelson, Nordhaus 1991; Musgrave, Musgrave 1994). Politici se snaží ovlivnit volební preference voličů, kteří mohou nejvíce zasáhnout svým hlasem do výsledků nadcházejících voleb. Tomuto středovému, tedy „mediánovému voliči“, se politici snaží zajistit co nejlepší ekonomické podmínky. Politik, který se při tom chová jako podnikatel maximalizující své zisky, bojuje proti konkurenci tím, že se snaží maximalizovat hlasy a udržet se tak u moci.

Toho politik dosahuje uspokojováním potřeb voličů bez ohledu na potřebné výdaje ze státního rozpočtu (Musgrave, Musgrave 1994). Proto si politici snaží zajistit co největší vliv na hospodaření státu, včetně udržování poslanecké praxe přidělování dotací ze státního rozpočtu. Problematika snahy zesílení vlivu na hospodaření státu a neochoty jej omezit je obecně shrnuta v konceptu tzv. Leviathanu⁷. Brennan a Buchanan (1980) takto označují stát, který se snaží maximalizovat svoji moc, především svojí monopolní pozicí v některých důležitých hospodářských oblastech, například při výběru daní (tzv. moc zdanění) a jejich následné redistribuce. Přestože je možné Leviathan omezit prostřednictvím fiskálního federalismu, tedy samosprávného hospodaření regionů a obcí (Brennan, Buchanan 1980; Hamerníková, Maaytová 2007), problémem zůstává ochota občanů k naléhání na omezení moci centrální vlády vedoucí k omezení nekonceptního utrácení veřejných prostředků. Občané omezit moc státu a jeho plýtvání a priori chtějí, avšak prakticky tak dělají pouze v případě, když z něj nemají prospěch (Brennan, Buchanan 1980).

⁷ Pojem Leviathan užil v 17. století anglický filozof Thomas Hobbes, který tak označil silný stát představující záruku bezpečnosti a ochranu obyvatel před společenským chaosem. Hobbesem obhajovaným předpokladem Leviathanu je absolutní moc vládnoucí osoby nutné k vynucování zákonů, která však sama stojí nad zákonem a všechna její rozhodnutí jsou považována za zákonná jednání (Popkin, Stroll 2000).

Teorie politického obchodního cyklu (Musgrave, Musgrave 1994; Holman 1999; Drazen, Eslava 2005) do tohoto „politického obchodu“ s voliči vnáší časovou dimenzi. Politici se s přesvědčením vlivu makroekonomické situace (především nezaměstnanosti a inflace) na výsledky voleb snaží, aby měl volič nejlepší ekonomické podmínky právě v době konání voleb, čehož lze dosáhnout zvýšením státních výdajů v tomto období.

Tyto teoretické předpoklady chování politiků byly v některých pracích potvrzeny také v případě poslaneckých dotací, resp. dotací členů centrálních zastupitelských institucí. Například Drazen a Eslava (2005) na příkladu státu Florida ukázali, že politici distribuují nejvíce svých dotací právě ve volebním roce. Navíc podle těchto autorů voliči volí toho poslance, který byl schopen zajistit největší objem veřejných financí pro jejich region. Podobné závěry se spojitostí objemu dotací zastupitelů s dobou konání voleb popisuje také Khemani (2000) na příkladu indických států. Stejný nárůst byl zaznamenán také při výzkumu poslaneckých dotací v Česku v období 2003-2007 (Hána 2008), během kterého se však konaly pouze jedny volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006.

Rozhodování voličů na základě přijatých dotací ze státního rozpočtu je výrazně rozšířené například v Japonsku (Fukui, Fukai 1996), kde představují důležitější faktor pro zvolení určité strany než politické názory, ideje a vize. Při prosazování dotací do státního rozpočtu se tak de facto rozhoduje o budoucí politické kariéře poslanců, kteří se snaží zajistit si co nejlepší výsledek v následujících volbách.

Hlavním důvodem přerozdělování dotací je i ve Spojených státech snaha o ovlivnění volebních preferencí, resp. zajištění většiny v zastupitelských orgánech po nadcházejících volbách. Tím vzniká významný rozpor mezi zájmy politických stran a zájmy jednotlivých zastupitelů. Politické strany chtějí posílat dotace do států, kde se mohou odvděčit za dobrý výsledek z předchozích voleb, a tím si upevnit svoji pozici pro následující volby. V takovém případě by byly nejvíce podporovány státy, kde vyhrál zástupce strany, která získala celkově ve volbách většinu. Pro zastupitele je ale důležité posílat dotace především do regionů, kde bydlí či za které kandidují (Johnston 1979; Grossman, Helpman 2005). V Itálii se rozdělování poslaneckých dotací řídí zájmy politických stran (Golden, Picci 2006). Nejvíce dotací bylo přiděleno do regionů, kde získali poslanci z vládnoucích stran ve volbách nejvýraznější většinu hlasů.

V Česku pravidelnost v závislosti výsledků voleb a alokovaného objemu financí z poslaneckých dotací prozatím zaznamenána nebyla (Hána 2008). Přesto je vhodné uvažovat o roli voleb v rozhodování poslanců o alokaci prostředků z jejich dotací, a to ve smyslu snahy o zajištění co nejlepších výsledků jednotlivých poslanců v následujících volbách. Poslanci by tak nejčastěji podporovali projekty ze svých volebních obvodů. Český poměrný volební systém, v rámci kterého mohou šance politika na zvolení významně ovlivnit politické strany při navrhování kandidátů včetně jejich pořadí, však zřejmě v důsledku podporuje zvýšený zájem poslanců o dotování lokalit sídel svých místních stranických organizací. Poslanci si tak zajišťují dobrý výsledek ve volbách také nepřímo děláním si „dobrého jména“ u místní stranické organizace, která může podpořit kandidaturu na poslance. Předpokladem shodnosti lokalizace místních stranických organizací poslanců a lokalit jejich „bydlišť“ diskutovaným v kapitole 4.3.1. je zdůvodněná zvýšená podpora regionů, kde bydlí nejvíce poslanců, jež je součástí hypotéz této práce.

2.3. Vliv sítí kontaktů na rozdělování poslaneckých dotací

Otázkou zůstává, co předchází samotnému podání žádosti o financování projektu prostřednictvím poslanecké dotace, tedy jakým způsobem se tento návrh může dostat z lokální úrovně až do Poslanecké sněmovny. Zprostředkovateli mezi lokální a národní úrovní mohou být například lobbistické skupiny, občanská sdružení (Finnigan 2007) či lokální politici, jak bylo zaznamenáno ve výzkumu japonských dotací ze státního rozpočtu (Fukui, Fukai 1996). Popsaný proces v Japonsku začíná u místních politiků a místních stranických organizací, firem či občanských sdružení, které předávají návrhy na v jejich pohledu nutné projekty vládám samosprávných regionů, tzv. prefektur. Vládní administrativa vybere ze zhruba 700 projektů podle vlastního uvážení 70 vhodných, jež předávají dále poslancům, většinou spolustraníkům, pocházejícím z totožné prefektury. Ti zvolené projekty pošlou zodpovědným úředníkům na jednotlivých ministerstvech, kteří je vybírají podle svých subjektivních měřítek⁸.

⁸ Tato praxe začala fungovat v době, kdy japonská Liberální demokratická strana ztratila většinu v parlamentu a začala vytvářet nestabilní koalice, čímž měli úředníci větší klid na případné rozdělování financí podle svého vlastního uvážení (Fukui, Fukai 1996).

V Česku je systém prosazování lokálních projektů do státního rozpočtu velmi podobný. Poslanci sbírají žádosti na dotaci od lokálních politiků⁹, ředitelů místních organizací či jiných významných místních aktérů z celého území svého volebního obvodu, tedy příslušného kraje. Takových projektů může být až padesát na jednoho poslance (Němcová 2007). Každý z 200 poslanců může do každého rozpočtu prosadit průměrně 3 projekty (průměrný počet poslaneckých dotací za rok v období 2003-2007 je zhruba 600 (Hána 2008)), proto se musí rozhodnout, které projekty vybere, či za které bude ve Sněmovně nejintenzivněji lobovat (Němcová 2007). Možnost jak si zajistit větší podporu pro svůj projekt, představuje možnost oslovení více než jednoho poslance (Šašek 2009). Může se tak stát, že politici, kteří proti sobě bojují ve volbách, následně spolupracují při prosazování svých finančních požadavků na lokální projekty do státního rozpočtu, jak bylo zaznamenáno např. v Japonsku (Fukui, Fukai 1996). Společný postup poslanců ze stejného regionu přesto z jiných politických stran může přispívat k vytváření „politického kartelu“ napříč politickými stranami znemožňujícím důslednou práci opozice (více o „politickém kartelu“ viz Plesl 2009).

Stašková (2008) poukazuje na rozpor mezi údaji ze zápisů jednání Poslanecké sněmovny a odpověďmi poslanců při dotazníkovém šetření provedeného v rámci sociologického výzkumu pohledu poslanců na vlastní snahu přidělování poslaneckých dotací. V záznamech projednávání návrhu státního rozpočtu je uveden výstup pouhých 26 poslanců, k možnosti zařadit nějakou dotaci v tomto stádiu rozpočtového procesu se však v šetření přihlásilo 46 % ze zhruba 130 poslanců. Přestože autorka tento nesoulad vysvětluje poněkud nejasně jako „rozpolcenost poslanců hlásit se k vlastním aktivitám při redistribuci státních peněz do svých volebních obvodů“ (Stašková 2008, s. 4), je pravděpodobné, že tyto údaje spíše dokládají výše popsanou spolupráci mezi poslanci nebo prosazování projektů přes jiné poslance.

Zásadní otázkou, jejíž zodpovězení je nutné pro pochopení celého procesu prosazování poslaneckých dotací do státního rozpočtu, jsou preference jednotlivých zastupitelů při výběru konkrétních projektů k předložení Sněmovně. Svoji roli mohou sehrát jak osobní důvody, tak politické hry. Je pravděpodobné, že svoji roli sehrává také intenzita kontaktů mezi poslanci a místními aktéry v rámci prostorových

⁹ Je pravděpodobné, že svoji roli ve výběru osloveného poslance hraje také shodná politická příslušnost žadatelů o dotaci (Orgoníková 2009).

sítí (např. Pileček, Jančák 2010). V tomto pohledu je možné předpokládat, že na poslance jsou nejsilněji napojeni aktéři působící v místech bydlišť poslanců, kteří je mohou znát osobně. Ti mají větší pravděpodobnost schválení žádosti o dotaci v Poslanecké sněmovně. Výsledkem by byla větší podpora obcí či regionů, kde bydlí nejvíce poslanců, jak je také předpokládáno v hypotézách této práce.

Do legislativního procesu se mohou prostřednictvím poslaneckých dotací prosazovat některé nelegitimní či nelegální praktiky, jako je neregulovaný lobbying (Havlingerová, Zlámalová 2006; Mirovský 2007), který může být spojen se střetem zájmů či korupcí. Poslanci mohou zneužívat veřejné finance ze státního rozpočtu pro financování soukromých projektů v regionech¹⁰ či financování vlastních politických stran, včetně předvolebních kampaní¹¹. Avšak, jak uvádí Krejdl (2006), ve všech případech jde o využívání veřejných zdrojů na financování předvolebních kampaní, pokud politici předpokládají vliv přidělených peněz na volební výsledky. Narušuje se tak rovná politická soutěž mezi zvýhodněnými velkými parlamentními stranami, znevýhodněnými malými parlamentními stranami a stranami, které v Poslanecké sněmovně nemají žádné zastoupení a tudíž nemají žádnou možnost přímo zasáhnout do těchto praktik.

Poslanecké dotace ale mohou být také posledním pokusem o získání prostředků například na financování projektů v obcích. Před využitím této možnosti se mohou žadatelé obrátit na správce běžných dotačních titulů, kde jsou ale ve srovnání s poslaneckými dotacemi nutné relativně složité formální žádosti. Především malé obce často oproti velkým městům nemají lidský či finanční kapitál na sepsání žádosti o klasickou dotaci, jedinou možnost tak skýtá žádost o poslaneckou dotaci (Šašek 2009).

Jinou možností získání státní dotace je kontakt na úředníky přímo na ministerstvech, kteří o jejich vyplacení rozhodují (Němcová 2007). Podle aplikace Friedmannova diferenciačního informačního efektu na rozhodování o veřejných výdajích mají největší schopnost získat veřejné zdroje regiony v okolí centra rozhodování. Důvodem je vysoká hustota kontaktů mezi místními aktéry a

¹⁰ Příkladem je poslanecká dotace z roku 2004 v hodnotě 4 mil. Kč určená na rekonstrukci obecního úřadu obce Račín v okrese Žďár nad Sázavou (PSPČR 2003), která však byla využita i k rekonstrukci hospody v soukromém vlastnictví, sídlící ve stejné budově.

¹¹ Ve Spojených státech existuje několik případů, kdy američtí kongresmani poskytli peníze ze státního rozpočtu firmám, které následně sponzorovaly jejich kampaně (Finnigan 2007). Podobným příkladem v Česku je neuskutečněný slib poslance Vlastimila Tlustého z ODS, který za podporu v předvolební kampani své politické strany slíbil reprezentačnímu fotbalistovi Milanu Barošovi přidělení státní dotace 10 mil. Kč pro Vigantickou fotbalovou akademii (Stašková 2008).

příslušnými ministerskými úředníky či politiky, kteří o distribuci financí rozhodují, a dobré informovanosti místních aktérů o možnostech získání těchto financí (Macešková 2009). Deduktivně lze dospět k přesvědčení, že pokud místní aktéři mají možnost zajištění financování svých projektů z ministerstev, nežádají často již o poslanecké dotace rozdělované v Poslanecké sněmovně. Tato eventualita by částečně vysvětlovala prostorovou distribuci dotací v letech 2003-2007, kde byly nejméně dotovány okresy kolem Prahy a naopak nejvíce moravské okresy (Hána 2008). Nicméně problematika vlivu sítí v politickém rozhodovacím procesu je metodicky obtížně uchopitelná, proto jde v Česku o dosud nepříliš důkladně studované téma.

3. Přístup ke studiu poslaneckých dotací

Tato práce se zabývá vlivem některých prostorově diferenciovaných faktorů na rozhodovací proces o využití prostředků přidělovaných ze státního rozpočtu na poslanecké dotace. Nejprve je proto nutné věnovat se charakteristice a struktuře státního rozpočtu včetně začlenění poslaneckých dotací do jeho struktury. Poslanci se snaží uplatnit svůj vliv na státní rozpočet v několika etapách přípravy a schvalování jeho návrhu (Stašková 2008). Z toho důvodu se bude následující kapitola zabývat také rozpočtovým procesem a vstupem poslanců v jeho jednotlivých fázích.

3.1. Charakteristika státního rozpočtu a začlenění poslaneckých dotací

Státní rozpočet je nejvýznamnější složkou veřejné rozpočtové soustavy, který řeší rozdělení více než poloviny českých veřejných výdajů (Hamerníková, Maaytová 2007; Krnáčová, Pavel 2007). Tuto soustavu v Česku, vedle státního rozpočtu jakožto centralizovaného veřejného rozpočtu, tvoří veřejné decentralizované rozpočty vyšších a nižších územně-samosprávných celků a mimorozpočtové fondy¹² (Hamerníková, Maaytová 2007). Státní rozpočet má, stejně jako všechny ostatní veřejné rozpočty, tři základní funkce. Alokační funkce, tedy společensky žádoucí

¹² Státní účelové fondy: *Státní fond dopravní infrastruktury, Státní fond rozvoje bydlení, Státní fond životního prostředí, Státní fond kultury, Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie, Státní intervenční zemědělský fond*; Státní fondy na podporu podnikání: *Podpůrný garanční lesnický a rolnický fond, Českomoravská záruční a rozvojová banka, Česká exportní banka, Česká finanční a inkasní, Exportní garanční a pojišťovací společnost, Agentura pro rozvoj podnikání Ministerstva průmyslu a obchodu, Regionální rozvojový fond*; Privatizační fond: *Pozemkový fond*; Státní svěřenecké fondy: *Fond veřejného zdravotního pojištění, Fond sociálního pojištění*; Ostatní mimorozpočtové fondy: *Národní fond* (Hamerníková, Maaytová 2007)

rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé hospodářské sféry, je plněna všemi veřejnými rozpočty, funkce stabilizační a redistribuční pak primárně státním rozpočtem. Změny vládních výdajů a zdanění mohou mít zásadní vliv na úroveň zaměstnanosti, produkce a míru inflace (Samuelson, Nordhaus 1991; Hamerníková, Maaytová 2007). Vláda by se tak prostřednictvím své fiskální politiky měla snažit, aby tento vliv byl společensky přijatelný, čímž by byla plněna stabilizační funkce státního rozpočtu. Funkce redistribuční zajišťuje „spravedlivější“ přerozdělování příjmů ve společnosti především prostřednictvím daňové soustavy a výdajů státního rozpočtu (Hamerníková, Maaytová 2007). Poslanecké dotace ze své podstaty plní především alokační funkci státního rozpočtu. Vedle těchto tří základních funkcí lze identifikovat funkci autorizační (závaznost stanovených příjmů a výdajů), kontrolní a řídicí (řízení a kontrola práce jednotlivých institucí prostřednictvím příslušných kapitol státního rozpočtu) a informační funkci (informace o tom, co chce vláda dělat, resp. financovat následující rok) (Hamerníková, Maaytová 2007).

Státní rozpočet by měl splňovat několik rozpočtových zásad, tedy určitých předpokladů kvalitního a transparentního rozpočtu. Ve spojení s procesem schvalování státního rozpočtu a poslaneckých zásahů do státního rozpočtu lze diskutovat především zásadu publicity, která ukládá vládě a dalším veřejným institucím povinnost ponechat své rozpočty přístupné veřejné kontrole. Podle této zásady je státní rozpočet projednáván na veřejné schůzi Poslanecké sněmovny a bezprostředně po schválení je publikován ve sbírce zákonů (Hamerníková, Maaytová 2007; Vašica 2007). Lze však namítnout, že tato interpretace je značně omezená. Publicitu rozpočtu totiž značně stěžuje nepřehlednost státního rozpočtu, jeho nekontrolovatelné sestavování na ministerstvech a také obtížné sledování změn iniciovaných poslanci v Rozpočtovém výboru (např. Krnáčová, Pavel 2007). Dále je možné polemizovat o tom, zda poslanci svými zásahy nepřispívají k porušování další zásady, a to zásady vyrovnanosti státního rozpočtu, která doporučuje vyrovnanost salda rozpočtu v delším časovém období (Hamerníková, Maaytová 2007). Tuto domněnku mimo jiné podporuje fakt, že část poslaneckých dotací je často hrazena převodem prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na splácení státního dluhu, čímž poslanci z dlouhodobého hlediska přispívají ke zvyšování zadlužení státu.

Na státní rozpočet lze nahlížet z několika různých pohledů. Jedná se jednak o centralizovaný finanční fond, tedy fond peněžních prostředků v působnosti státu, finanční plán na rozpočtové období shodné s příslušným kalendářním rokem či

právní normu, kterou schvaluje Poslanecká sněmovna (Hamerníková, Maaytová 2007). V neposlední řadě je státním rozpočtem upravena finanční bilance státu, jde tedy o určení plánovaných výdajů, resp. jednotlivých výdajových programů (např. vzdělávacích, sociálních, obranných) a předpokládaných příjmů, většinou zdrojů z daní (Samuelson, Nordhaus 1991; Hamerníková, Maaytová 2007).

Číselné vyjádření těchto údajů státních rozpočtů ve sledovaném období podává tabulka 3.1, kde jsou uvedeny plánované příjmy a výdaje každoročně schvalované v Poslanecké sněmovně. Důvodem zařazení těchto údajů, které mohou být zásadně odlišné od skutečných ze státního závěrečného účtu, je zřejmý vliv celkového objemu plánovaných výdajů i příjmů státního rozpočtu na rozhodování poslanců o objemu provedených finančních přesunů v rámci poslaneckých dotací (viz Němcová 2007; Šnidl 2007; Vavroň 2007).

Tab. 3.1 Příjmy a výdaje státního rozpočtu Česka v období 2003-2009 (v mil. Kč)

údaje/rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
příjmy	684 062	754 081	824 831	884 392	949 477	1 036 511	1 114 002
výdaje	795 362	869 051	908 416	958 792	1 040 777	1 107 311	1 152 102
saldo	-111 300	-114 970	-83 585	-74 400	-91 300	-70 800	-38 100

Poznámky: V tabulce jsou uvedeny plánované příjmy a výdaje státního rozpočtu každoročně schvalované Poslaneckou sněmovnou.

Zdroj: MFČR 2010.

Od začátku sledovaného období rostly jak výdaje státního rozpočtu, tak jeho příjmy. Například výdaje státního rozpočtu se mezi lety 2003 a 2009 zvýšily zhruba o polovinu. Podobné nepatrně větší navýšení lze zaznamenat ve stejném období také u příjmů. Saldo rozpočtu se od roku 2004 postupně snižuje s výjimkou roku 2007. Posouzení pohnutek Ministerstva financí Bohuslava Sobotky ve vládě ČSSD k přípravě takového rozpočtu svým politickým konkurentům, kteří vyhráli volby v roce 2006, je spíše z oblasti politologie, proto nebude obsahem této části práce. Z vývoje salda lze odvodit, že přispívání praxe přidělování poslaneckých dotací ke zvyšování státního dluhu, který byl výše diskutován, není příliš vysoký, přesto je nutné i tuto negativní stránku mít na paměti při celkovém hodnocení poslaneckých dotací.

Výdaje rozpočtu je možné dělit podle několika přístupů, například nejjednodušším způsobem z odpovědnostního hlediska podle rozpočtových

kapitol¹³ (Kohout 2006; Hamerníková, Maaytová 2007). Poslanecké dotace lze ve státním rozpočtu zaznamenat napříč velkým množstvím rozpočtových kapitol, nejčastěji však přísluší do kapitoly Všeobecná pokladní správa. Ta je vyčleněná pro zvláštní výdaje, které nepatří pod působnost žádného správce kapitol, pro výdaje, jejichž velikost není v době schvalování návrhu rozpočtu známa a jako povinná finanční rezerva o velikosti 0,3 % výdajů státního rozpočtu (Hamerníková, Maaytová 2007).

Členit výdaje státního rozpočtu je možné podle druhového třídění na běžné výdaje, tedy neinvestiční spotřební výdaje, což jsou náklady na provoz veřejných institucí (resp. každoročně se opakující potřeby). Z těch se mohou vydělovat osobní náklady, tedy náklady na mzdy státních zaměstnanců. Druhou skupinou jsou kapitálové, tedy investiční výdaje, které financují jednorázové a dlouhodobé, zejména rozvojové potřeby (Peková 2002; Kohout 2006; Hamerníková, Maaytová 2007). Poslanecké dotace mají charakter jak kapitálových, tak neinvestičních výdajů¹⁴, liší se však podle jednotlivých druhů v celém souboru poslaneckých dotací. Více informací o tomto členění poslaneckých dotací bude uvedeno v kapitole 4.1.

Podle zákonné povahy je výdajová část státního rozpočtu dělena na mandatorní, obligatorní (tzv. kvazimandatorní) a volné výdaje. Největší část tvoří mandatorní výdaje, které jsou určeny zákony či mezinárodními smlouvami a které stát musí bezpodmínečně vyplatit. Jedinou možností, jak změnit objem mandatorních výdajů, je změna příslušných zákonů či mezinárodních smluv. Obligatorní výdaje, neboli tzv. kvazimandatorní výdaje, jsou výdaje, které jsou sice smluvně stanoveny určitými předpisy, jejich vyplacení je ale vázané na rozhodnutí státu o velikosti smluvních závazků (typickým příkladem jsou platy státních zaměstnanců). Změna objemu těchto výdajů je možná například omezením počtu financovaných subjektů. Posledním typem jsou volné výdaje, v jejichž utrácení již má vláda a Poslanecká sněmovna volnou ruku (Peková 2002; Kohout 2006; Slaný 2007), platby omezuje

¹³ Asi 40 kapitol, které lze členit na ty kapitoly, jejichž rozpočet nemůže být změněn (*Kancelář prezidenta republiky, parlamentní kapitoly, Kancelář veřejného ochránce práv, Ústavní soud a Nejvyšší kontrolní úřad*), vládní a ministerské kapitoly, kapitoly samostatných veřejných institucí (např. *Český statistický úřad, Akademie věd*) a kapitoly zvláštní povahy (např. *Státní dluh či Všeobecná pokladní správa*) (Hamerníková, Maaytová 2007).

¹⁴ Za neinvestiční výdaje je možné považovat několikero příspěvky filmovým festivalům či sportovním akcím, kapitálové výdaje pak představují dotace na opravy základních a mateřských škol, stavby sportovních areálů, na opravy místních komunikací či kulturních památek

pouze politická zodpovědnost¹⁵. Do těchto výdajů nejčastěji zasahují poslanci během projednávání návrhu státního rozpočtu v Poslanecké sněmovně.

3.2. Vstup poslanců do rozpočtového procesu

Rozpočtový proces, který je stanoven především zákonem č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a zákonem č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, trvá déle než dva roky a je možné jej rozdělit do několika základních etap. Jedná se o 1) sestavení a projednání návrhu rozpočtu ve vládě, 2) projednání a schválení návrhu rozpočtu v parlamentu, 3) plnění rozpočtu a 4) jeho následná kontrola (Peková 2002; Hamerníková, Maaytová 2007). Pro potřeby této diplomové práce postačí shrnutí prvních dvou etap, tedy zaprvé sestavení návrhu rozpočtu a zadruhé jeho projednání a schválení, a následné zhodnocení kontroly poslaneckých dotací ve srovnání s kontrolou celého státního rozpočtu.

Návrh státního rozpočtu připravuje Ministerstvo financí spolu se správci jednotlivých kapitol státního rozpočtu (např. jednotlivá ministerstva), územními samosprávnými celky a státními fondy na základě střednědobého výdajového rámce, který se schvaluje spolu s návrhy rozpočtů předchozích 2 let. Subjekty žádající o finance ze státního rozpočtu, či poskytnutí státní záruky jsou povinny dodat ministerstvu všechny podklady pro sestavení návrhu rozpočtu (zákon č. 218/2000 Sb.; Vašica 2007). Návrh státního rozpočtu se připravuje tzv. nabídkovým přístupem na základě rozpočtování přírůstkovou metodou z historické báze (Ochrana 2003). Výdaje předchozího rozpočtu jsou správci kapitol navýšeny o nutné přírůstky bez hodnocení účelnosti jejich smyslu a rozsahu. Takto vzniklé báze rozpočtu jsou agregovány a porovnány s očekávanými příjmy, podle kterých se následně omezují výdaje některých kapitol. Návrhy výdajů jsou poté předány („nabídnuty“) Ministerstvu financí, které je zařadí do státního rozpočtu (Ochrana 2003; Hamerníková, Maaytová 2007).

Takový přístup k sestavování návrhu rozpočtu je možné považovat za velmi „vládný“ ke snahám poslanců ovlivňovat podobu státního rozpočtu již v této fázi. Získávání financí pro své regiony při tvorbě rozpočtu na ministerstvech je poslanci

¹⁵ Mandatorní výdaje v roce 2007 zaujímaly zhruba 56 % výdajů státního rozpočtu. Obligatoční výdaje představovaly asi 20 % výdajů státního rozpočtu. Volné výdaje tedy tvořily zhruba 24 % státního rozpočtu, které vyjadřovaly cca 250 mld. Kč (Slaný 2007).

všech parlamentních stran účastnících se „porcování medvěda“, tedy kromě SZ, dokonce voleno nejčastěji, je využíván 74 % poslanců (Stašková 2008). Argumentem pro toto jednání se zdá být nízká veřejná kontrola této části rozpočtového procesu (Němcová 2007; Stašková 2008; Šašek 2009), která poslancům zajistí klidnou práci při ovlivňování státních úředníků či ministrů a po přidělení dotace nezájem médií. Největší příležitost pro ovlivnění státního rozpočtu má nejsilnější koaliční strana, která kontroluje nejvíce ministerstev. Tuto cestu k prosazení financování svých projektů přesto považuje za efektivní relativně nízké procento poslanců (60 %) (Stašková 2008).

K aktuální diskuzi o potřebě změny přístupu rozpočtování na tzv. poptávkový přístup je možné z pohledu studia poslaneckých dotací dodat, že zavedením tohoto přístupu k rozpočtování by byla praxe zařazování poslaneckých dotací v této fázi značně omezena. Instituce se při uplatňování takového přístupu uchází o realizaci programů v rámci vládních politik, finance jim tedy nejsou přidělovány automaticky podle vlastních návrhů (Ochrana 2003; Hamerníková, Maaytová 2007).

Po zpracování návrh státního rozpočtu schvaluje vláda (zákon č. 218/2000 Sb.), která ho následně podává k projednání Poslanecké sněmovně nejpozději tři měsíce před začátkem rozpočtového roku, který je shodný s kalendářním rokem. Projednávání probíhá ve třech čteních stejně jako u dalších návrhů zákonů (zákon č. 1/1993 Sb.; zákon č. 90/1995 Sb.; Krejdl 2006; Vašica 2007). V prvním čtení Sněmovna schvaluje pouze základní údaje návrhu rozpočtu, především objem příjmů, objem výdajů a saldo rozpočtu¹⁶ (zákon č. 90/1995 Sb.; Krejdl 2006). V případě, že by poslanci návrh státního rozpočtu v prvním čtení nepodpořili, byl by předán zpět vládě na přepracování, poslanci sami nemohou navrhnout jiné finanční údaje (zákon č. 90/1995 Sb.; Krejdl 2006; Vašica 2007).

Po schválení základních údajů návrhu státního rozpočtu Poslaneckou sněmovnou, je návrh rozdělen mezi několik sněmovních výborů¹⁷, které ve stanovené lhůtě maximálně 30 dnů k němu předají své usnesení Rozpočtovému výboru. To může obsahovat pouze změny navržené pro výborem projednávanou část návrhu rozpočtu, pro které si musí výbor vyžádat stanovisko příslušného správce rozpočtové kapitoly (zákon č. 90/1995 Sb.; Krejdl 2006; Vašica 2007).

¹⁶ Dalšími schvalovanými údaji jsou způsob vypořádání salda, celkový vztah k rozpočtům vyšších územních samosprávných celků a obcí a rozsah zmocnění výkonných orgánů (zákon č. 90/1995 Sb.).

¹⁷ Například v roce 2007 projednávalo návrh státního rozpočtu na rok 2008 celkem 14 sněmovních výborů (Stašková 2008).

Nejvýznamnějším výborem v tomto procesu je Rozpočtový výbor, který vydává usnesení nejen k návrhu státního rozpočtu jako celku, ale také k rozpočtovým změnám navržených ostatními výbory.

Rozdělování prostředků na poslanecké dotace má v této fázi rozpočtového procesu svá nepsaná pravidla. Jednotlivé politické strany se v Rozpočtovém výboru nejdříve dohodnou na rozdělení celkových částek určených na poslanecké dotace. To vychází ze zařazení politických stran mezi koalici a opozici a z významu jednotlivých stran v koalici (Šnidl 2007; Vavroň 2007)¹⁸. Většina poslaneckých dotací (např. v roce 2007 asi 88 % jejich finančního objemu) je zařazena do státního rozpočtu prostřednictvím Rozpočtového výboru (Schwippel 2008). To je zřejmě také důvod, proč 86 % poslanců považuje za efektivní prosazování financování projektů prostřednictvím tohoto výboru. Této možnosti využívá 55 % poslanců. U všech stran, jejíž poslanci navrhuji pozměňovací návrhy k návrhu státního rozpočtu ve prospěch financování projektů ve svých regionech, tedy kromě SZ, jde o druhou nejčastější možnost ovlivnění podoby státního rozpočtu (Stašková 2008).

Po projednání návrhu státního rozpočtu včetně výběru podporovaných projektů je návrh s usnesením Rozpočtového výboru, obsahujícím také finanční přesuny ve prospěch těchto dotací, předložen ve druhém čtení Poslanecké sněmovně. Toto usnesení neobsahuje informace o poslancích, kteří požadovali financování uvedených projektů ze státního rozpočtu, naopak všechny pozměňovací návrhy jsou předloženy ke schválení souhrnně pod jménem Rozpočtového výboru (Stašková 2008; Kedroň 2010).

Během rozpravy ve druhém čtení mohou poslanci předkládat své pozměňovací a jiné návrhy, o kterých zatím nehlasují. Po této schůzi musí uplynout minimálně 48 hodin na nastudování zmíněných usnesení a pozměňovacích návrhů (zákon č. 90/1995 Sb.). Otázkou je, zda je tento čas dostatečný vzhledem k velkému množství poslaneckých pozměňovacích návrhů, kterých může být až 1 500 (Stašková 2008). Poslanci tak často v následujícím třetím čtení schvalují pozměňovací návrhy, se kterými se nemohli dostatečně seznámit. Prosadit dotaci během druhého a třetího čtení návrhu státního rozpočtu se přesto poslancům jeví jako obtížné (za efektivní

¹⁸ Například v roce 2006 při přidělování poslaneckých dotací na rok 2007 bylo z celkové částky dvou miliard přiděleno 1,2 miliardy na návrhy ODS, 400 milionů KDU-ČSL a 400 milionů opozici, tedy ČSSD a KSČM (Šnidl 2007). SZ se jako každý rok procesu zařazování poslaneckých dotací do státního rozpočtu pro jeho nekonceptnost a netransparentnost odmítla účastnit, proto jim nebyla přidělena žádná částka (Vavroň 2007). Později se ke SZ přidali i poslanci ČSSD, částka jim přidělená tak byla přesunuta na projekty podporované jinými politickými stranami (Šnidl 2007).

označilo 26 % poslanců), avšak zřejmě kvůli poslední možnosti relativně snadného prosazení svého projektu do státního rozpočtu jí využívá značných 46 % poslanců (Stašková 2008). U těchto pozměňovacích návrhů (např. v roce 2007 asi 12 % objemu dotací (Schwippel 2008)) je zjistitelné jméno poslance, který dotaci do rozpočtu prosadil. Na závěr třetího čtení se ověřuje formální a logická správnost celého návrhu státního rozpočtu (zákon č. 90/1995 Sb.; Krejdl 2006).

Výsledkem schvalovacího procesu Poslanecké sněmovny je zákon o státním rozpočtu, jehož přílohy tvoří státní rozpočet. Tento zákon jako jediný není po schválení Sněmovnou předkládán k projednání a případnému schválení Senátu¹⁹, ale je předán přímo prezidentovi k podepsání. Jde o jedinou výjimku ze zásady tzv. bikameralismu českého zákonodárského procesu, tedy zapojení obou komor Parlamentu do schvalování zákonů. Důvodem je svázání existence vlády s Poslaneckou sněmovnou a možnost prostřednictvím státního rozpočtu, jakožto elementárního nástroje a rámce realizace vládní politiky, kontrolovat vládu, což přísluší pouze Poslanecké sněmovně (zákon č. 1/1993 Sb.; nálezn Ústavního soudu č. 283/2005 Sb.; Vašica 2007).

Poslanci už v prvním čtení schvalují příjmy a výdaje návrhu státního rozpočtu, proto musí být poslanecké dotace fiskálně neutrální a zvýšení některých výdajových položek musí být kompenzováno snížením jiných výdajových položek (Krejdl 2006). Poslanci mohou pouze přesouvat finance mezi jednotlivými kapitolami rozpočtu a měnit tak jeho strukturu, přičemž musí být zajištěno zákonné financování mandatorních a obligatorních výdajů. Mimo rozpočtů na roky 2007 a 2010 vláda poslancům přerozdělování financí vždy usnadňovala. Aby byl státní rozpočet schválen snadněji, byly ve vládním návrhu některé výdajové položky úmyslně nadhodnoceny. Ministerstvo financí tak dávalo poslancům k dispozici několik miliard korun na financování vlastních iniciativ (Krejdl 2006).

Výjimku v zavedené praxi představují rozpočty na roky 2007 a 2010. V roce 2006 se přidělování poslaneckých dotací pokusil ukončit tehdejší ministr financí menšinové vlády ODS Vlastimil Tlustý, který zvláštní rezervu do rozpočtu na rok 2007 nezařadil. Poslanci potřebné finance na své projekty převedli z mandatorních výdajů (Havlingerová, Zlámalová 2006; Slaný 2007; Vašek, Šnidl 2009), které musí stát vyplácet i v případě, když přesahují schválené výdaje státního rozpočtu nebo

¹⁹ Poslanecká sněmovna sama bez Senátu schvaluje také státní závěrečný účet, který však již nemá podobu zákona (Vašica 2007).

když na ně nestačí příjmy plánované tímto rozpočtem (Vašica 2007). Poslanci tedy museli počítat s tím, že na závěr roku přijmou zákon, kterým zvýší deficit státního rozpočtu, jelikož v době schvalování návrhu rozpočtu nebylo pravděpodobné, že by byl tento rozdíl zaplacen ze zvýšených příjmů (Slaný 2007).

Je otázkou, jaký vliv měl fakt, že vláda ODS v této době neměla v Poslanecké sněmovně většinu, rozhodně se poslanci tímto způsobem snadno dostali k finančním zdrojům a zároveň mohli zásadním způsobem změnit navrhovaný státní rozpočet. Vytvořil se tím precedens, který mohou poslanci využívat k prosazování vlastních iniciativ do státního rozpočtu, což potvrdili v roce 2009 při projednávání rozpočtu na následující rok. Ministr financí „úřednické“ vlády Eduard Janota do krizového úsporného rozpočtu žádné zvláštní rezervy pro poslance také nezařadil (ČTK 2009; Vašek, Šnidl 2009), podpořen předchozím ujištěním poslanců o nezasahování do státního rozpočtu (Peroutka 2009; Vašek, Šnidl 2009). Poslanci ČSSD, KDU-ČSL a KSČM přesto prostřednictvím poslaneckých dotací rozdělili zhruba 16 mld. Kč (Peroutka 2009; PSPČR 2009; Vašek, Šnidl 2009).

Poslední možností poslanců, jak prosadit financování projektů ve svých regionech, je přidělování dotací z již schválených rozpočtových kapitol během plnění rozpočtu na ministerstvech, ke kterému se přihlásilo již „pouhých“ 36 % poslanců. Tento způsob označilo za účinný pouze 20 % poslanců (Stašková 2008). Důvodem, proč poslanci využívají v relativně velké míře i tyto málo efektivní cesty zajištění financí, je zřejmě výsledek silného tlaku lokálních organizací. Ty mohou po poslancích požadovat finanční příspěvek ze státního rozpočtu pod hrozbou nepopulárnosti politika, pokud se mu finance nepodaří zajistit (Němcová 2007; Stašková 2008).

Úspěch poslanců v prosazování poslaneckých dotací jak v Rozpočtovém výboru, tak při druhém a třetím čtení státního rozpočtu v Poslanecké sněmovně pravděpodobně závisí především na „významu“ jednotlivých poslanců ve Sněmovně. Ten je odvozen především od významnosti jimi zastávaných postů, například ve výborech Sněmovny zabývajících se rozpočtem nebo vysokých funkcích v politických stranách (např. ve Spojených státech Johnston (1979), v Japonsku Fukui, Fukai (1996) a v Itálii Golden, Picci (2006)), ale i na počtu let působení ve Sněmovně (např. v Japonsku Fukui, Fukai (1996)).

Následné vyplacení účelové dotace subjektu, jehož žádost o dotaci ze státního rozpočtu byla poslanci podpořena, je vázané na splnění některých podmínek

stanovených Ministerstvem financí, jako je předložení pravomocného stavebního povolení (Slonková, Holub 2007; Pokorný 2009). Ministerstvo může při jejich nesplnění znemožnit platbu schválených financí. V takovém případě rozhoduje pouze Rozpočtový výbor o využití nevyplacených prostředků (Pokorný 2009)²⁰.

Jde ale o jediný příklad kontroly vynakládaných financí v rámci poslaneckých dotací. Na rozdíl od kontroly plnění státního rozpočtu především skrze projednání státního závěrečného účtu Poslaneckou sněmovnou a soustavné kontroly Nejvyšším kontrolním úřadem (více viz Ochrana 2003; Pavel 2006) neexistují u poslaneckých dotací žádné ex ante ani ex post analýzy efektivnosti vynaložených prostředků. Z formálního hlediska lze vytknout nepřítomnost žádného institucionalizovaného mechanismu jednoduché kontroly plnění účelu, na který byla dotace přidělena²¹.

Jedinou možností se za současného stavu zdá být laická kontrola, tedy neinstitutionalizovaná kontrola veřejností (Pavel 2006; Hamerníková, Maaytová 2007). Tento způsob kontroly je závislý na rozsahu a kvalitě informací, které má veřejnost k dispozici. Rozsah informací je dán zákonem o svobodném přístupu k informacím (zákon č. 106/1999 Sb.; Hamerníková, Maaytová 2007), jejich kvalita je již značně diskutabilní (Krnáčová, Pavel 2007). Laická kontrola závisí také na ochotě veřejnosti k získávání a studování dostupných informací. Jak uvádí Brennan a Buchanan (1980), občané mohou být zahaleni do tzv. závoje nevědomosti, tedy naprosté apatie k dostupným informacím o státním hospodaření či k podílu na jejich získávání. Autoři tuto lhostejnost vysvětlují krátkodobým prospěchem občanů z vládního plýtvání a nejistou budoucí pozicí občanů, kteří nemají zájem na odhalování užití veřejných zdrojů a rozhodování raději nechávají na státních úřednících (Brennan, Buchanan 1980; Hamerníková, Maaytová 2007) či na poslancích v případě poslaneckých dotací. Podle Neila Postmana (2010) je neochota samostatného zjišťování jakýchkoliv faktů včetně těch o práci poslanců způsobena celkovým nezájmem občanů o politická a všechna další témata, která jim nejsou

²⁰ Příkladem jsou dvě poslanecké dotace pro Sportovní klub Háje, o.s. z roku 2007 na výstavbu sportovního areálu v Praze-Hájích v celkové hodnotě 23 mil. Kč, které Ministerstvo financí nevyplatilo kvůli probíhajícímu soudnímu sporu o pozemky pod plánovanou stavbou. Prostředky následně Rozpočtový výbor přidělil na rozšíření tělocvičny základní školy ve stejné městské části a na opravu kulturního domu v obci Chlebičov v okrese Opava, v obou případech v hodnotě 11,5 mil. Kč (PSPČR 2007; Slonková, Holub 2007; Pokorný 2009).

²¹ Příkladem s poněkud komickým nádechem je dotace ze státního rozpočtu na rok 2009 do obce Boršice u Blatnice v okrese Uherské Hradiště ve výši 7,9 mil. Kč. O dotaci na opravu obecního úřadu žádala obec Boršice ze stejného okresu, chybou poslanců v Rozpočtovém výboru byla ale zaslána do první uvedené obce. Ta se pokusila nevyžádanou dotaci vrátit, po zamítnutí s odkazem na již schválený státní rozpočet ji využila na opravu mateřské školy (PSPČR 2008; Kedroň 2010).

předkládána časově a intelektuálně nenáročnou, nejlépe zábavnou formou v rámci novinářských médií. Nečinnost lidí je tak vysvětlena nikoli přemýšlením o budoucím prospěchu jako v předchozím případě, ale právě absolutní neochotou k přemýšlení.

4. Metodika práce

Přestože je vhodné mít na paměti, že poslanci se svůj vliv na státní rozpočet snaží uplatňovat již při jeho sestavování na ministerstvech či při přidělování dotací z již schváleného rozpočtu během jeho plnění na ministerstvech (Stašková 2008), naráží zájem o studium prostorové distribuce těchto rozpočtových změn na problém nedostupnosti informací. Za jediný zdroj dat by mohly sloužit podrobné výdajové tabulkové přílohy státního rozpočtu, ty však nejsou vhodné z důvodu nemožnosti odlišit poslanecké dotace od běžných programových dotací.

Tato práce se proto zabývá pouze poslaneckými dotacemi zařazenými do státního rozpočtu během projednávání jeho návrhu v Poslanecké sněmovně, a to jak prostřednictvím usnesení Rozpočtového výboru, tak pozměňovacími návrhy poslanců předkládaných během druhého a schvalovaných během třetího čtení návrhu státního rozpočtu. Zdroj dat bude diskutován v kapitole 4.1. včetně popisu struktury poslaneckých dotací. Následovat bude nastínění použitých metod v jednotlivých fázích rozboru poslaneckých dotací ve studovaném období 2003-2009.

Uvedené období bylo zvoleno s vědomím zahrnutí posledních dvou funkčních období Poslanecké sněmovny, kdy vyřazení posledního roku druhého období bude vysvětleno v následující kapitole. Předcházející období nemohla být v hodnocení poslaneckých dotací obsažena z důvodu značných metodických omezení vyplývajících ze změny volebních obvodů mezi volbami do Poslanecké sněmovny v letech 1998 a 2002, které byly spojeny s vymezením nových krajů.

4.1. Struktura poslaneckých dotací

Primární zdroj dat pro analýzy obsažené v této diplomové práci představují veřejně dostupné tabulkové soubory schválených pozměňovacích návrhů k návrhu státního rozpočtu (PSPČR 2002-2008) z webových stránek Poslanecké sněmovny. Ty obsahují kromě finanční dotace podpořenému projektu a jejího příjemce stručný popis daného projektu. Pozoruhodným aspektem těchto dat je absence jakýchkoliv

údajů identifikujících předkladatele pozměňovacích návrhů, ačkoliv je zřejmě takový údaj u ostatních zákonů povinný (Havlígerová, Zlámalová 2006). Jména poslanců, kteří prosadili dotace do státního rozpočtu, se neuvádí ani v usnesení Rozpočtového výboru (Stašková 2008). Tyto nedostatky byly důležitými faktory pro zaměření diplomové práce, definování jejich cílů i dílčích metodických postupů.

Soubor poslaneckých dotací je možné rozdělit na dvě základní skupiny, jejichž podíly uvádí spolu se souhrnnými statistikami poslaneckých dotací tabulka 4.1. První skupinu (v tabulce 4.1 uvedeny jako poslanecké dotace transferové) představují poslanecké dotace bez jasného regionálního zacílení. Často se jedná o navýšení neinvestičních vládních transferů²² či o větší dotace, které si následně přerozdělují další instituce, například ministerstva, krajské úřady či mateřské organizace²³. Výsledná územní alokace přinejmenším části takové dotace může být odlišná od lokalizace uvedeného podpořeného sídla instituce či organizace. Běžným metodickým postupem, kdy by prospěch z dotace byl přisouzen lokalitě, která je uvedena jako příjemce dotace (*flow* přístup (Macešková 2009)), by bylo nutné počítat se značným zkreslením výsledného vzorce prostorové diferenciace. Ten by byl zkreslen především ve prospěch hlavního města Prahy či regionů krajských měst, ve kterých zmiňované instituce či mateřské organizace sídlí nejčastěji. Odstranit tuto nepřesnost by bylo možné použitím *benefit* analýzy (Macešková 2009), při jejíž aplikaci se uvažuje nikoliv lokalita příjemce dotace, ale lokalita, která měla z dotace opravdu prospěch. Tyto informace by ale v případě poslaneckých dotací bylo velmi obtížné získat, proto nebyl tento druh dotace do analýzy zahrnut.

Druhou skupinou (v tabulce 4.1 uvedeny jako poslanecké dotace lokální) jsou poslanecké dotace nejčastěji investičního charakteru financující lokální projekty, jejíž alokací mohou poslanci přímo ovlivnit rozvoj konkrétních lokalit. Analýza právě těchto poslaneckých dotací je primárním záměrem této diplomové práce. V tomto případě lze přistoupit na *flow* pojetí analýzy veřejných výdajů (Macešková 2009), protože lze předpokládat, že účelové dotace místním správcům, organizacím či místním podnikatelským subjektům jsou vypláceny na projekty, ze kterých mají prospěch především lokality, které jsou sídlem uvedených subjektů.

²² Například navýšení neinvestičních transferů o 35 mil. Kč v položce Dotační řízení na podporu rodiny v rozpočtu na rok 2009 (PSPČR 2008).

²³ Například navýšení investičních výdajů Ministerstva dopravy o 100 mil. Kč na rozvoj inteligentních dopravních systémů a bezpečnosti v silniční dopravě (PSPČR 2008).

Tab. 4.1 Poslanecké dotace a jejich druhy v Česku v období 2003-2009 (v mil. Kč, v %)

rok/typy dotací		poslanecké dotace	transferové	lokální	z toho	
					analyzované	nezařazené
2003	mil. Kč	7 608	4 383	3 225	3 217	8
	podíl (%)	100	57,6	42,4/100	99,8	0,2
2004	mil. Kč	14 312	11 193	3 119	3 114	5
	podíl (%)	100	78,2	21,8/100	99,8	0,2
2005	mil. Kč	7 526	4 716	2 810	2 802	8
	podíl (%)	100	62,7	37,3/100	99,7	0,3
2006	mil. Kč	15 922	9 025	6 897	6 897	0
	podíl (%)	100	56,7	43,3/100	100	0
2007	mil. Kč	14 996	10 645	4 351	4 349	2
	podíl (%)	100	71,0	29,0/100	>99,9	<0,1
2008	mil. Kč	4 437	2 491	1 946	1 946	0
	podíl (%)	100	56,1	43,9/100	100	0
2009	mil. Kč	4 899	3 044	1 855	1 846	9
	podíl (%)	100	62,1	37,9/100	99,5	0,5

Poznámky: Podíl transferových a lokálních poslaneckých dotací je počítán k celkové částce poslaneckých dotací, podíl analyzovaných a nezařazených poslaneckých dotací k částce poslaneckých dotací lokálních. Transferovou poslaneckou dotací je míněna poslanecká dotace bez jasného regionálního zacílení. Lokální poslaneckou dotací je míněna poslanecká dotace určená na lokální projekty. Tyto jsou rozděleny na analyzované a nezařazené dotace, tedy dotace s nedostatečnou informací o lokalitě příjemce. Bližší vysvětlení druhů poslaneckých dotací v textu. V tabulce jsou uvedeny plánované výdaje.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; výpočty autora.

Poslanecké dotace určené na lokální projekty představují menší část všech finančních změn učiněných poslanci ve státním rozpočtu při projednávání a schvalování jeho návrhu v Poslanecké sněmovně. Podle dat uvedených ve výše uvedené tabulce 4.1 zaujímají průměrně zhruba 35 % těchto finančních toků. Přesto vzhledem k výše uvedeným argumentům a k cíli této práce je z metodického hlediska zařazení pouze této menší části poslaneckých dotací správné.

V tabulce 4.2 je uvedeno srovnání objemu výdajů státního rozpočtu se všemi poslaneckými dotacemi a s poslaneckými dotacemi určenými na lokální projekty. Tyto poslanecké dotace jsou nejčastěji investičního charakteru, proto jsou v tabulce srovnány také s kapitálovou částí výdajové stránky státního rozpočtu.

Tab. 4.2 Objem poslaneckých dotací ve srovnání s výdaji státního rozpočtu Česka v období 2003-2009 (v mil. Kč, v %)

kategorie/roky		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
poslanecké dotace	celkem	7 608	14 312	7 526	15 922	14 996	4 437	4 899
	lokální	3 225	3 119	2 810	6 897	4 351	1 946	1 855
výdaje stát.rozpočtu		795 362	869 051	908 416	958 792	1 040 777	1 107 311	1 152 102
podíl (%)	celkem	1,0	1,7	0,8	1,7	1,4	0,4	0,4
	lokální	0,4	0,4	0,3	0,7	0,4	0,2	0,2
kapitálové výdaje		54 224	65 824	70 722	94 252	89 420	128 374	114 092
podíl (%)	celkem	14,0	21,7	10,6	16,9	16,8	3,5	4,3
	lokální	5,9	4,7	4,0	7,3	4,9	1,5	1,6
počet lok. dotací		387	435	524	894	771	434	606
průměr lok. dotací		8,3	7,2	5,4	7,7	5,6	4,5	3,1
medián lok.dotací		5	5	4	6	4,6	3,5	2

Poznámky: Řádek „podíl“ uvádí podíl poslaneckých dotací k výdajům státního rozpočtu, resp. ke kapitálovým výdajům státního rozpočtu. Lokální poslaneckou dotací je míněna poslanecká dotace určená na lokální projekty. V tabulce jsou uvedeny plánované výdaje.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ARIS 2010; MFČR 2010; výpočty autora.

V časové řadě objemů poslaneckých dotací lze zaznamenat nápadné kolísání. Je možné předpokládat, že nárůst jak celkového objemu všech poslaneckých dotací, tak poslaneckých dotací na lokální projekty v rozpočtu na rok 2006, je spjat s konáním voleb do Poslanecké sněmovny ve stejném roce. Tento předpoklad lze podpořit výší schválených pozměňovacích návrhů v rozpočtu na rok 2010, kdy poslanci rozdělili zhruba 16 mld. Kč (PSPČR 2009). V obou případech jde především o navýšení neinvestičních výdajů ve společensky citlivých oblastech, jako jsou oblasti školství a sociálních věcí v roce 2006 nebo navýšení platů státních zaměstnanců a platby zemědělcům v roce 2010 (PSPČR 2005; 2009). I tato odvětvová zacílení lze považovat za argument podporující tvrzení o navýšení výdajů z důvodu blížících se voleb. Nicméně v roce 2010 oproti předchozímu případu není navýšení výdajů až na jedinou výjimku²⁴ určeno na financování lokálních projektů (Peroutka 2009; PSPČR 2009). Tato skutečnost je hlavním důvodem vyřazení tohoto roku z analýz prováděných v této práci.

Nárůst celkového objemu poslaneckých dotací v roce 2004 je možné vysvětlit změnou zákona o daňových sazbách, který měl vliv na hospodaření obcí jak na výdajové stránce zdražením investic, tak na příjmové stránce skrze sdílené daně²⁵ (Marko 2004). Jelikož se v dobách rozpočtových změn přidělují mimořádné

²⁴ Jedinou výjimku představuje dotace 2 mil. Kč pro SOU včelařské v Nasavrkách v okrese Chrudim (PSPČR 2009).

²⁵ Základní sazba DPH byla snížena z 22 % na 19 %, snížená sazba DPH byla z 5 % zvýšena na 19 % u vybraných služeb včetně stavebních prací (ČSÚ 2004, 2005; Marko 2004). Příjmy krajů tvoří 8,92 % z celostátního hrubého výnosu DPH a příjmy obcí 21,4 % z celostátního hrubého výnosu DPH (zákon č. 243/2000 Sb.).

neúčelové dotace (Peková 2002), přidělili poslanci obcím a krajům zhruba 4 mld. Kč. Zda byly tyto dotace nutné, když je nepřidělilo Ministerstvo financí, je již předmětem diskuze. Zajímavou skutečností je, že se poslancům pro rok 2007 podařilo prosadit změny v návrhu rozpočtu v hodnotě asi 15 mld. Kč, přestože se ministerstvo financí pokoušelo ukončit praxi přidělování poslaneckých dotací. Nízké hodnoty objemu poslaneckých dotací v letech 2008 a 2009 lze vysvětlit ustanovením o omezení objemu poslaneckých dotací v koaliční smlouvě vlády ODS, KDU-ČSL a SZ z iniciativy poslední uvedené strany (Jacques 2007).

Jak vyplývá z představených dat, všechny změny v návrhu státního rozpočtu, provedené poslanci při jeho projednávání v Poslanecké sněmovně, odpovídají asi 0,5-1,5 % celkového objemu plánovaných výdajů státního rozpočtu. Dotace, kterými poslanci financují lokální projekty ve svých regionech, většinou představují méně než 0,5 % výdajů plánovaného státního rozpočtu. V tomto pohledu, který často slouží poslancům za argument pro pokračování v této praxi (např. Němcová 2007), se zdají být poslanecké dotace marginální problematikou v rámci studia územních dopadů fiskální politiky. Při širším pohledu je nutné s tímto tvrzením nesouhlasit. Na kapitálových výdajích státního rozpočtu, tedy na výdajích zásadních pro rozvojové aktivity a výdajích stejného charakteru jako většiny poslaneckých dotací určených na financování lokálních projektů, se tyto dotace podílí již 1,5 až 7,5 %. Poslanecké dotace navíc značně objemově převyšují výdaje některých kapitol státního rozpočtu. Například v rozpočtu na rok 2006 výdaje Ministerstva pro místní rozvoj (cca 10 mld. Kč), Ministerstva zdravotnictví (cca 8 mld. Kč) či Ministerstva kultury (cca 6 mld. Kč) (MFČR 2010). V tomto roce, kdy poslanci provedli finančně nejobjemnější změny v návrhu státního rozpočtu ve sledovaném období, byly výdaje Ministerstva kultury převýšeny dokonce samotnými poslaneckými dotacemi na lokální projekty.

Rozdíl v hodnotách mediánu a průměru svědčí o existenci extrémně vysokých dotací v souboru poslaneckých dotací určených na lokální projekty. Ve studiu obsaženém v této práci bude počítáno se souborem dat včetně těchto extrémů. To je možné označit za metodicky správné, protože cílem statistik bude odhalit, které regiony jsou relativně objemově nejpodporovanější. Pro účely této práce tedy není důležitý rozdíl mezi častou podporou malými dotacemi a sporadickou podporou objemově velkými dotacemi. Pro odlišení regionů, které byly podporované především extrémně vysokými dotacemi, bude přesto provedena analýza objemu na jednu dotaci a jejich počtu v jednotlivých regionech Česka.

Pro důkladnější rozbor poslaneckých dotací určených na financování lokálních projektů byla provedena klasifikace jednotlivých podpořených projektů, využívající způsobu odvětvového třídění výdajů (viz Hamerníková, Maaytová 2007). Jednotlivé dotované projekty byly do účelově vytvořených kategorií rozřazeny na základě expertního posouzení, které se částečně opíralo o metodiku Mezinárodního měnového fondu *Government Finance Statistics* (MMF 2001, s. 83).

Vyčleněno bylo celkem 11 kategorií, z toho 2 školské. První z nich obsahuje dotace na školství spravované obcemi, tedy mateřské a základní včetně základních uměleckých a speciálních škol. V této kategorii byly financovány jak opravy budov, tak i jejich vybavení, včetně přidružených jídelen či sportovišť, podle popisu využívaných pouze uvedenou školou.

Druhá školská kategorie zahrnuje financování oprav či stavby budov a vybavení středních škol, odborných učilišť, vyšších odborných škol, vysokých škol, univerzit a zařízení dalšího vzdělávání. Pod tuto kategorii byly zařazeny kongresové stavby či vědecká pracoviště, stejně jako sportoviště, podle popisu využívaná pouze pro potřeby uvedené instituce patřící pod tuto kategorii.

Pokud bylo poslanci dotováno sportoviště, které mělo být podle popisu využívané i veřejností, bylo zahrnuto do další kategorie sportovních staveb, rekreace a volnočasových aktivit. Do této kategorie spadají rekreační objekty, víceučelové budovy a objekty, dětská hřiště a zařízení spjatá s turistikou, včetně informačních center.

Kulturní a církevní památky či zařízení byly zahrnuty do kategorie „církevní a kulturní stavby“. Do této kategorie vedle oprav kostelů, zámků či hradů spadá oprava kulturních domů, pomníků, hřbitovů, knihoven, divadel a kin.

Další vymezenou kategorií jsou projekty sociálních služeb, například opravy domovů důchodců, domů s pečovatelskou službou či zařízení pro matky s dětmi.

Do kategorie „zdravotnictví“ náleží opravy, stavby a vybavení nemocnic či jiných zdravotnických zařízení a vybavení záchranných zdravotnických služeb.

Vybavení hasičských sborů, opravy či stavby jejich budov a vybavení a budovy městské policie byly zařazeny do kategorie „vybavenost a vzhled obcí“, kam patří většina projektů řešící opravy a stavby obecních budov či jiného majetku obcí, jako například obecních úřadů, obecních bytů či úpravy městského mobiliáře. Do této kategorie jsou začleněny investice do průmyslových zón obcí či financování tvorby územních plánů obcí.

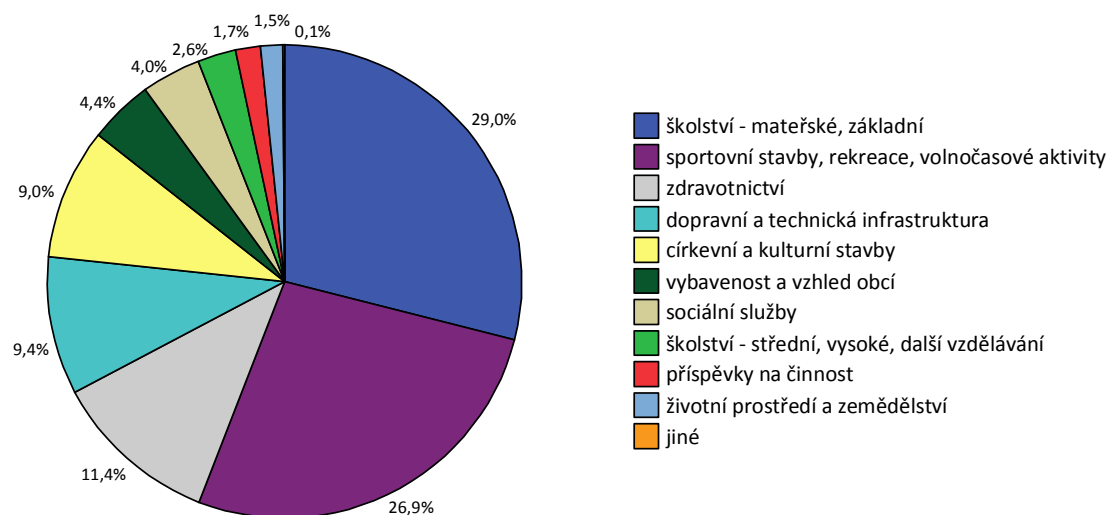
Do kategorie „dopravní a technická infrastruktura“ náleží mimo stavby dopravní a technické infrastruktury všechny pěší a cyklistické trasy.

Úpravy veřejných obecních prostranství včetně parků, návší a náměstí spadají do kategorie „životní prostředí a zemědělství“, stejně jako úpravy krajiny, protipovodňová opatření a investice do zemědělských zařízení.

Do kategorie „příspěvky na činnost“ byly přiřazeny neinvestiční výdaje, mezi které patří příspěvky na činnost lokálním spolkům a organizacím či částečné financování kulturních a sportovních akcí.

Kategorie „jiné“ představuje poslanecké dotace určené na lokální projekty, které nebylo možné zahrnout do žádné z uvedených kategorií pro svoje specifické zaměření²⁶ či pro nedostatečný popis projektu²⁷.

Graf 4.3 Odvětvová klasifikace poslaneckých dotací financujících lokální projekty v období 2003-2009 (v %)

Poznámka: Bližší vysvětlení kategorií ve výše uvedeném textu.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; výpočty autora.

Kategorie poslaneckých dotací financujících lokální projekty lze rozdělit do tří skupin (viz graf 4.3). První skupina mateřského a základního školství a sportovních, rekreačních a volnočasových staveb zaujímá necelých 60 % všech hodnocených dotací. Poslanecké dotace na lokální projekty se tedy ve většině případů orientují na financování nižšího regionálního školství a sportovních staveb.

²⁶ Například financování opravy budov krajského soudu v Ostravě v roce 2008 v hodnotě 2,7 mil. Kč (PSPČR 2007).

²⁷ Například dotace pro rok 2004, kterou byla financována „dostavba a rekonstrukce“ částkou 15 mil. Kč v obci Nový Bor v okrese Česká Lípa (PSPČR 2003).

Tyto dvě kategorie spolu s kategorií středního a vysokého školství a dalšího vzdělávání většinou spojují projekty, které bývají spolufinancovány některým z dotačních programů Ministerstva školství.

Do druhé skupiny patří tři kategorie, jejichž podíl se pohybuje kolem 10 %. Poslanci relativně často finančně podporují investice do zdravotnictví, do dopravní a technické infrastruktury a církevních a kulturních staveb. Kromě investic do místních komunikací a technické infrastruktury, která je financována převážně z obecních rozpočtů, nahrazují poslanecké dotace v této kategorii především vládní výdaje Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva kultury. Tato dvě ministerstva byla, vedle Ministerstva zahraničních věcí a v roce 2006 zrušeného Ministerstva informatiky, po většinu sledovaného období ministerstvy s nejnižšími rozpočty (MFČR 2010).

Poslední skupinou jsou kategorie poslaneckých dotací určených pro lokální projekty, které nepřesahují 5 % celkového objemu ve sledovaném období. Do této skupiny patří dotace na úpravu vzhledu a vybavenosti obcí, sociální služby, střední stupně škol, terciární a další vzdělávání, úpravu a ochranu životního prostředí a zemědělství a neinvestiční dotace, resp. příspěvky na činnost. Je tak možné konstatovat, že tyto dotace jsou „doplňkem“ dotací z předchozích uvedených kategorií, přičemž velkou část zabírají dotace nahrazující některé výdaje z obecních rozpočtů.

4.2. Metodika prostorových analýz

Pro analýzy obsažené v této práci byly vybrány tři úrovně z české hierarchie územních jednotek, a to kraje, okresy a obce. Hlavním kritériem pro výběr byla shodnost volebních obvodů s kraji a srovnatelnost s již dříve prováděnými analýzami na úrovni okresů (Hána 2008; Hána, Macešková 2008, 2010). Obecní úroveň byla zvolena se snahou o co nejpodrobnější zachycení prostorového vzorce podpory poslaneckými dotacemi a s ohledem na splnění cílů práce spojených s distribucí poslaneckých dotací mezi velikostními kategoriemi obcí. Pro identifikaci územního zacílení jednotlivých dotací byly využity informace z tabulkových souborů o schválených pozměňovacích návrzích poslanců k návrhu státního rozpočtu (PSPČR 2002-2008). Ty obsahují většinou název obce příjemce, výjimečně doplněných o informaci příslušnosti k některé obci s rozšířenou působností, případně okresu či kraji.

Metodiku přiřazení jednotlivých poslaneckých dotací na lokální projekty do okresů ovlivnila skutečnost, že se třikrát v průběhu sledovaného období měnily hranice některých okresů změnou okresní příslušnosti některých obcí (ČSÚ 2009a). Proto muselo být respektováno územní členění, které bylo aktuální v době, kdy bylo v Poslanecké sněmovně rozhodnuto o dané podpoře, tedy v době schválení pozměňovacích návrhů poslanců k návrhu státního rozpočtu. V dalším hodnocení prostorové distribuce bude pracováno s členěním aktuálním v době psaní této práce.

Pro zvolený metodický postup, který vyžaduje informaci o územním zacílení dotace do konkrétní obce, okresu a kraje, byl často řešen problém jejího nezahrnutí do údajů poslaneckých dotací v tabulkových souborech. V případě, že údaj o poslanecké dotaci informaci o obci obsahoval, bylo většinou možné najít příslušný okres a kraj přes webové mapové servery. Obdobný postup identifikace „okresní příslušnosti“ dotace bylo možné bez větších omezení aplikovat při uvedeném názvu kraje či obce s rozšířenou působností. V případě existence více obcí stejného jména a bez uvedeného kraje či okresu v tabulkových souborech či v případě, kdy v jednom kraji bylo více obcí stejného jména, byla obec a její příslušnost k územním celkům vyhledána v Administrativním registru ekonomických subjektů na webových stránkách Ministerstva financí podle výjimečně uvedeného IČO podpořeného subjektu či ve webové databázi pomocí ne častěji uvedeného poštovního směrovacího čísla.

Pokud nebylo možné aplikovat žádný z uvedených postupů, byla obec vyhledána pomocí popisu samotného podpořeného projektu přes vyhledávač Google. Ten byl využit i v případech, kdy nebyla u projektu uvedena ani obec, především u dotací pro soukromé subjekty či u příspěvků na činnost institucí a organizací, včetně podpory kulturních a sportovních akcí. Další možností bylo vyhledání správné obce pomocí statistik vybavenosti obcí na webových stránkách Veřejné správy online (mesta.obce.cz) či pomocí základních a ortofotomap na mapových serverech.

V případě, že ani tímto postupem nebyla zkompletována informace o prostorovém zacílení dané poslanecké dotace, bylo využito předpokladu odvozeného z často se opakujícího jevu u dotací s identifikovanou územní alokací. Zapisovatelé zřejmě neuvádí přesné územní vymezení u každé poslanecké dotace v případě, pokud do stejné obce poslanci ve stejný rok již poslali nějakou dotaci. Názvy okresů a krajů tak byly do databáze poslaneckých dotací přepsány z předcházející dotace do obce stejného jména. Navíc mnohdy byly v tabulkách dotace do jednoho okresu či kraje

v rozsáhlejších skupinách. Pokud tedy bylo ve zdrojových tabulkách u dané poslanecké dotace uvedeno více dotací do shodného okresu či kraje a jméno podpořené obce se vyskytovalo v tomto okresu či kraji, byla obec přiřazena k danému územnímu celku.

Uvedené tabulkové soubory obsahují velké množství chyb, které musely být odstraněny před použitím dat pro analýzy. Nejčastějším problémem byly nepřesnosti v názvech obcí, které odkazovaly k jiným či k neexistujícím obcím, záměna místních částí za samostatné obce, přiřazování obcí ke špatným okresům, mnohdy i z krajů na opačném konci republiky či záměna obvodů obcí s rozšířenou působností za okresy. Významná většina těchto nedostatků byla opravena během kontroly názvů obcí a přiřazování příslušných kódů obcí nutných pro analýzy na nejnižší územní úrovni obsažených v této práci.

I přes tento náročný způsob zjišťování územního zacílení poslaneckých dotací financujících lokální projekty zůstaly některé dotace bez jasné územní alokace a musely tedy být vyřazeny z empirického hodnocení. Jak napovídá tabulka 4.1 v kapitole 4.1., jsou celkové částky těchto dotací v porovnání s celkovou částkou na poslanecké dotace zanedbatelné (v tabulce uvedeny jako poslanecké dotace lokální nezařazené). Vyjádřeno relativně tyto dotace nepřesahují 0,2 % všech poslaneckých dotací a 0,5 % všech poslaneckých dotací určených na financování lokálních projektů. Přestože nelze předpokládat výrazné zkreslení výsledků analýz, pro konkrétní lokality mohou být i tyto vyjmuté prostředky významné, proto je třeba tento vliv brát při interpretaci analýz v úvahu.

V první řadě byla takto vytvořená databáze poslaneckých dotací na lokální projekty využita pro analýzu nerovnoměrnosti prostorové distribuce obsažených dotací mezi kraji, okresy a obcemi. Ve většině analýz bylo počítáno s relativními hodnotami objemů poslaneckých dotací. Podle Hampla (1998, 2007) je možné dělit geografickou organizaci společnosti do dvou integrálních částí, protože nerovnoměrnost v distribuci společenských jevů má významně odlišný vztah k území a k obyvatelstvu. V prvním případě jsou tyto sociogeografické nerovnoměrnosti vyjádřeny územní intenzitou jevu, v případě poslaneckých dotací územní intenzitou podpory ze státního rozpočtu (Kč na km²). V případě druhém jsou geosociální nerovnoměrnosti zastoupeny sociální intenzitou jevu, konkrétně v této práci podpory poslaneckými dotacemi (Kč na obyvatele) (Hampl 2007; Hampl, Dostál, Drbohlav

2007). Všechny prostorové analýzy budou prováděny na souborech dat relativizovaných oběma uvedenými způsoby.

Údaje o počtu obyvatel za kraje, okresy a obce byly převzaty z tabulkových souborů se základními demografickými údaji za jednotlivé územní jednotky z webových stránek Českého statistického úřadu (ČSÚ 2009b, e, 2010). Metodicky vhodná se ukázala být data stavu obyvatel z 31.12. předchozího roku, než na jaký byly schváleny poslanecké dotace. Důvodem je skutečnost, že se o poslaneckých dotacích rozhoduje v prosinci během schvalování návrhu státního rozpočtu v Poslanecké sněmovně. Pro úroveň obcí byla ze stejné logiky použita data k 1.1. stejného roku, na který byly schváleny dotace (ČSÚ 2009d). Pro rok 2009 nebyly výše popsané údaje na úrovni okresů v době psaní práce zveřejněné, proto byl použit střední stav obyvatel z roku 2008. Údaje o rozloze uvažovaných územních celků byly převzaty z téhož zdroje, tedy z webových stránek Českého statistického úřadu (ČSÚ 2009c, 2010).

Pro zjištění míry diferenciacie podpory mezi jednotlivými regiony bylo využito několik kvantitativních statistických metod. Jde o jedny z nejběžněji používaných měr v tomto typu studií (Blažek, Csank 2007; Hůlka 2007; Silva 2007; Fan, Sun 2008; Chan, Wang 2008), tedy o variační koeficient uváděný v procentech, vypočtený za pomoci podílu směrodatné odchylky a průměru hodnot v souboru, a Giniho koeficient, který je definován jako podíl střední diference, tedy vzájemné průměrné odchylky všech uvažovaných proměnných, a dvojnásobku průměru. Při variačním koeficientu blízkém nule (cca 0-20 %) je soubor hodnot homogenní, vysoké hodnoty napovídají vysokou diferenciaci. Giniho koeficient nabývá hodnot od 0 do 1, kde 0 znamená absolutní shodnost hodnot a 1 maximální nerovnoměrnost, kdy jsou hodnoty pozitivní pouze u jediného člena souboru (Pavlík, Kühnl 1981).

Na úrovni obcí byla hodnocena distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty mezi jednotlivými velikostními kategoriemi obcí. Práce se snaží mimo jiné odpovědět na otázku vlivu poslaneckých dotací na lokální rozvoj. Distribuce sdílených daní podle zákona o rozpočtovém určení daní (zákon č. 243/2000 Sb.) má velký vliv na regionální a lokální rozvoj (Blažek 1996, 2002a, b). Poslanecké dotace mohou mít vliv na výši rozpočtu jednotlivých obcí, jak bylo diskutováno v kapitole 2.1., především při hodnocení v rámci jednotlivých velikostních kategorií obcí podle příloh uvedeného zákona (zákon č. 243/2000 Sb.). Přestože k 1.1.2008 došlo ke změně v přerozdělování sdílených daní mezi jednotlivé velikostní kategorie

obcí (Komárek 2008), budou v analýzách brány v úvahu pouze ty účinné od roku 2001 (Blažek 2002b), vzhledem k delšímu platnému časovému období.

Hlavní zřetel je brán na rozdíl v podpoře mezi velkými, středními, malými a nejmenšími obcemi. Pro potřeby této práce budou určující velikosti obcí stanoveny podle průměrného počtu obyvatel za sledované období. Odvozením z teoretické populační velikosti minimálního mikroregionu (minimálně 15 000 obyvatel) a zázemí jeho střediska (minimálně 5 000 obyvatel) (Hampl 2005) lze stanovit hranici mezi malými a středně velkými obcemi na 10 000 obyvatel. To je také jedna z hraničních hodnot velikostních kategorií obcí ve výše uvedeném zákoně. V práci bude dále vymezena skupina nejmenších obcí, jejichž maximální populační velikost bude odpovídat hranici velikostních kategorií uvedeného zákona 1 500 obyvatel. Velké obce budou určeny na základě minimální populační velikosti krajských měst, resp. mezoregionálních středisek (Hampl 2005). Tuto hodnotu lze stanovit na 50 000, která je zároveň jednou z hraničních hodnot velikostních kategorií ve výše uvedeném zákoně.

Tato práce zahrnuje pouze krátké období praxe poslaneckých dotací a je tedy nutné upozornit na možnost, že v celém souboru všech poslaneckých dotací na lokální projekty jsou rozdíly mezi regiony či lokalitami jiné, menší či dokonce neexistují žádné nerovnoměrnosti.

4.3. Metodika hodnocení vybraných podmiňujících faktorů

Geografická práce má nejen odhalovat nerovnováhy, ale následně také hodnotit podmiňující faktory této diferenciace (Hampl 2007; Hampl, Dostál, Drbohlav 2007). Proto bude dále studována závislost mezi uvedenou distribucí a místem „bydlišť“ poslanců, které mohou podmiňovat tuto nerovnoměrnost. Do analýz jsou zařazeni také poslanci SZ, přestože deklarují neúčast na této praxi (např. Jacques 2007). Důvodem je nemožnost vyloučení eventuality, že tito poslanci prosazují projekty do státního rozpočtu přes své kolegy z jiných politických stran.

Podle Johnstona (1979), Grossmana a Helpmana (2005) existuje při rozdělování amerických zastupitelských dotací rozpor mezi zájmy politických stran, které chtějí posílat dotace především tam, kde měly dobré výsledky v minulých volbách, a poslanci, kteří chtějí podporovat především své volební obvody, které jsou zároveň místy jejich bydlišť. V případě poslaneckých dotací na lokální projekty

v Česku nebyly nalezeny významné korelace mezi výsledky voleb a objemem podpory (Hána 2008), proto bude dále uvažováno, že v Česku takový rozpor není a alokace poslaneckých dotací na lokální projekty se řídí především zájmy poslanců.

V práci bude operováno s pojmem „bydliště“ poslanců. Tento termín může mít několik významů, které budou diskutovány v následující kapitole. Následovat bude metodika zhodnocení vlivu jednotlivých poslanců na státní rozpočet v Poslanecké sněmovně. V další kapitole budou přiblíženy použité metody hodnocení závislosti rozložení bydlišť poslanců a jejich vlivu na státní rozpočet a distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty mezi použité územní jednotky.

4.3.1. Diskuze významu místa bydliště poslance

Důležitým údajem pro analýzy prováděné v rámci cílů této práce jsou informace o „bydlištích“ jednotlivých poslanců. Jediným souhrnným veřejným zdrojem těchto dat jsou povinné informace o obci trvalého pobytu kandidátů na volebních lístcích jednotlivých politických stran (zákon č. 247/1995 Sb.), které jsou pro volby do Poslanecké sněmovny z roku 2006 k dispozici ve webové volební databázi Českého statistického úřadu (ČSÚ 2006). Tyto údaje však nejsou uvedeny u výsledků voleb do Poslanecké sněmovny z roku 2002, proto byla databáze bydlišť poslanců doplněna z interních zdrojů získaných na Českém statistickém úřadě (ČSÚ 2002).

Na tomto místě je nezbytné věnovat prostor diskuzi, zda jsou tyto údaje z metodického hlediska vhodné pro splnění cílů práce. Na základě východisek diplomové práce, tedy že se poslanci alokací svých dotací pokouší zajistit úspěch v následujících volbách, se jeví jako nejvýznamnější údaj o sídle příslušné místní stranické organizace. Lze předpokládat, že z důvodu důležitosti dostatečné podpory od voličů i spolustraníků, si poslanci zakládají v těchto obcích své regionální poslanecké kanceláře. Veřejně dostupné jsou však pouze aktuální adresy poslaneckých kanceláří na webových stránkách Poslanecké sněmovny (PSPČR 2010), proto nemohly být tyto údaje použity v analýzách celého sledovaného období.

Porovnáním výše uvedených databází, tedy aktuálních sídelních obcí regionálních kanceláří a trvalých bydlišť poslanců v době voleb, lze dospět k závěru značné shody těchto dvou údajů. Aktuální regionální kanceláře mají poslanci v 89 % případů v obci svého trvalého bydliště či v příslušném mikroregionálním středisku

(podle Hampla 2005), resp. v příslušné obci s rozšířenou působností či okresním městě²⁸. Proto je možné předpokládat, že poslanci mají své místní stranické organizace v místech svého trvalého bydliště či v jejich regionálních centrech, a dále v analýzách pracovat s druhými uvedenými údaji.

Práce však také předpokládá, že se poslanci snaží podporovat místa svých bydlišť z důvodu osobního prospěchu či z důvodu napojení osobními kontakty na místní aktéry. Je nutné upozornit, že v analýzách budou využívány údaje o obci trvalého bydliště poslanců, které se může zásadně lišit od adresy obvyklého bydliště, tedy místa, kde poslanec skutečně bydlí. Nicméně i na základě šetření mezi poslanci provedeného autorem, je možné předpokládat, že poslanci zakládají regionální kanceláře v obci svého obvyklého bydliště, resp. v regionálním centru této obce. Touto úvahou proto lze dospět k přesvědčení, že poslanci ve většině případů skutečně bydlí v obci, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu.

Jediným omezením se tak zdá být skutečnost, že poslancům bude přiřazováno trvalé bydliště, které bylo aktuální v některém z uvedených volebních let, ale mohlo se během sledovaného období změnit. Zde je nutné předpokládat, že se tak nestalo a poslanci během svého funkčního období měli svá trvalá bydliště stále ve stejné obci. Podporou pro tento předpoklad je skutečnost, že v případě poslanců, kteří kandidovali v obou uvedených volbách, si změnil trvalé bydliště pouze jeden poslanec, který se přestěhoval do zázemí dříve obývaného okresního města.

Přes uvedená metodická omezení, která je nutné mít na paměti i při následujících empirických analýzách, je možné využití těchto dat pro ověřování hypotéz a zodpovězení výzkumných otázek považovat za vhodné.

4.3.2. Metodika zohlednění vlivu jednotlivých poslanců

Ne každý poslanec má stejnou možnost prosadit do státního rozpočtu podporu lokálního projektu. Vedle určitých osobnostních předpokladů a osobních kontaktů hraje nezanedbatelnou úlohu rozdílná významnost parlamentních a dalších funkcí, jež jednotliví poslanci zastávají. Poslanci tak mají na státní rozpočet různý vliv, který se ukázalo vhodné pro potřeby prostorových analýz kvantifikovat. Výsledkem této

²⁸ Z celkových 190 dostupných adres poslaneckých regionálních kanceláří poslanců zařazených do výzkumu je 8 v krajském městě poslancova trvalého bydliště, 5 v jiném mikroregionálním centru než poslancova trvalého bydliště, ale ve stejném kraji a 8 v jiném kraji, přičemž tyto případy nastaly v případě kandidatury v jiném kraji, než kde má poslanec trvalé bydliště (ČSÚ 2006; PSPČR 2010).

kvantifikace, která probíhala ve dvou úrovních, je číslo v práci dále označované jako „koeficient vlivu“. Ten byl stanoven pro každého poslance, který byl členem Poslanecké sněmovny ve sledovaném období, a to pro každý sledovaný rok. Za složky koeficientu vlivu byly určeny členství v Rozpočtovém výboru (RV), význam politické strany (VS), počet let ve Sněmovně (PL) a členství v předsednictvu Poslanecké sněmovny nebo poslaneckého klubu (PSK).

Vliv poslanců na státní rozpočet se odvíjí především od členství ve výboru majícím nejvýznamnější vliv na státní rozpočet (Johnston 1979; Fukui, Fukai 1996; Golden, Picci 2006), v případě českého rozpočtového procesu Rozpočtového výboru (zákon č. 90/1995 Sb.; Schwippel 2008; Stašková 2008). Pro členství v Rozpočtovém výboru byly stanoveny hodnoty 0 a 1, kde poslanci s 0 nebyli členové a s 1 jimi byli. Započítána byla pouze členství platná v době schvalování pozměňovacích návrhů k návrhu státního rozpočtu v Poslanecké sněmovně.

Své usnesení k návrhu státního rozpočtu nevydává pouze Rozpočtový výbor, ale také několik dalších sněmovních výborů, mezi které jsou po prvním čtení návrhu státního rozpočtu rozděleny jeho jednotlivé kapitoly. K těmto usnesením po jejich vydání vydává vlastní usnesení Rozpočtový výbor (zákon č. 90/1995 Sb.; Krejdl 2006; Vašica 2007), proto lze předpokládat, že členové ostatních výborů nedisponují zvýšenou šancí prosadit do státního rozpočtu podporu projektům bez souhlasu poslanců z Rozpočtového výboru. Vliv ostatních výborů na podobu státního rozpočtu je proto pro potřeby kvantifikace vlivu poslanců zanedbatelný.

Dalším faktorem vlivu poslanců na podobu státního rozpočtu je příslušnost k rozdílně významným politickým stranám, čímž je míněno rozdělení stran na opoziční, malé vládní a velké vládní strany (např. Šnidl 2007; Vavroň 2007). Malá a velká vládní strana je rozlišovaná z důvodu rozdílné celkové částky, kterou si mohou poslanci těchto stran „rozdělit“, přestože v relativním vyjádření na jednoho poslance disponují podobnými částkami. V hypotézách práce je uvažována individuální možnost poslance na prosazení dotací na lokální projekty do státního rozpočtu, proto je vhodné předpokládat, že poslanec velké vládní strany má z důvodu většího podílu těchto stran na celkovém objemu dotací šanci prosadit si vyšší finanční podporu.

Při kvantifikaci významu strany je poslancům započítána hodnota 1, pokud byli členové opoziční strany, 2 v případě členství v malé vládní straně a 3 u poslanců z dominantní vládní strany (ČSSD nebo ODS). Pokud nebyl některý poslanec členem

politické strany, resp. byl „nezařazený“, byla mu přiřazena 0. V případě menšinové vlády ODS při schvalování rozpočtu na rok 2007 byla poslancům jediné vládnoucí strany započítána 2, protože je vhodné očekávat menší šanci příslušných poslanců v rozhodování o dělení celkových částek na poslanecké dotace. Členství muselo být platné v době schvalování pozměňovacích návrhů k návrhu státního rozpočtu v Poslanecké sněmovně.

Významnou složku koeficientu vlivu představuje počet let ve Sněmovně, resp. v poslaneckých zastupitelských institucích (PL) (např. Fukui, Fukai 1996). Ten musel být započítán po jednotlivých letech, nikoli po funkčních obdobích, z důvodu změn obsazení některých poslaneckých postů uprostřed těchto období. Počet let byl počítán od roku 1990, kdy byl zvolen první demokratický parlament po pádu komunismu. Členství některých poslanců v předešlých komunistických zastupitelských orgánech nebylo započítáno především pro negativní konotace působení v komunistických institucích. Započítán byl každý započatý rok v době schvalování pozměňovacích návrhů k návrhu státního rozpočtu v Poslanecké sněmovně. Výrazný rozdíl mezi hodnotami počtu let a všech uvedených členství je následně vyrovnán přidělením nižší váhy počtu let ve výsledném koeficientu vlivu.

Problematické bylo zjišťování, kteří poslanci se účastnili schvalování státního rozpočtu, pokud došlo k jejich výměně přesně v den jeho schválení. V takovém případě byli do statistik započítáni oba dva poslanci, některé roky proto bylo pracováno s více než 200 poslanci. Maximálně ale šlo o 202 poslanců, proto je možné považovat vliv této nepřesnosti na výsledky analýz za zanedbatelný.

Vliv poslanců na státní rozpočet může být také podmíněn zastáváním významného stranického postu (např. Johnston 1979; Fukui, Fukai 1996; Golden, Picci 2006). V tomto kontextu budou uvažována členství v předsednictvu Sněmovny nebo poslaneckého klubu. Členství jsou počítána dohromady, 0 je tedy přiřazena poslanci, který nebyl členem ani jednoho předsednictva, 1 pak poslanci, který byl členem alespoň jednoho z nich. Hodnoty přiřazené členství v předsednictvech se nekumulují především z důvodu praxe poslanců nezastávat obě funkce zároveň. U poslanců, kteří je po nějakou dobu zastávali, nelze předpokládat větší vliv na rozdělování poslaneckých dotací.

Předsednictva samotných politických stran nemohou být zahrnuta z důvodu neexistence veřejně dostupného souhrnného archivu jejich členů v celém studovaném období. Dalším z významných postů, které může poslanec zastávat a které mohou

mít vliv na schopnost prosadit lokální projekty do státního rozpočtu, je funkce ministra či jeho náměstka. Tito politici mohou projekty do státního rozpočtu zařazovat již na ministerstvech (odvozeno ze Stašková 2008). Z tohoto pohledu by jejich eventuální snaha o prosazení dotací v Poslanecké sněmovně nemusela být tak výrazná jako u ostatních poslanců a tento post by v koeficientu vlivu měl spíše negativní hodnotu. Na druhou stranu je obtížně představitelné, že by se tito poslanci již nesnažili prosadit financování lokálních projektů ze státního rozpočtu také při projednávání jeho návrhu v Poslanecké sněmovně. Pro jejich ambivalenci vzhledem k prosazování poslaneckých dotací v Poslanecké sněmovně nebudou tyto posty kvantifikovány.

Je zřejmé, že význam uvedených složek vlivu poslanců na prosazení poslaneckých dotací není stejný, proto jim byly při výpočtu výsledného koeficientu vlivu přiřazeny různé váhy. Ty vycházejí z dlouhodobé významnosti dané poslanecké funkce ve sněmovní fázi rozpočtového procesu a z odhadované prestiže jednotlivých sněmovních postů v dlouhodobém pohledu. Zdrojem pro stanovení vah byla především výše uvedená literatura, novinové články českých novin, šetření mezi poslanci provedené autorem a expertní odhad autora.

Nejvýznamnější vliv na úpravy v návrhu státního rozpočtu mají členové Rozpočtového výboru. Zvolená váha tohoto faktoru byla proto taková, aby mělo členství v tomto výboru výraznou dominanci. Velká vládní strana má k dispozici největší množství prostředků na poslanecké dotace, proto má váha významu strany takovou velikost, aby poslanec dominantní vládní strany, ale nečlen RV, měl nepatrně vyšší koeficient než opoziční poslanec a člen RV. Stanovení vah dalších dvou složek koeficientu vlivu se již odvíjelo od srovnání s vahami těchto základních složek. Mají nižší hodnoty, protože je vhodné předpokládat, že nemají tak silný vliv na potenciální schopnost poslance prosazovat své projekty do rozpočtu jako předchozí uvedené složky. Členství v předsednictvu strany či poslaneckého klubu byla přiřazena nepatrně vyšší váha než počtu let ve sněmovně, čímž má mírně větší hodnotu než jeden rok práce poslance. Výsledná rovnice koeficientu vlivu poslance získaná součtem jednotlivých vážených složek tedy je:

$$KV=4RV+1,5VS+0,5PL+0,7PSK;$$

kde KV značí koeficient vlivu, RV členství v rozpočtovém výboru, VS význam politické strany, PL počet let práce poslance a PSK členství v předsednictvu Sněmovny nebo poslaneckého klubu.

Je nutné upozornit, že koeficienty tohoto typu mohou mít velmi diskusní charakter, z důvodu nemožnosti stanovit váhy naprosto objektivním způsobem. Je proto nutné dále brát v úvahu pouze „velké“ rozdíly ve výsledném koeficientu a nikoliv marginální odchylky (např. Dostál, Hampl 2000; Hampl 2009). Navíc koeficient vlivu kvantifikuje „pouze“ postihnutelné složky vlivu poslanců na zařazování poslaneckých dotací do státního rozpočtu. Do koeficientu vlivu tak není možné zařadit například velmi důležité osobní kontakty poslanců na vysoce postavené politiky a lobbisty nebo dispozice poslanců ve schopnosti vyjednávání a přesvědčování ostatních poslanců o potřebě veřejné podpory konkrétních projektů.

Za jednotlivé územní jednotky byly pro každý rok sledovaného období sečteny koeficienty vlivu poslanců, přičemž tento součet pro lepší orientaci také nese název „koeficient vlivu“ a určuje potenciál daného regionu na získání poslanecké dotace na lokální projekt. Hodnoty za každé volební období a celé studované období jsou stanoveny zprůměrováním koeficientů vlivu za jednotlivé roky. Stejným způsobem je určen průměrný počet poslanců za celé studované období.

4.3.3. Základní metody hodnocení závislostí

Při zjišťování závislosti regionální distribuce poslaneckých dotací financujících lokální projekty na počtu poslanců majících v daných regionech trvalé bydliště a jejich potenciálního vlivu na státní rozpočet nebude bráno v potaz, zda jde o začátek či konec volebního období. Byl sice zjištěn nárůst objemu poslaneckých dotací ve volebním roce 2006, nebyl však potvrzen vliv voleb na regionální strukturu distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty mezi okresy Česka (Hána 2008). Přesto je nutné při analýze závislosti uvažovat rozdílnost výchozích podmínek v obou volebních obdobích, proto bude také na úrovni krajů a okresů zjišťována závislost pro obě funkční období Poslanecké sněmovny.

V obdobně zaměřených výzkumech vlivu veřejných či soukromých výdajů na regionální rozvoj či dalších regionálních studiích je často využívána korelační analýza (Johnston 1979; Golden, Picci 2006; Žížalová 2006; Hampl 2005, 2007,

2009). Tato statistická metoda bude využita i v odhalování závislosti poslaneckých dotací na lokální projekty a některých jejich podmiňujících faktorů.

Zřejmě nejpoužívanější typ charakteristiky statistické závislosti, Pearsonův korelační koeficient (Hendl 2006), nelze použít pro nenormální rozložení dat zjištěné ve všech souborech v této práci používaných dat. Toto typické rozložení pro sociálně geografické systémy (Korčák 1973; Hampl 1996, 1998) je v rozporu s nutností normálního rozložení dat při aplikaci Pearsonova korelačního koeficientu (Hendl 2006). Využití této charakteristiky závislosti je dále obtížné z důvodu očekávání závislosti nelineární jako u většiny geografických souborů (Hampl 2007), oproti schopnosti Pearsonova koeficientu odhalit pouze lineární závislosti (Hendl 2006).

Z důvodu výše uvedených metodických omezení bylo přistoupeno na aplikaci Spearmanova korelačního koeficientu pořadí (podobně jako např. Hampl 2005, 2007, 2009). Při stanovení koeficientu vlivu bylo upozorněno na nutnost brát v úvahu pouze jeho velké rozdíly. Zde je potřeba upozornit na částečnou nesrovnalost mezi tímto upozorněním a aplikací korelačního koeficientu pořadí, kterou se smazávají odlišnosti v rozdílech mezi sousedními hodnotami v souboru. Tento nesoulad však nevytváří výraznou překážku pro aplikaci Spearmanova korelačního koeficientu, především pro jeho využití v obdobných případech (např. Hampl 2009) a neexistenci případných alternativ (Hendl 2006). Z uvedené diskuze vyplynulo využití této charakteristiky závislosti za nejvhodnější.

Výhodou Spearmanova korelačního koeficientu, vypočteného za pomoci podílu součtu rozdílů pořadí všech dvojic hodnot ze dvou souborů dat a počtu srovnávaných hodnot, je schopnost zachytit všechny monotónní vztahy (obecně rostoucí nebo klesající), rezistence vůči odlehlým hodnotám a možnost aplikace na soubory nenormálně rozložených dat. V intervalu výsledných hodnot koeficientu od -1 do 1, značí -1 absolutní negativní závislost, 1 absolutní pozitivní závislost a 0 neexistenci jakékoliv monotónní závislosti (Hendl 2006).

Na úrovni obcí tento jednoduchý způsob aplikovat nelze ze dvou hlavních důvodů. Jednak není možné předpokládat, že by poslanci podporovali pouze obce svého trvalého bydliště, naopak značně pravděpodobná je podpora také okolních obcí, sídelních obcí místních stranických organizací a celého příslušného mikroregionu. Vztah takovéto podpory a místa trvalého bydliště poslance by způsobem jednoduché korelace nebyl zjistitelný. Druhým důvodem, který v jistém smyslu navazuje na předchozí argument, je skutečnost, že klasický korelační

koeficient není vhodný pro neagregovaná prostorová data. Základním předpokladem standardních statistických testů je existence navzájem nezávislých a nekorelovaných měření v souborech dat (Spurná 2008). To je ale v rozporu nejen s očekáváním u souboru poslaneckých dotací na úrovni obcí, ale také s geografickým principem, že se vše navzájem ovlivňuje, přičemž blízké věci jsou ovlivněny více než vzdálené (Tobler 1980; Kouba 2007).

Pro vyřešení tohoto problému je vhodné použít prostorovou autokorelaci (např. Kouba 2007; Blažek, Netrdová 2009). Hlavním smyslem této prostorové statistické metody je odhalení zvýšení či snížení pravděpodobnosti přítomnosti jevu a jeho rozsahu v blízkých územních jednotkách přítomností a rozsahem tohoto jevu v jiné územní jednotce (Kouba 2007; Spurná 2008). Za největší velikost územní jednotky, na kterou je vhodné aplikovat prostorovou autokorelaci je považována úroveň obcí (Spurná 2008). Definuje se tak několik statisticky významných shluků obcí, které mají podobné charakteristiky sledovaného jevu v případě pozitivní prostorové autokorelace nebo opačné charakteristiky u negativní prostorové autokorelace (viz obrázek 4.4).

Obr. 4.4 Moranův diagram prostorové autokorelace

vážená hodnota proměnné v blízkých jednotkách	nízká – vysoká <i>negativní prostorová autokorelace</i>	vysoká – vysoká <i>pozitivní prostorová autokorelace</i>
	nízká – nízká <i>pozitivní prostorová autokorelace</i>	vysoká – nízká <i>negativní prostorová autokorelace</i>
	hodnota proměnné v prostorové jednotce	

Zdroj: převzato ze Spurná 2008.

Pro číselné vyjádření prostorové autokorelace existuje několik globálních ukazatelů, přičemž pro kvantitativní spojitá data se hodí Moranovo I kritérium. Za pozitivní prostorovou autokorelaci lze považovat Moranovo I kritérium, které vychází větší než očekávaná hodnota $I = -1/(n-1)$, kde n je počet analyzovaných jednotek, resp. zjednodušeně které vychází kladné, za negativní prostorovou autokorelaci záporné. Nulová hodnota Moranova I kritéria poukazuje na neexistenci

prostorové autokorelace. Moranovo I kritérium svojí konstrukcí vychází z Pearsonova korelačního koeficientu, proto je síla prostorové autokorelace určena podobně jako u běžných korelačních koeficientů (Kouba 2007; Spurná 2008; Blažek, Netrdová 2009).

Důležitým krokem ke stanovení tohoto kritéria je definování prostorové váhy, tedy určení způsobu měření prostorové blízkosti jednotek. Tu lze definovat topograficky jako jednotky, které spolu sousedí v několika řádech, nebo vzdálenostně jako jednotky, které se vyskytují v určitém okruhu kolem výchozí jednotky (Spurná 2008). Vzdálenostní přístup není vhodný, především z důvodu rozdílné rozlohy jednotlivých obcí, proto byla pro tuto práci určena topografická prostorová váha. K definování topografické prostorové váhy je možné využít přístupu typu „střelec“, „věž“ a „dáma“ (Spurná 2008). Zjednodušeně lze při aplikaci přístupu typu „střelec“ za sousední jednotky označit jednotky ve směrech severozápadním, severovýchodním, jihozápadním a jihovýchodním od výchozí jednotky, přístup typu „věž“ ve směrech severním, jižním, západním a východním od výchozí jednotky. Přístup typu „dáma“ je kombinací těchto dvou přístupů, za blízké jednotky jsou tedy označeny všechny jednotky v uvedených osmi směrech (podle Spurná 2008).

K určení této prostorové váhy bylo přistoupeno početním definováním rozsahu teoretického průměrného mikroregionu, který byl vybrán z důvodu předpokládaných nejsilnějších vazeb mezi poslanci a místními aktéry na této územní úrovni (Pileček 2010). Rozsah takového „regionu“ byl vypočten za pomoci podílu celkového počtu obcí v Česku, kterých v roce 2008 bylo 6 251 (ČSÚ 2009c), a celkového počtu českých mikroregionů, kterých v roce 2001 bylo 144 (Hampl 2005). To odpovídá průměrnému počtu zhruba 42 obcí na jeden „region“, které jsou rozprostřeny kolem centra „regionu“ v necelých třech řadách teoretických stejně velkých čtvercových jednotek (viz obrázek 4.5). Blízké jednotky jsou tedy definovány jako ty jednotky, které spolu sousedí ve třech řádech při aplikaci přístupu typu „dáma“.

Obr. 4.5 Grafické znázornění definice blízkých jednotek v topografickém přístupu typu „dáma“ v prostorové autokorelaci

			25	26	27	28
	23	24	9	10	11	29
	22	8	1	2	12	30
	21	7	0	3	13	31
42	20	6	5	4	14	32
41	19	18	17	16	15	33
40	39	38	37	36	35	34

Poznámka: Jednotka 0 představuje výchozí jednotku, jednotky 1-8 první řád sousedních jednotek, 9-24 druhý řád a 25-42 třetí řád. Bližší vysvětlení výpočtu uvedené maximální hodnoty jednotek v textu. Při aplikaci přístupu typu „dáma“ třetího řádu jsou jako blízké jednotky počítány také ty, které jsou v obrázku bez číselného označení. Zdroj: podle Spurná 2008; výpočet autora.

Lokální analýza prostorové autokorelace byla prováděna za pomoci lokálního indikátoru prostorové asociace LISA (*local indicators of spatial association*). Ten vyjadřuje míru náhodnosti v uspořádání hodnot v sousedních jednotkách (Kouba 2007; Spurná 2008). Jeho pomocí lze vymezit čtyři typy jednotek odpovídající porovnání vlastní charakteristiky a charakteristiky sousedních jednotek (Spurná 2008; Blažek, Netrdová 2009). Zobrazením signifikantních výsledků pak lze dospět k určení jader nízké a vysoké podpory poslanceckými dotacemi financujícími lokální projekty.

Cílem práce je také odhalení vlivu rozmístění trvalých bydlišť poslanců a koeficientu vlivu na alokaci poslanceckých dotací. Proto byly tyto shluky vizuálně porovnány se vzorcem prostorového rozmístění těchto dvou proměnných mezi obcemi Česka. Definování shluků stejným jako výše popsaným způsobem není možné ze dvou důvodů. Z teoretického hlediska je takový postup nesmyslný, protože předpokládá vzájemné ovlivnění hodnot mezi jednotkami. Počet poslanců v jedné obci by tak měl ovlivňovat počet poslanců v sousední obci. Prakticky tato prostorová analýza není proveditelná z důvodu velkého množství obcí bez poslanců, které značně zkreslují výsledky statistické analýzy.

5. Hodnocení prostorové distribuce poslanceckých dotací

V následující kapitole budou představeny výsledky analýz, kterými budou ověřovány hypotézy a zodpovídány výzkumné otázky vycházející z cílů diplomové práce. Nejdříve bude zhodnocena nerovnoměrnost v distribuci poslanceckých dotací na lokální projekty mezi kraji a okresy Česka ve sledovaném období, včetně uvedení

měr této nerovnoměrnosti stanovených za pomoci vybraných deskriptivních statistických analýz. Následně bude pozornost věnována odhalování podmiňujících faktorů zjištěné nerovnoměrnosti spjaté s trvalými bydlišti poslanců a koeficientem vlivu poslanců. Další kapitola bude zaměřena na analýzu poslaneckých dotací na lokální projekty na úrovni obcí, kde bude využita metoda prostorové autokorelace. Na závěr této kapitoly budou shrnuty empirické výsledky prováděných analýz.

5.1. Prostorová distribuce poslaneckých dotací na úrovni krajů a okresů

Prostorovou distribuci finančních prostředků, kterými poslanci dotovali lokální projekty v období 2003-2009, lze označit za nerovnoměrnou. Podle číselných vyjádření v tabulce 5.1 jde o nerovnoměrnost jak v případě sociální intenzity podpory poslaneckými dotacemi (Kč/obyv.) v jednotlivých krajích a okresech, tak v jejich územní intenzitě (Kč/km²).

Tab. 5.1 Giniho a variační koeficient relativizovaného objemu poslaneckých dotací financující lokální projekty v Česku v období 2003-2009 (v %)

Kč/obyv.	GK	VK (%)	Kč/km ²	GK	VK (%)
kraje	0,19	14,3	kraje	0,55	71,6
okresy	0,29	52,8	okresy	0,50	156,0

Poznámka: GK = Giniho koeficient, VK = variační koeficient.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009b, e, 2010; výpočty autora.

Uvedené koeficienty meziokresních rozdílů v příjmech z poslaneckých dotací na lokální projekty udávají za celé období vyšší nerovnoměrnost než na úrovni krajů. Výjimkou je srovnání nerovnoměrnosti územní intenzity mezi okresy a kraji za pomoci Giniho koeficientů, u kterých vyšly zhruba stejné hodnoty. Variační koeficient však poukazuje na výrazně vyšší nerovnoměrnost v územní intenzitě podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty u okresů než u krajů. Proto je možné přistupovat k uvedenému výsledku Giniho koeficientů s rezervou. Přestože v případě sociální intenzity podpory krajů Česka jde o velmi hraniční hodnoty nerovnoměrnosti, je možné tvrdit, že uvedené hodnoty potvrzují první část první hypotézy této práce:

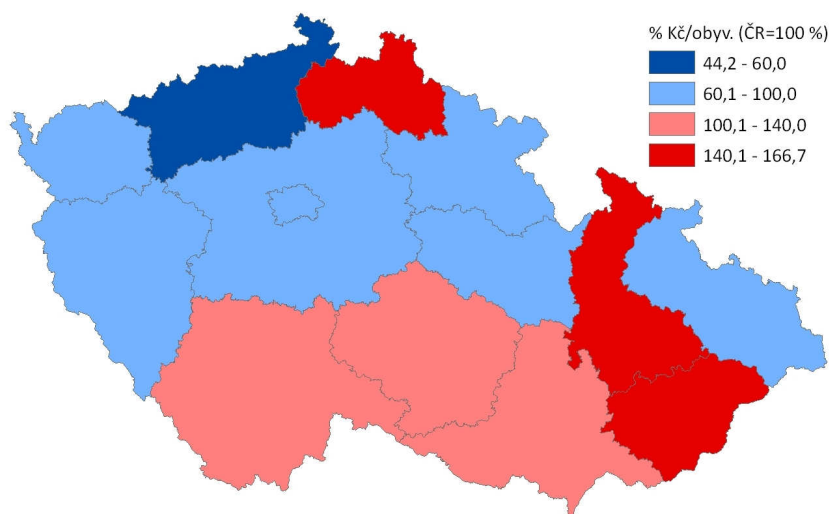
- V období 2003-2009 **spíše byla** sociální a územní intenzita podpory z poslaneckých dotací mezi kraji a okresy Česka **nerovnoměrná**, přičemž **mezi okresy spíše byla** nerovnoměrnost **větší** než mezi kraji.

Pro popis vývoje nerovnoměrné distribuce (viz tabulky 8.1-8.4 v přílohách) je vhodné uvést, že se rozdíly v obdržení financí z poslaneckých dotací na lokální projekty postupně od roku 2004 snižovaly, a to jak u částek za jeden rok, tak u jejich kumulace s předchozími roky. Jedinou výjimkou je nárůst míry nerovnoměrnosti v roce 2007 v územní intenzitě podpory mezi kraji i okresy, který je možné vysvětlit začátkem nového funkčního období, které bylo spojeno se změnou stranického rozložení mandátů v Poslanecké sněmovně. Noví poslanci zřejmě posílali finance do úzkého výběru regionů, kde se chtěli odvděčit svým místním stranickým organizacím a voličům za úspěch ve volbách. Argumentem pro tyto úvahy jsou hodnoty v roce 2003, kdy také začínalo nové funkční období. Rozdíly v nerovnoměrnosti jednotlivých funkčních období lze považovat za nevýznamné, jednotlivé dílčí odchylky lze přisoudit vlivu zkrácení praxe rozdělování poslaneckých dotací financujících lokální projekty o jeden rok ve druhém sledovaném volebním období.

Na co je vhodné poukázat, jsou rozdíly mezi nerovnoměrností sociální a územní intenzity podpory poslaneckými dotacemi určenými na lokální projekty mezi okresy i mezi kraji. Vyšší zaznamenaná nerovnoměrnost v případě sledování územní intenzity je podle Hampla (1996, 2007) charakteristická pro naprostou většinu společenských jevů ve větší části světa. Tato pravidelnost je vysvětlována obecně uváděnou závislostí nerovnoměrnosti distribuce jevů na odlišném stupni komplexity sociogeografických a geosociálních systémů (Hampl 1998, 2007).

Regionální vzorec distribuce poslaneckých dotací mezi kraje a okresy ilustrují obrázky 5.2 a 5.3 v případě sociální intenzity podpory (Kč/obyv.) a obrázky 5.4 a 5.5 v případě územní intenzity (Kč/km²). Ty zobrazují odchylky v relativizovaných hodnotách přijatých poslaneckých dotací financujících lokální projekty jednotlivých územních celků od průměrné hodnoty Česka v období 2003-2009.

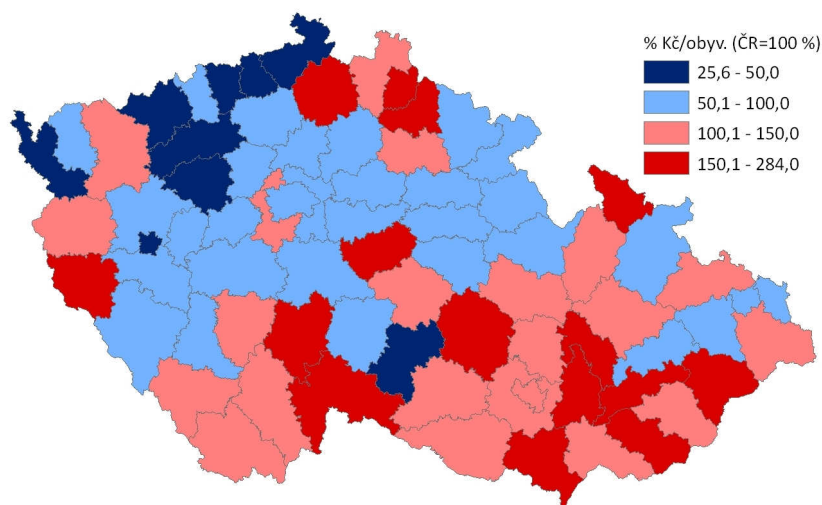
Obr. 5.2 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na obyvatele v krajích Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)

Poznámka: Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na obyvatele v Česku za období 2003-2009 je 2 354 Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009b; výpočty autora.

Obr. 5.3 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na obyvatele v okresech Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)

Poznámka: Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na obyvatele v Česku za období 2003-2009 je 2 354 Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009e, 2010; výpočty autora.

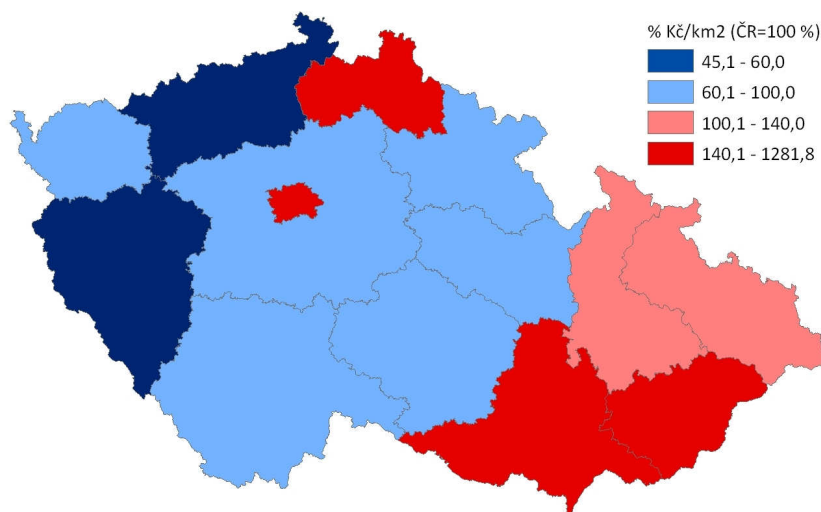
Z uvedených obrázků je patrné, že nejvíce byly na obyvatele ve sledovaném období dotovány projekty v územních jednotkách na jihovýchodě Česka a naopak nejméně na jeho severozápadě. Které konkrétní okresy byly nejvíce a nejméně podpořeny, uvádí tabulka 8.5 v přílohách, kde jsou také uvedena pořadí největších objemů dotací za jednotlivá volební období. Za celé sledované období byly při

vztažení k počtu obyvatel nejvíce dotovány obce a další subjekty v okresech Prostějov, Kroměříž a Břeclav. V obou volebních obdobích se okresy liší, uvedené tři však jsou v obou případech mezi deseti nejdotovanějšími okresy. Naopak z nejméně dotovaných okresů Chomutova, Rakovníka a Ústí nad Labem se v obou volebních obdobích opakují pouze dva, okres Chomutov byl ve druhém volebním období na 62. místě nejdotovanějších okresů.

Uvedené okresy svojí vysokou, resp. nízkou, mírou podpory přispívají k řazení příslušných krajů mezi ty nejdotovanější, resp. nejméně dotované (viz tabulka 8.6 v přílohách). Pořadí krajů je spíše stabilní, lze zaznamenat pouze malé změny. V období 2007-2009 se například ve srovnání s předchozím obdobím snížilo pořadí Libereckého kraje a zvýšilo pořadí Plzeňského kraje. První případ odpovídá snížení pořadí okresu Semily, druhé zvýšení pořadí okresu Domažlice. Zajímavé je srovnání krajského a okresního regionálního vzorce v případě okresů Čáslav a Tachov. Přestože jde o jedny z nejdotovanějších okresů, ve srovnání příslušných krajů již tato vysoká míra podpory zaniká při agregaci s mírami podpory dalších okresů. Obdobným příkladem z druhého konce škály míry podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty je okres Jihlava. Ten byl při přepočtu na počet obyvatel podporován výrazně málo, patří však do nadprůměrně dotovaného kraje.

Mezi okresy ani mezi kraji nelze zaznamenat žádné výrazně odlehle hodnoty oproti ostatním jednotkám v souboru v případě nejdotovanějších okresů ani těch nejméně dotovaných. Zajímavé je rozložení jednotek kolem průměrné hodnoty za Česko, které je velmi rovnoměrné. Na krajské úrovni je nadprůměrně dotovaných 6 krajů, na okresní úrovni 37 okresů. Pokus o vysvětlení tohoto rozložení prostorovou distribucí počtu trvalých bydlisť poslanců a koeficientu vlivu bude součástí následující kapitoly.

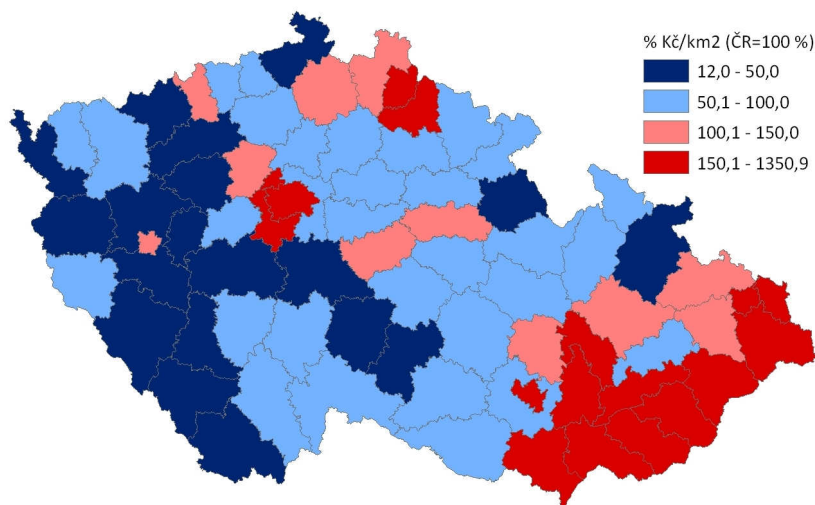
Obr. 5.4 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na km² v krajích Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)

Poznámka: Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na km² v Česku za období 2003-2009 je 306 566 Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2010; výpočty autora.

Obr. 5.5 Objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na km² v okresech Česka relativizovaný k průměru Česka v období 2003-2009 (v %)

Poznámka: Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na km² v Česku za období 2003-2009 je 306 566 Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2010; výpočty autora.

Srovnání územní intenzity se sociální intenzitou podpory potvrzuje tvrzení, že nerovnoměrnost distribuce společenských jevů má významně odlišný vztah k území a k obyvatelstvu (Hampl 1998, 2007). Poslanecké dotace na lokální projekty přepočtené na jednotku plochy se výrazněji koncentrují do východní části Česka, navíc ve srovnání s ostatními okresy více vystupují okresy největších českých měst, jak také ukazuje tabulka 8.7 v přílohách. Brno-město, Hlavní město Praha a Ostrava-

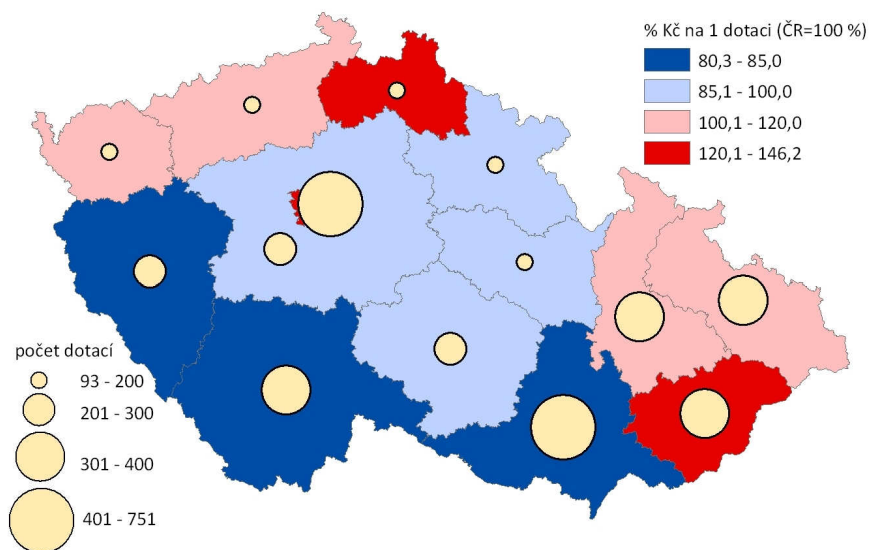
město byly třemi nejdotovanějšími okresy za celé sledované období. Naopak nejméně dotovanými okresy byly okresy Jihlava, Louny a Rakovník. Ve srovnání s předchozí statistikou sociální intenzity se v tomto případě pořadí nejdotovanějších a nejméně dotovaných okresů v obou volebních obdobích liší méně, což je mimo jiné způsobeno právě extrémní koncentrací do několika převážně „městských“ okresů.

V případě „městských“ okresů Prahy a Brna navíc existuje nápadná odlehlost hodnot míry podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty. Za celé období byl brněnský okres podpořen zhruba 14násobkem průměru Česka, pražský okres 13násobkem. V pořadí nejdotovanějších okresů následující ostravský okres byl podpořen již výrazně nižším 4násobkem průměrné hodnoty Česka. Mezi nejméně dotovanými okresy v přepočtu na jednotku plochy nebyly zaznamenány takto výrazně odlehlé hodnoty.

Srovnáním krajského a okresního vzorce lze dospět k dílčímu závěru, že se míra podpory okresům promítá do agregované míry podpory krajům (viz tabulka 8.8 v přílohách). Výjimkou jsou okresy Praha-západ a Most, které jsou dotovány nadprůměrně, přestože přísluší pod průměrně podpořené kraje. Částečně lze tuto nesrovnalost přisoudit také okresům Moravskoslezského kraje, které ač velmi dotované nezařazují příslušný kraj mezi nejdotovanější. Důvodem je zřejmě ovlivnění agregovaných dat velmi nízkou mírou podpory okresu Bruntál. Zajímavé je zařazení Olomouckého kraje mezi nejdotovanější kraje, přestože většina příslušných okresů má podprůměrné hodnoty. V tomto případě je příčina ve vlivu velmi vysoké hodnoty míry podpory okresu Prostějov na agregovanou hodnotu kraje.

Nadprůměrné hodnoty objemu poslaneckých dotací na lokální projekty vztažených k počtu obyvatel má 6 krajů a 27 okresů. Střední hodnota okresních měr podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty vztažených k jednotce plochy je 90 % průměrné hodnoty Česka. Na úrovni okresů jde o asymetrii, která napovídá, že poslaneckými dotacemi na lokální projekty byl při přepočtu na jednotku plochy výrazněji podpořen omezený počet územních jednotek. Vysvětlení za pomoci prostorového rozložení trvalých bydlišť poslanců a koeficientu vlivu bude obsahem následující kapitoly.

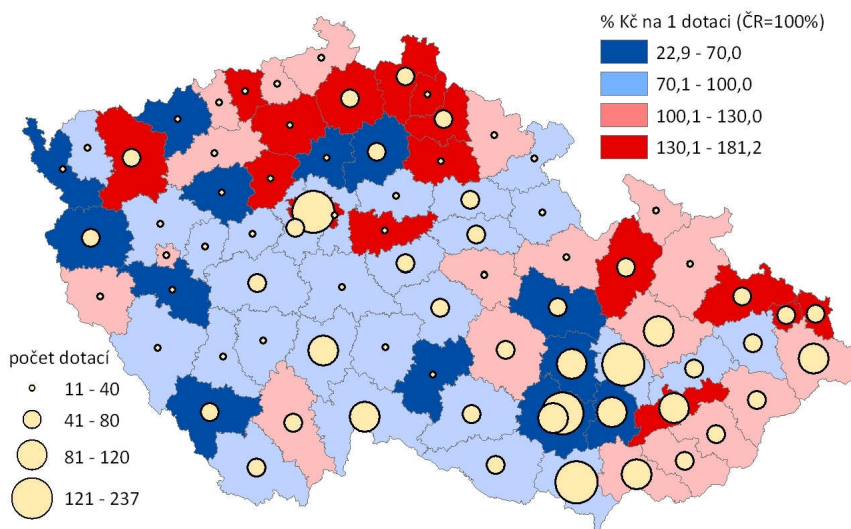
Obr. 5.6 Počet poslaneckých dotací na lokální projekty a objem na jednu poslaneckou dotaci financující lokální projekty v krajích Česka v letech 2003-2009 (v %)

Poznámka: Průměrný počet na kraj v Česku za období 2003-2009 je 289 poslaneckých dotací určených na lokální projekty. Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na jednu takovou dotaci v Česku za období 2003-2009 je 6 mil. Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; výpočty autora.

Obr. 5.7 Počet poslaneckých dotací na lokální projekty a objem na jednu poslaneckou dotaci financující lokální projekty v okresech Česka v letech 2003-2009 (v %)

Poznámka: Průměrný počet na okres v Česku za období 2003-2009 je 53 poslaneckých dotací určených na lokální projekty. Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na jednu takovou dotaci v Česku za období 2003-2009 je 6 mil. Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; výpočty autora.

Regionální vzorce počtu poslaneckých dotací financujících lokální projekty (viz obrázky 5.6 a 5.7) mají zřejmou souvislost s prostorovým rozmístěním objemu finančních prostředků relativizovaných k počtu obyvatel i k jednotkám plochy v jednotlivých okresech a krajích Česka. Přesto jsou okresy či kraje, u kterých je

možné zaznamenat odchylky. Nejsnadněji vysvětlitelné jsou odlišnosti v případě sociální intenzity podpory „městských“ okresů s vysokým počtem obyvatel. Především okresy Prahy a Brna jsou ty, které přijaly velký počet dotací, ale jsou podprůměrné při přepočtu na počet obyvatel.

Další odchylky, včetně těch v prostorové distribuci územní intenzity podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty, lze vysvětlit za pomoci typologie okresů (Hána 2008), která rozděluje okresy podle relativizovaného objemu poslaneckých dotací na lokální projekty k počtu obyvatel a objemu financí na jednu tuto poslaneckou dotaci. Objemy prostředků na jednu poslaneckou dotaci na lokální projekt v období 2003-2009 v krajích a okresech Česka jsou uvedeny v obrázcích 5.6 a 5.7. Prostorový vzorec relativizovaných objemů poslaneckých dotací určených na financování lokálních projektů může být totiž zkreslen jednou nebo více extrémně velkými dotacemi. Často jde o dotace do zdravotnických zařízení²⁹ především kvůli finanční náročnosti odvětví, ne výjimečným případem bývají extrémně vysoké dotace do sportovních zařízení³⁰. V případě nepřijetí dalších menších dotací subjekty v příslušném kraji či okrese lze zaznamenat vysoké relativizované objemy k počtu obyvatel, na jednotku plochy či na jednu dotaci, ale nízké hodnoty v počtu dotací (např. Liberecký kraj či částečně okres Šumperk). Přestože mohou takové případy značně změnit hodnoty používané v analýzách, je zařazení těchto extrémně vysokých dotací metodicky vhodné z důvodu analyzování objemů poslaneckých dotací a hodnocení možností prosazení určitého objemu poslaneckých dotací jednotlivými poslanci. Navíc u některých okresů (např. Jablonec nad Nisou a Jeseník) se ukázal vliv extrémních dotací jako nevýznamný vzhledem ke značné podpoře také mimo tyto dotace.

5.2. Vliv bydliště poslanců na alokaci poslaneckých dotací do krajů a okresů

Tato kapitola je věnována výsledkům analýzy závislosti mezi prostorovou distribucí relativizovaných objemů poslaneckých dotací na lokální projekty a rozmístěním trvalých bydlišť poslanců a koeficientu vlivu. Analýza byla provedena na úrovni krajů a na úrovni okresů bez pražského okresu. Jeho zařazení by mohlo

²⁹ Například rekonstrukce interní nemocnice v Českých Budějovicích za 80 mil. Kč v roce 2003 (PSPČR 2002).

³⁰ Například dokončení rekonstrukce veřejného sportovního a rekreačního areálu v Uherském Hradišti v roce 2003 dotované částkou 37 mil. Kč (PSPČR 2002).

příliš zkreslovat výsledné statistiky pro velký objem přijatých poslaneckých dotací na lokální projekty a extrémně vysoký počet poslanců s trvalým bydlištěm v Praze. Výraznou dominanci Prahy je možné zaznamenat jak v obrázku 8.9 v přílohách zobrazující přehled průměrného počtu poslanců v jednom roce sledovaného období v okresech Česka, tak v tabulce 8.10 v přílohách uvádějící pořadí okresů podle průměrné hodnoty koeficientu vlivu. Průměrně na jeden rok připadalo na Hlavní město Prahu zhruba 31 poslanců, na druhý nejvíce zastoupený okres Brno-město 7 poslanců. Koeficient vlivu pražského okresu mírně přesahuje hodnotu 190, koeficient vlivu druhého brněnského okresu dosahuje necelých 43. Důvodem je vymezení Prahy jako jednoho volebního obvodu, proto spíše odpovídá kraji než okresu. Za „okresy“ by bylo vhodné považovat pražské městské části, nicméně pro studium na této územní úrovni nejsou dostupné údaje o trvalých bydlištích poslanců. Z tohoto důvodu je vyřazení této jednotky možné považovat za metodicky správné také při použití Spearmanova korelačního koeficientu, který je robustní vůči odlehlým hodnotám.

Ze srovnání regionálního vzorce rozmístění trvalých bydlišť poslanců v obrázku 8.9 v přílohách, resp. okresního koeficientu vlivu v tabulce 8.10 či krajského koeficientu vlivu v tabulce 8.11, obě v přílohách, a výše uvedených obrázků 5.2-5.5 distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty lze vyčíst významné odlišnosti. Jde například o okresy severozápadních Čech, okres Náchod, okres Šumperk nebo Liberecký kraj. Naopak soulad prostorové distribuce těchto proměnných lze zaznamenat například na jihovýchodní a střední Moravě. Jaký je statistický vztah rozmístění trvalých bydlišť poslanců, příp. koeficientu vlivu, a prostorové distribuce poslaneckých dotací přepočtených na obyvatele a jednotku plochy, dokumentuje následující tabulka 5.8.

Tab. 5.8 Spearmanův korelační koeficient závislosti regionální distribuce relativizovaného objemu a počtu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na počtu poslanců a koeficientu vlivu v krajích a okresech Česka v období 2003-2009

územní jednotky/období		2003-2009		2003-2006		2007-2009	
		počet posl.	KV	počet posl.	KV	počet posl.	KV
kraje	Kč/obyv.	-0,213	-0,191	-0,152	-0,116	-0,214	-0,108
	Kč/km ²	0,429	0,459	0,318	0,319	0,387	0,530
	počet	0,653	0,662	0,593	0,600	0,698	0,763
okresy	Kč/obyv.	0,034	0,164	0,041	0,111	0,150	0,294
	Kč/km ²	0,603	0,645	0,494	0,526	0,641	0,655
	počet	0,536	0,647	0,430	0,504	0,584	0,641

Poznámka: Statisticky významné závislosti na 99% hladině významnosti jsou vyznačeny tučným písmem. Statisticky významná závislost na 95% hladině významnosti je vyznačena tučným písmem a kurzívou. Počtem poslanců se rozumí počet poslanců majících trvalé bydliště v daném regionu. KV = koeficient vlivu. Zdroj: ČSÚ 2002, 2006; PSPČR 2002-2008, 2010; výpočty autora.

Signifikantní závislost s počtem trvale bydlících poslanců a koeficientem vlivu byla prokázána testem počtu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na úrovni krajů na 95% hladině významnosti, územní intenzity a počtu dotací na úrovni okresů na 99% hladině významnosti. Závislost je ve většině případů možné označit za středně vysokou, v případě závislosti počtu poslaneckých dotací na lokální projekty a koeficientu vlivu na úrovni krajů v období 2007-2009 za vysokou. Mimo to byla zaznamenána nízká signifikantní korelace koeficientu vlivu a objemu poslaneckých dotací na jednoho obyvatele v období 2007-2009. Zda měl koeficient vlivu v tomto období skutečně vliv na distribuci sociální intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty mezi okresy, nelze s významnou jistotou tvrdit z důvodu ojedinělého výskytu signifikantní závislosti a její nízké hodnotě.

Ze srovnání signifikantních závislostí mezi jednotlivými volebními obdobími vyplývá nepatrně silnější korelace u druhého období 2007-2009. Tento rozdíl ale nemusí nutně znamenat, že jsou v tomto období rozdělovány prostředky více podle prostorové struktury bydlišť poslanců a koeficientu vlivu než v prvním období. Rozdílné výsledky mohou být ovlivněny jednak obměnou poslanců (a tudíž změnou rozmístění trvalých bydlišť a koeficientu vlivu) po odchodu zvolených zástupců do Evropského parlamentu v roce 2004, ale také přerušением praxe přidělování poslaneckých dotací na lokální projekty v roce 2010.

Důvodem podobných výsledků korelace v případě koeficientu vlivu a počtu poslanců je nepřilíh velká odlišnost v distribuci těchto dvou proměnných mezi územními jednotkami. Potvrzením je velmi vysoký Spearmanův koeficient korelace mezi počtem poslanců a koeficientem vlivu, který je na úrovni okresů roven 0,914 a na úrovni krajů 0,978. Takové hodnoty jsou velmi blízké absolutní pozitivní korelaci.

Poslanci s největším koeficientem vlivu tedy mají trvalé bydliště v některé územní jednotce spolu s největším počtem dalších poslanců. Nenastává tak situace, kdy by region s malým počtem poslanců měl větší koeficient vlivu než region s vysokým počtem poslanců. Možnou příčinu lze spatřovat ve větší hustotě sítě kontaktů, které mohou politici využít pro dosažení vyššího vlivu, nebo z jiného pohledu může přítomnost vysoce postaveného poslance pomoci dalším politikům ke zvolení do Poslanecké sněmovny. Zde se ale diskuze odchyluje od tématu této práce, proto nebude dále rozvíjena.

Z těchto zjištění vyplývají následující tvrzení částečně potvrzující, ale také částečně nepotvrzující hypotézy této práce:

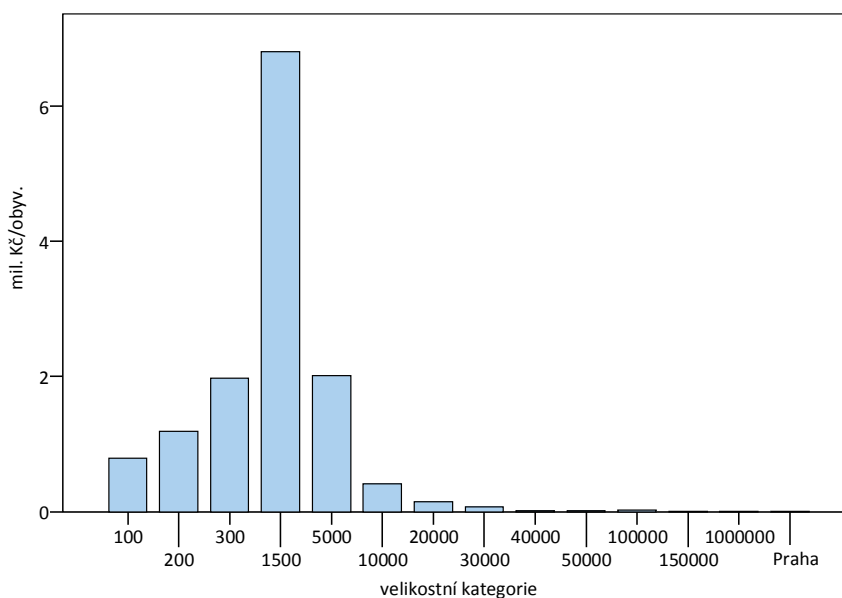
- **Sociální intenzita** poslaneckých dotací **nebyla** a **územní intenzita nebyla** nejvyšší v **krajích**, ve kterých mělo **trvalé bydliště** v době konání voleb do Poslanecké sněmovny nejvíce poslanců.
- **Sociální intenzita** poslaneckých dotací **nebyla** a **územní intenzita byla** nejvyšší v **okresech**, ve kterých mělo **trvalé bydliště** v době konání voleb do Poslanecké sněmovny nejvíce poslanců.
- Nejvyšší **sociální intenzita** podpory z poslaneckých dotací **nebyla** a nejvyšší **územní intenzita nebyla** v období 2003-2009 v **krajích** Česka, které měly nejvyšší **koeficient vlivu**.
- Nejvyšší **sociální intenzita** podpory z poslaneckých dotací **nebyla** a nejvyšší **územní intenzita byla** v období 2003-2009 v **okresech** Česka, které měly nejvyšší **koeficient vlivu**.

Na závěr této kapitoly je vhodné diskutovat význam signifikantního koeficientu korelace. Ten nemusí vždy znamenat, že mezi proměnnými je přítomna závislost, proto je vhodné k výsledkům přistupovat s jistým odstupem. Koeficienty korelace zaznamenávají tendenci jednotlivých prvků studovaných souborů vyskytovat se společně, nemusí se však nutně vzájemně ovlivňovat (Hendl 2006), jak ve filozofické rovině také poukazuje David Hume (Popkin, Stroll 2000). Lze však odvozením ze znalosti problematiky dospět k přesvědčení, že se prvky, které se jeví jako vzájemně asociované, opravdu ovlivňují.

5.3. Koncentrace poslaneckých dotací na úrovni obcí

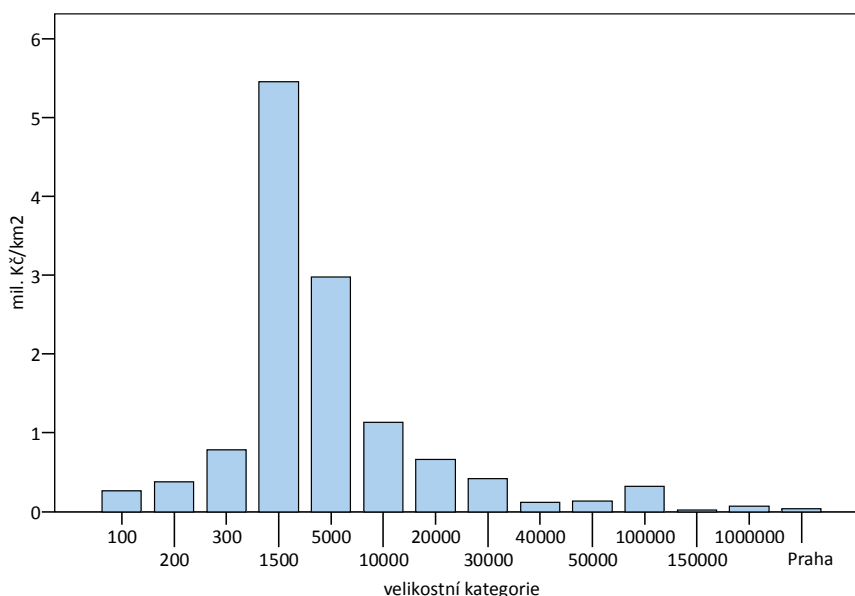
V období 2003-2009 bylo podpořeno poslaneckými dotacemi na lokální projekty 1 486 obcí (PSPČR 2002-2008; výpočty autora). V souvislosti s tímto údajem je vhodné poukázat na možnost ovlivnění diferenciací rozvoje mezi obcemi směrováním financí do úzkého okruhu obcí, která byla rozebrána v kapitole 2.1. Nejvíce financí (v roce 2006 a 2007 cca 50 % (Macešková, Ouředníček 2008; Šindelářová 2008)) obce do svých rozpočtů získávají prostřednictvím sdílených daní, které se rozdělují podle úředně vymezených velikostních kategorií obcí (Blažek 2002b; Komárek 2008). Druhý největší podíl zaujímají všechny dotace obcím, které v roce 2006 tvořily zhruba 30 % jejich příjmů (Šindelářová 2008). U vybraných obcí je tento podíl tvořen také poslaneckými dotacemi na lokální projekty, které mohou v individuálních případech výrazně ovlivnit příjmy některých obcí a podnítit diferenciaci v rozvoji obcí stejné velikostní kategorie. Proto byly pro deskripci distribuce těchto dotací mezi obcemi vytvořeny histogramy sumy relativizovaných objemů v jednotlivých velikostních kategoriích, které jsou prezentovány v grafech 5.9 a 5.10.

Graf 5.9 Součet objemů poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na počet obyvatel obcí v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v mil. Kč/obyv.)

*Poznámka: Označení velikostní kategorie obcí v grafu odpovídá horní hraniční hodnotě.
Zdroj: Blažek 2002b; PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009d; výpočty autora.*

Graf 5.10 Součet objemů poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na rozlohu obcí v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v mil. Kč/km²)

*Poznámka: Označení velikostní kategorie obcí v grafu odpovídá horní hraniční hodnotě.
Zdroj: Blažek 2002b; PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009c; výpočty autora.*

Z uvedených obrázků s jasnou dominancí vystupuje nejvíce dotovaná kategorie obcí od 301 do 1 500 obyvatel jak u sociální intenzity, tak u územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty. Značně jsou dotovány také obce v nejbližších velikostních kategoriích. Při porovnání sociální a územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty do nejmenších obcí (obce do 1 500 obyvatel), malých obcí (1 501-10 000 obyvatel), středně velkých obcí (10 001-50 000 obyvatel) a velkých měst (nad 50 001 obyvatel) je zřetelná vyšší podpora právě do nejmenších a malých obcí. Zajímavé je mírné vystoupení velikostí kategorie obcí s 50 001-100 000 obyvateli, která odpovídá menším krajským městům, a to především u sledování územní intenzity podpory z poslaneckých dotací financujících lokální projekty. Toto zvýšení lze odůvodnit především objemově i početně velkou podporou zdravotnických zařízení včetně krajských nemocnic skrze celé sledované období. Poněkud zarážející je malá podpora nejmenších obcí. Důvodem může být nedostatečný lidský kapitál na zajištění a následnou obsluhu dotací, který může být doplněn nedostatkem potenciálních projektů na financování z těchto poslaneckých dotací. Pro malé obce může být problémem vyčerpat i malou dotaci o objemu několika milionů korun.

Tab. 5.11 Podíl obcí podpořených z poslaneckých dotací financujících lokální projekty na celkovém počtu obcí v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v %)

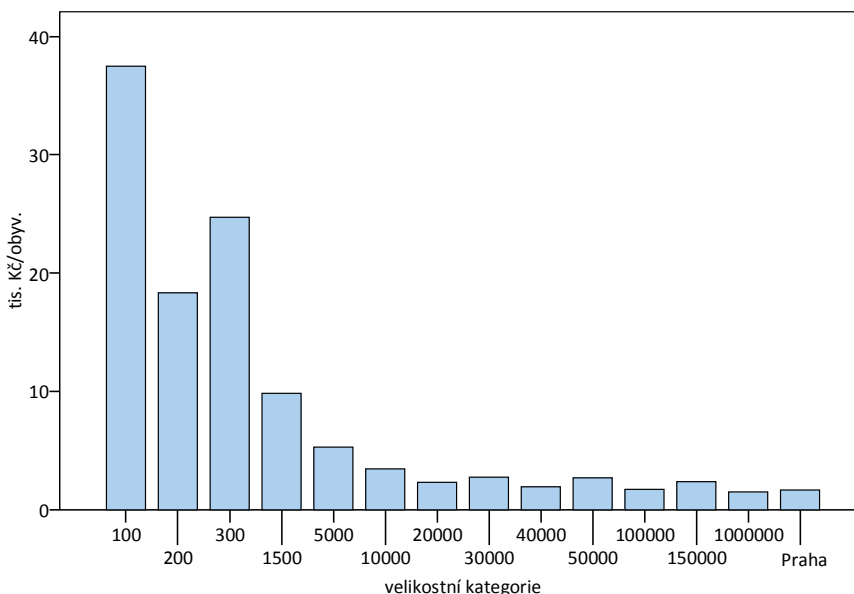
kategorie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
dotované obce	21	65	80	691	381	120	65	27	10	4	17	1	3	1
obce celkem	538	1061	896	2887	600	139	68	27	10	4	17	1	3	1
podíl (%)	3,9	6,1	8,9	23,9	63,5	86,3	95,6	100	100	100	100	100	100	100

Poznámka: Označení velikostní kategorie obcí: 1=0-100; 2=101-200; 3=201-300; 4=301-1 500; 5=1 501-5 000; 6=5 001-10 000; 7=10 001-20 000; 8=20 001-30 000; 9=30 001-40 000; 10=40 001-50 000; 11=50 001-100 000; 12=100 001-150 000; 13=150 001-1 000 000; 14=Praha. Dotovanou obcí je myšlena obec podpořená z poslaneckých dotací na lokální projekty. Řádek „podíl“ udává podíl podpořených obcí na celkovém počtu obcí v jednotlivých velikostních kategoriích.

Zdroj: Blažek 2002b; PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009c; výpočty autora.

Uvedené absolutní součty relativizovaných objemů poslaneckých dotací na lokální projekty mohou být ovlivněny celkovým počtem podpořených obcí v jednotlivých velikostních kategoriích, jak napovídá tabulka 5.11. Nejvíce podpořených obcí lze zaznamenat právě v kategoriích obcí s 301-1 500 obyvateli a s 1 501-5 000 obyvateli. Pro přesnější vysvětlení distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty mezi jednotlivými velikostními kategoriemi je tedy vhodné pokračovat analýzou průměrného objemu na jednu podpořenou obec, která odpoví na otázku výše průměrné podpory v jednotlivých velikostních kategoriích. Příslušné histogramy jsou uvedeny v grafech 5.12 a 5.13.

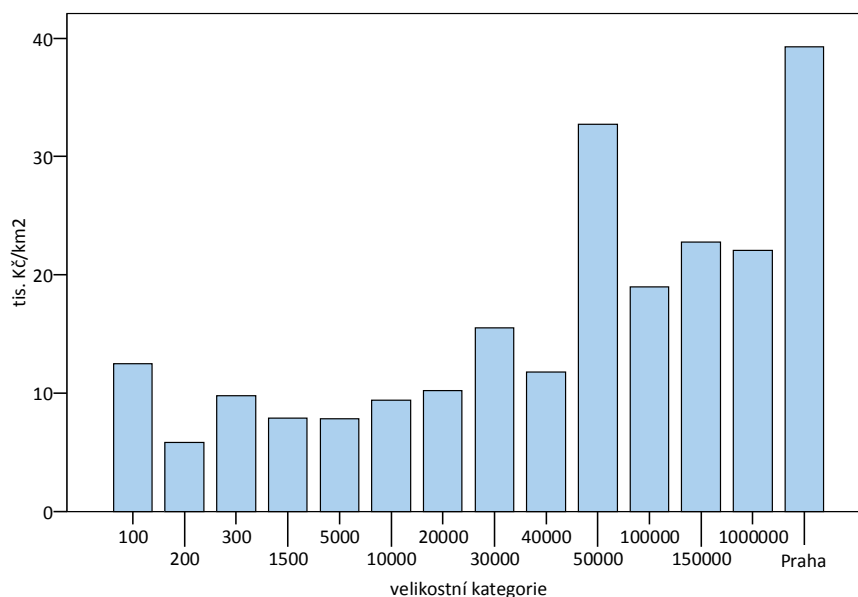
Graf 5.12 Objem poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na počet obyvatel na jednu podpořenou obec v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v tis. Kč/obyv.)

Poznámka: Označení velikostní kategorie obcí v grafu odpovídá horní hraniční hodnotě.

Zdroj: Blažek 2002b; PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009d; výpočty autora.

Graf 5.13 Objem poslaneckých dotací na lokální projekty přepočítaných na jednotku plochy na jednu podpořenou obec v jednotlivých velikostních kategoriích obcí Česka v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km²)

*Poznámka: Označení velikostní kategorie obcí v grafu odpovídá horní hraniční hodnotě.
Zdroj: Blažek 2002b; PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009c; výpočty autora.*

Zprůměrováním hodnot na jednu podpořenou obec se distribuce objemu poslaneckých dotací na lokální projekty již zásadně mění jak u sociální intenzity podpory, tak u územní intenzity. Při rozdělení zobrazených hodnot na podporu nejmenších obcí (do 1 500 obyvatel), malých obcí (1 501-10 000 obyvatel), středně velkých obcí (10 001-50 000 obyvatel) a velkých obcí (nad 50 001 obyvatel) vychází odlišná distribuce sociální a územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty. Oproti sociální intenzitě podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty, která je nejvyšší u nejmenších obcí a v dalších skupinách je velmi nízká, je nejvyšší územní intenzitu možné zaznamenat u velkých obcí. Územní intenzita podpory z poslaneckých dotací financujících lokální projekty je relativně vysoká také v případě nižších skupin obcí.

Pro podrobnější přiblížení distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty je nutné analyzovat hodnoty jednotlivých 14 velikostních kategorií. Při přepočtu na počet obyvatel jsou nejintenzivněji podporovány nejmenší obce, přičemž asymetrie takové podpory je výrazná ve prospěch nejmenších obcí. Při přepočtu na jednotku plochy je asymetrie méně výrazná, ale především je opačně orientovaná. Nejvyšší územní intenzita podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty je tedy v největších městech.

Významnou součástí analýz je srovnání těchto hodnot s předešlými grafy 5.9 a 5.10, které může napovědět o faktorech podmiňujících popsanou distribuci těchto hodnot. Relativní nárůst objemu u nejmenších obcí ve srovnání s ostatními velikostními kategoriemi odkazuje k očekávané nižší hustotě sítí kontaktů mezi místními aktéry a poslanci. Malé množství místních aktérů z nejmenších obcí sice může být schopno u poslanců zajistit vysokou podporu lokálním projektům ve svých obcích, v celkovém součtu je ale objem podpory nemnoha vybraným obcím velmi nízký. Naopak obce z kategorie 301-1 500 obyvatel mohou disponovat dostatečně aktivními místními aktéry, kteří mohou být schopni zajistit svým obcím v součtu nejvyšší podporu poslaneckými dotacemi na financování lokálních projektů, přestože průměrná podpora těchto obcí není nijak vysoká ve srovnání s ostatními velikostními kategoriemi.

Vysoká hodnota největších měst v případě územní intenzity poukazuje na vysokou koncentraci podporovaných projektů, která je spojena s vysokou hustotou obyvatel v největších městech. Důvodem, proč nejsou tato města výrazně podporována v celkovém součtu, může být předpokládaný důvod rozdělování poslaneckých dotací. Těmi se poslanci zřejmě snaží zajistit úspěch ve volbách převážnou podporou lokalit a regionů, kde bydlí a kde mají své místní stranické organizace. Hodnoty tak mohou být značně zkresleny nízkým počtem větších měst. Důvodem ale může být také politická citlivost poslaneckých dotací, které se tak poslanci mohou snažit posílat především do malých obcí, které jsou oproti velkým městům společensky vnímané jako nedostatečně finančně zajištěné (viz Tománek 2007), a získat tak pro tuto praxi společenskou legitimitu.

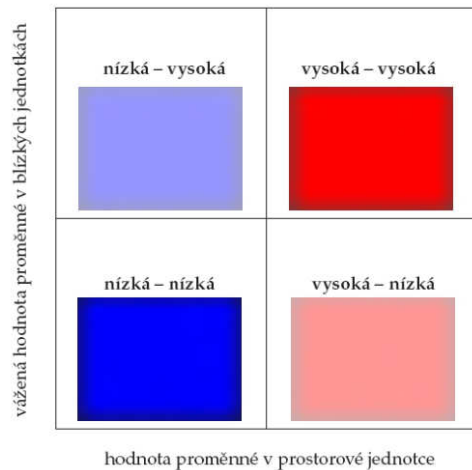
Zobrazení hodnot sociální a územní intenzity podpory za jednotlivé obce jsou v obrázcích 8.12 a 8.13 v přílohách. Z obrázků jsou sice patrné zvýšené hodnoty moravských obcí odpovídající nejdotovanějším okresům, přesto obrázky dobře ilustrují problém odstranění vnitřní variability při agregaci dat na jednotkách vyšší úrovně. V okresech, které patří mezi podprůměrně dotované, je i několik nadprůměrně dotovaných obcí. Za příklad by mohlo sloužit město Bruntál, které získalo 137 % průměrného objemu Česka přepočteného na obyvatele a 633 % průměrného objemu Česka na jednotku plochy. Okres Bruntál je přitom jeden z nejméně dotovaných okresů jak při přepočtu na počet obyvatel (64 % průměru Česka), tak na jednotku plochy (32 % průměru Česka).

Existenci závislosti mezi počtem poslanců nebo koeficientem vlivu na jedné straně a sociální či územní intenzitou podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty na druhé straně napovídají Spearmanovy korelační koeficienty pořadí zmíněných proměnných v tabulce 8.14 v přílohách. Hodnoty této statistické charakteristiky závislosti jsou ve všech případech v intervalu od 0,2 do 0,3 při statistické významnosti na 99 % hladině významnosti. To naznačuje existenci závislosti, v tomto případě nízké.

Z důvodu odstranění v jistém smyslu zkreslujícího vlivu jednotek s nulovými hodnotami, byl proveden také test závislosti při vyřazení jednotek, jejichž všechny proměnné hodnoty byly nulové. Koeficient korelace u územní intenzity se snížil na 0,2 při statistické významnosti na 99 % hladině významnosti. V případě sociální intenzity se závislost změnila na negativní při nízkém koeficientu -0,2, který je statisticky významný na 99 % hladině významnosti. Zde je vhodné odkázat na grafy 5.11 a 5.12, které zobrazují distribuci relativizovaného objemu mezi velikostními kategoriemi obcí při přepočtu na jednu obec. Asymetrie ve prospěch velkých měst v případě územní intenzity podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty odpovídá koncentraci trvalých bydlíšť poslanců a koeficientu vlivu do velkých měst. V případě sociální intenzity poslaneckých dotací na lokální projekty byla asymetrie opačná směrem k nejmenším obcím. Naopak velká města jakožto trvalá bydlíště největšího počtu poslanců a lokalit s největším koeficientem vlivu měla velmi nízké hodnoty.

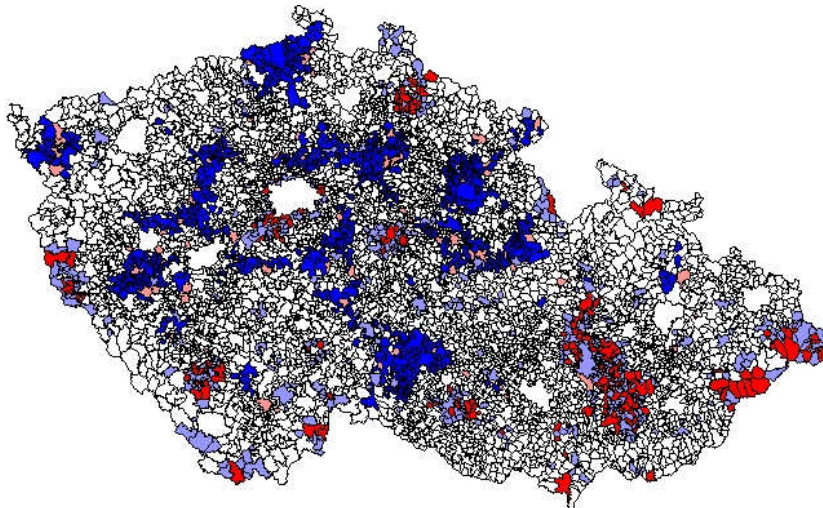
Přesto je nutné opět upozornit na skutečnost, že jednoduchý koeficient korelace není vhodný pro prostorová data a nedokáže odhalit „vliv“ hodnot sousedních jednotek na hodnotu výchozí jednotky. Proto je nutné brát výše uvedené výsledky spíše jako příspěví k odpovědi na otázku, zda poslanci podporují pouze obce svých bydlíšť nebo také sousední obce. Ke stanovení území s nejvýraznější podporou či naopak s nejnižší podporou budou sloužit výsledky prostorové autokorelace, která identifikuje takové shluky obcí. Výsledky statistické metody LISA jsou zobrazeny v obrázcích 5.15 a 5.16, které mají společnou legendu v následujícím obrázku 5.14.

Obr. 5.14 Legenda pro obrázky 5.15 a 5.16

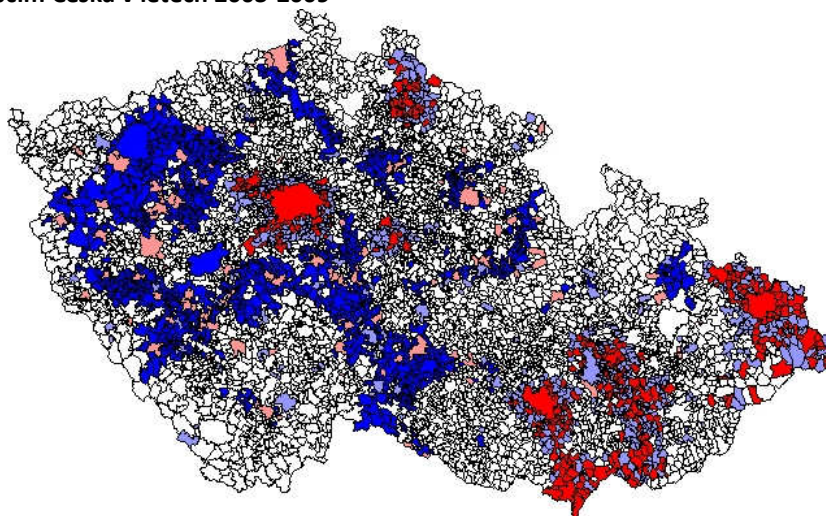
*Poznámka: Jednotky bez barvy odkazují k nesignifikantním výsledkům prostorové autokorelace.
Zdroj: upraveno podle Spurná 2008.*

Obr. 5.15 Jádrové oblasti sociální intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty obcím Česka v letech 2003-2009

*Poznámka: Legenda je uvedena v obrázku 5.14. Moranovo I kritérium je rovno 0,021.
Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009d; výpočty autora.*

Obr. 5.16 Jádrové oblasti územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty obcím Česka v letech 2003-2009

*Poznámka: Legenda je uvedena v obrázku 5.14. Moranovo I kritérium je rovno 0,050.
Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009c; výpočty autora.*

Podle hodnoty globální autokorelace (Moranova I kritéria) tvoří sociální i územní intenzita podpory z poslaneckých dotací financujících lokální projekty v jednotlivých obcích pouze malé shluky, přičemž územní intenzita je nepatrně více „shluková“ než sociální intenzita. Lze tedy identifikovat několik míst převážně vysoké a převážně nízké sociální a územní intenzity podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty.

V případě převážně vysoké sociální intenzity podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty lze identifikovat jediný větší shluk. Tím je středomoravský shluk zahrnující obce z nejdotovanějších okresů, například Prostějova, Kroměříže či Vyškova. Vysoké hodnoty obcí tak v této části Moravy ovlivnily vysoké hodnoty u příslušných okresů. Ne vždy ale odpovídá vysoká hodnota u okresu existenci shluku na úrovni obcí. Příkladem mohou být například okresy Jindřichův Hradec či Žďár nad Sázavou, kde je výsledná vysoká hodnota okresu zřejmě způsobena podporou pouze několika vybraných obcí.

Převážně nízkou intenzitu lze zaznamenat u tří shluků, a to východočeského, který se rozprostírá kolem Hradce Králové a Pardubic, západočeského, který je lokalizován jižně od Plzně a v okolí Chebu, severočeského, který představuje oblast mezi Ústím nad Labem a Děčínem, a vysočinského, který se rozprostírá v okolí Jihlavy. Zajímavým, přesto ne příliš výrazným shlukem je „okruh“ obcí okolo Prahy, který se ve své polabské části zvětšuje na již poměrně velký shluk málo podporovaných obcí. Ve všech případech jde o obce z málo intenzivně dotovaných

okresů. Také v případě nízké sociální intenzity lze identifikovat několik okresů s velmi nízkou hodnotou, která však není zastoupena shlukem na úrovni obcí. Jedná se například o okresy severozápadních Čech, například Chomutov nebo Louny. Zde bude důvod zřejmě v existenci několika málo dostatečně dotovaných obcí, které mohou mít vliv na nevytvoření shluku v prostorové autokorelaci.

Poněkud odlišný obraz distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty mezi obce lze zaznamenat u jejich územní intenzity. Identifikovány jsou již čtyři shluky převážně vysoké intenzity podpory, shluk převážně nízké intenzity podpory je větší, zahrnující dříve jmenovaná území a doplněný o další. Největším shlukem převážně vysoké intenzity je moravský shluk, zahrnující velkou část jihovýchodní a střední Moravy. Další moravskoslezský shluk lze identifikovat v okolí Ostravy. V Čechách jsou tyto doplněny o další shluk liberecký a pražský shluk, zahrnující výrazně dotovanou Prahu a Kladensko. Všechny tyto shluky územně odpovídají vymezení okresů s největší územní intenzitou podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty. Výjimkami, tedy okresy s vysokou územní intenzitou, ale bez identifikovaného shluku, jsou některé okresy na východní Moravě, především okres Zlín.

Velký shluk nízké územní intenzity podpory z poslaneckých dotací financujících lokální projekty v obcích v Čechách lze vymezit v jejich západní a střední části včetně české Vysočiny. Spadá do něj okolí Jihlavy a Pelhřimova, středočeská vnitřní periferie, západní Čechy, konkrétně jižní i severní část Plzeňského kraje mimo samotnou Plzeň a okolí, část severozápadních Čech, především Lounsko a Chomutovsko, doplněné o Rakovnicko. Vymezení menších shluků severně a severovýchodně od Prahy je již diskuzní především pro malé množství identifikovaných obcí. Jde o obce v Polabí, okolí Hradce Králové a Pardubic. Podobný obraz lze zaznamenat také v okolí Bruntálska. Rozmístění shluků opět odpovídá hodnotám okresů s výjimkou například okresů Český Krumlov, Cheb nebo Děčín.

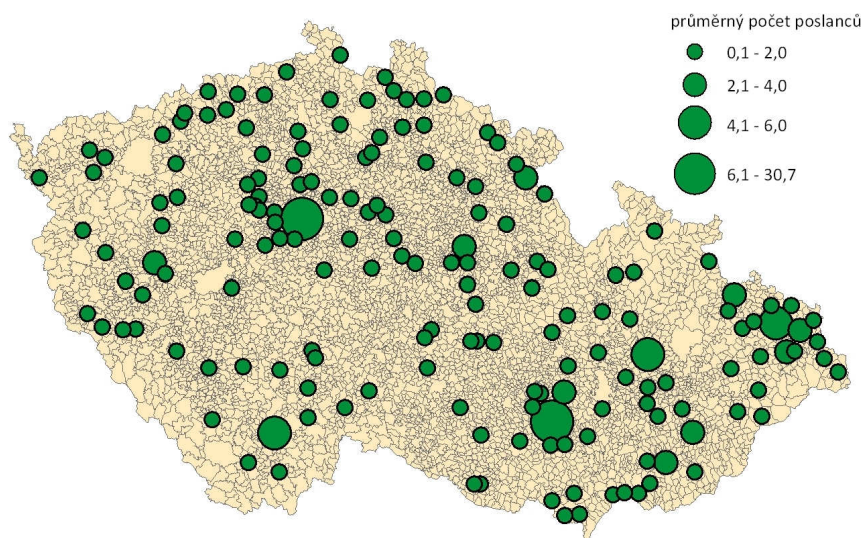
Přítomnost rozsáhlého shluku převážně nízké územní intenzity a menšího shluku převážně nízké sociální intenzity pravidelného ve vztahu k Praze lze vysvětlit třemi způsoby. Jednak lze poukázat na již v kapitole 2.3. diskutované vysvětlení distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty prostřednictvím Friedmannova diferenciačního informačního efektu (Macešková 2009). Ten by mohl podmiňovat

právě nízkou podporu poslaneckými dotacemi určenými na financování lokálních projektů kolem centra rozhodování o alokaci veřejných financí.

Druhým vysvětlením by mohl být podvědomý nezájem poslanců o některé méně známé lokality. Velká část tohoto shluku je lokalizována v periferních oblastech Čech (viz Musil, Müller 2008), a tedy pro většinu obyvatel méně známých regionech Česka. Poslanci tak mohou podvědomě preferovat financování jim, resp. všeobecně, známějších a „viditelnějších“ regionů. Navíc lze očekávat nízkou podporu lokalit, ve kterých žije málo lidí, na jejichž voličské preference mohou mít poslanecké dotace financující lokální projekty vliv. V pohledu „zezdola“ lze vidět možný důvod nízké podpory periferních oblastí také v nedostatku dostatečně aktivních a schopných místních aktérů, kteří by mohli obci zajistit financování lokálního projektu s přispěním dotace přidělené některým z poslanců.

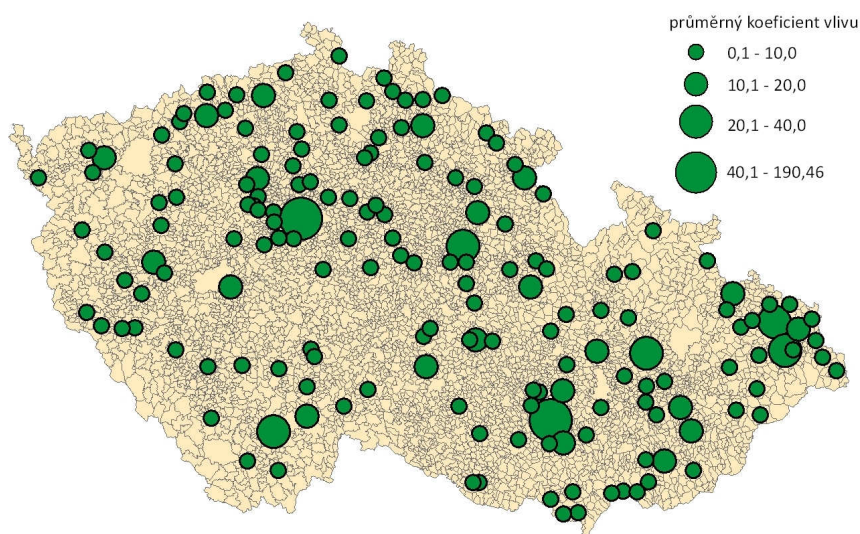
Přesto i v tomto případě se jeví jako nejpravděpodobnější závislost na rozmístění trvalých bydlišť poslanců. Obrázek 5.17 udává průměrný počet poslanců v příslušných obcích na jeden rok období 2003-2009, v následném obrázku 5.18 je zobrazeno rozmístění průměrného koeficientu vlivu v obcích trvalých bydlišť poslanců na jeden rok stejného období.

Obr. 5.17 Průměrný počet poslanců přihlášených k trvalému pobytu v obcích Česka na jeden rok období 2003-2009

Zdroj: ČSÚ 2002, 2006; PSPČR 2010; výpočty autora.

Obr. 5.18 Průměrný koeficient vlivu poslanců přihlášených k trvalému pobytu v obcích Česka na jeden rok období 2003-2009

Zdroj: ČSÚ 2002, 2006; PSPČR 2010; výpočty autora.

Na obrázcích jsou zobrazeny velmi podobné rozdíly mezi obcemi v průměrném počtu trvale bydlících poslanců na jeden rok sledovaného období a koeficientu vlivu. Je možné identifikovat oblasti s nejvyšším počtem poslanců a zároveň nejvyššího koeficientu vlivu, případně místa s nejnižším počtem poslanců a zároveň nejnižším koeficientem vlivu. V prvním případě jde o jižní a střední Moravu, Ostravsko a Prahu s okolím, tedy o místa s největším počtem obyvatel, koncentrovaných v největších českých městech, resp. jejich aglomeracích a metropolitních areálech.

Naopak oblasti Česka s nejmenším počtem případně s žádnými poslanci se nachází v periferních oblastech. Jde především o výrazně málo zastoupenou středočeskou periferii, západní Čechy, konkrétně například Chebsko, Chomutovsko a Lounsko, dále Vysočina především v její jižní části, jihozápadní Čechy a hranice Moravy a Slezska snadněji identifikovatelné jako Bruntálsko. Důležitý rozdíl v obrazu počtu poslanců a koeficientu vlivu mírně mění pohled na vysvětlení distribuce poslaneckých dotací na lokální rozvoj lze spatřovat především v Příbrami, Jihlavě a ve Žďáře nad Sázavou. V ostatních případech jsou vysoké koeficienty vlivu prakticky pouze v místech kumulace trvalých bydlišť poslanců.

Při srovnání rozmístění a průměrných hodnot počtu poslanců a koeficientu vlivu se shluky sociální intenzity poslaneckých dotací na lokální projekty existuje určitá podobnost. Odpovídá například shluk vysoké podpory na střední Moravě,

nízké podpory na Jihlavsku a u jižního a západního okraje Prahy ve středočeské periférii. Prostorový vzorec shluků ale neodpovídá v okolí Českých Budějovic či Pardubic.

Podobný obraz se naskytne při srovnání počtu poslanců a koeficientu vlivu s územní intenzitou podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty. Koncentraci počtu poslanců a koeficientu vlivu odpovídající shlukům vysoké intenzity podpory, tedy moravskému shluku, ostravskému i pražskému, lze nalézt v obou případech. Liberecký shluk vysoké intenzity podpory odpovídá vysoké koncentraci počtu poslanců, resp. koeficientu vlivu, již méně výrazně. Výrazný shluk nízké územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty odpovídá vymezeným oblastem s nízkým počtem poslanců a koeficientem vlivu, opět kromě okolí Pardubic a Českých Budějovic.

S nezbytnou dávkou obezřetnosti při interpretaci zjištěné závislosti je možné uvést následující tvrzení:

- V období 2003-2009 **spíše byla** nejvyšší **sociální intenzita** podpory z poslaneckých dotací ve shlucích obcí, ve kterých mělo v době konání voleb do Poslanecké sněmovny **trvalé bydliště** nejvíce poslanců. Rozdíly mezi těmito shluky v přijatém objemu dotací **spíše byly** pozitivně závislé na **koeficientu vlivu**.
- V období 2003-2009 **spíše byla** nejvyšší **územní intenzita** podpory z poslaneckých dotací ve shlucích obcí, ve kterých mělo v době konání voleb do Poslanecké sněmovny **trvalé bydliště** nejvíce poslanců. Rozdíly mezi těmito shluky v přijatém objemu dotací **spíše byly** pozitivně závislé na **koeficientu vlivu**.

Významným dodatkem k výše uvedeným tvrzením je jasnější průkaznost závislosti v případě územní intenzity než u sociální intenzity.

5.4. Shrnutí empirických výsledků

Na základě provedených analýz je možné shrnout, že prostorová distribuce poslaneckých dotací financujících lokální projekty v období 2003-2009 byla spíše nerovnoměrná, přičemž u vyšších územních jednotek se ukázala být míra nerovnoměrnosti nižší. Zřejmým důvodem je postupná agregace dat, kterou se smazávaly vnitřní rozdíly v rámci jednotlivých jednotek. Například pokud byly

některé kraje z poslaneckých dotací na lokální projekty málo dotované, neznamená to, že v rámci některého z nich nebyl hodně dotovaný okres. Podobně i v málo dotovaných okresech je možné identifikovat obce, které byly nadprůměrně dotované.

Na všech třech prostorových úrovních analýz, tedy na úrovni krajů, okresů i obcí, bylo možné identifikovat některé opakující se oblasti s nejvýraznější podporou, jak v případě územní intenzity, tak sociální intenzity. Za nejvýrazněji podporovanou oblast z poslaneckých dotací na lokální projekty v období 2003-2009 tak lze označit především jihovýchodní a střední část Moravy. V Čechách se takto výrazně podporovaná oblast nevyskytuje, blíží se jí však významně dotované Liberecko. Naopak nejméně podporovanými oblastmi byly severozápadní Čechy, oblast Polabí, vnitřní periferie Čech a Jihlavsko. Na Moravě lze zaznamenat jedinou oblast nízké podpory, a to Bruntálsko, které však není tak rozsáhlé a málo dotované jako oblasti v Čechách.

Z provedených analýz vyplývá, že hlavním důvodem takového prostorového vzorce podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty je rozmístění trvalých bydlišť poslanců a koeficientu vlivu. Je ale nutné upozornit na rozdíl mezi výsledky sociální a územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty. Prostorovou distribuci územní intenzity lze bez větších omezení vysvětlit počtem poslanců a koeficientem vlivu, s upozorněním, že zřejmě nízký počet krajů vedl k nesignifikantním výsledkům v korelační analýze. Výsledné hodnocení podmíněnosti sociální intenzity ale již není tak jednoduché jako u územní intenzity. Na úrovni krajů a okresů totiž korelační analýza nepotvrdila závislost s rozmístěním počtu poslanců a koeficientu vlivu, přesto vizuální zhodnocení na úrovni obcí napovídá o podobném rozmístění poslaneckých dotací na lokální projekty jako trvalých bydlišť poslanců a koeficientu vlivu.

Zobrazení relativizovaného objemu podpory z poslaneckých dotací financujících lokální projekty na jednu obec v jednotlivých velikostních kategoriích obcí odhalilo hned několik skutečností, které přispívají k vysvětlení distribuce těchto dotací. Sociální intenzita poslaneckých dotací na lokální projekty byla nejvyšší v nejmenších obcích, naopak územní intenzita v těch největších. Spolu s korelačním koeficientem závislosti počtu poslanců a koeficientu vlivu na jedné straně a sociální a územní intenzitou podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty na straně druhé tak byla naznačena možnost nejen vysoké podpory obcí s trvalým bydlištěm poslanců, ale také okolních obcí.

Srovnání relativizovaného histogramu s histogramem součtu objemu za jednotlivé velikostní kategorie poukázalo na značné rozdíly mezi průměrnou podporou jednotlivých obcí a celkovou podporou některé skupiny obcí. V součtu byla nejvíce podporována kategorie obcí 301-1 500 obyvatel. Vysvětlení je možné hledat v hustotě sítí kontaktů místních aktérů s poslanci, která může být nejvyšší právě v této a vyšších kategoriích, ale také v samotném počtu aktivních a schopných místních aktérů. Podporou pro takové vysvětlení mohou být také výsledky prostorové autokorelace, která identifikovala několik shluků nízké a vysoké podpory, včetně nízké podpory v místech vnitřních periferií. Přitom v periferiích je možné očekávat právě nedostatek aktivních lidí schopných zajistit financování lokálních projektů ze státních zdrojů. Přesto je nutné zdůraznit, že je nezbytné ověřit takový vliv místních aktérů dalším studiem poslaneckých dotací financujících lokální projekty na úrovni obcí.

Z uvedených výsledků vyplývá významný vliv poslaneckých dotací financujících lokální projekty na rozpočty především malých obcí. Navýšené příjmy o poslanecké dotace na lokální projekty u rozpočtů podpořených obcí se mohou zásadně lišit od příjmů ostatních obcí ve stejné velikostní kategorii rozpočtového určení daní. To může následně přispívat k rozdílnému rozvoji takových lokalit. Podporované obce jsou navíc zřejmě vybírány pouze podle osobních či politických zájmů jednotlivých poslanců, kteří si za pomoci poslaneckých dotací na lokální projekty mohou zlepšit osobní obraz pro úspěch v následujících volbách. Důležitým prvkem rozhodování o alokaci poslaneckých dotací na lokální projekty je pravděpodobně také aktivita místních aktérů, jejich napojení na poslance prostřednictvím sítí kontaktů a jejich schopnost přesvědčit poslance o potřebě financování příslušného lokálního projektu ze státního rozpočtu.

6. Závěr

Tato diplomová práce byla věnována tématu poslaneckých dotací, tedy každoročním přesunům financí v rámci státního rozpočtu prováděných poslanci během projednávání jeho návrhu v Poslanecké sněmovně. Záměrem práce byla identifikace několika významných podmiňujících faktorů prostorové distribuce relativizovaných prostředků z poslaneckých dotací určených na financování lokálních projektů v Česku v období 2003-2009.

V českém prostředí jde o poměrně nové téma, které lze považovat pro sociální geografii za důležité v několika ohledech. Podle Martina a Minnse (1995, s. 127) nemůže být znalost podmínek regionálního rozvoje úplná bez pochopení regionální struktury soukromých i veřejných finančních toků s regionální dimenzí. Proto je význam této práce možné spatřovat mimo jiné v dílčím příspěvku k lepšímu porozumění procesů regionálního rozvoje, odhalení regionální distribuce relativně vysokých finančních prostředků z poslaneckých dotací na lokální projekty. Důležitým aspektem práce je její politicko-geografické zaměření na studium procesu prosazování poslaneckých dotací do státního rozpočtu a na snahu o vysvětlení prostorové distribuce těchto dotací pomocí rozmístění trvalých bydlišť poslanců a koeficientu vlivu. Koeficient vlivu, zkonstruovaný pro potřeby diplomové práce, odráží vliv jednotlivých poslanců na zařazování poslaneckých dotací do státního rozpočtu v nominálním vyjádření.

Předpokladem pro alokaci poslaneckých dotací na lokální projekty právě do lokalit a regionů trvalých bydlišť poslanců byla především snaha o zajištění dobrých výsledků ve volbách ekonomickou podporou voličů a politickou podporou spolustraníků z místních stranických organizací, kteří mohou podpořit poslancovu další kandidaturu. Poslanci však mohou sledovat také jiné zájmy, například osobní zájmy na rozvoji lokality, kde mohou sehrát svoji roli například podnikatelské aktivity poslanců. Není možné opomenout také význam sítí kontaktů poslanců s místními aktéry, kteří jejich prostřednictvím mohou ovlivňovat poslance v jejich rozhodování o přidělení dotací jednotlivým projektům. Finanční podpora poslanců by tak směřovala do lokalit vlastních trvalých bydlišť, které se z velké části shodují jak s obvyklými bydlišti poslanců, tak s lokalitami místních stranických organizací.

Za sledované bylo zvoleno období 2003-2009 zahrnující necelá dvě funkční období Poslanecké sněmovny, přičemž poslední rok druhého období nebyl zařazen pro přerušení praxe přidělování poslaneckých dotací na lokální projekty (PSPČR 2009). Primárním zdrojem dat byly tabulkové soubory z webových stránek Poslanecké sněmovny se všemi pozměňovacími návrhy poslanců ke státním rozpočtům ve sledovaném období (PSPČR 2002-2008). Poslanecké dotace byly rozděleny na dvě skupiny. První skupina (zhruba 65% podíl) zahrnovala neanalyzované poslanecké dotace bez jasného regionálního zacílení, které představují navýšení neinvestičních vládních transferů nebo dotace, které se následně přerozdělují v rámci dalších institucí. Druhou skupinou (průměrně 3,5 mld. Kč za

rok) jsou z větší části analyzované poslanecké dotace na lokální projekty, kterými jsou nejčastěji financovány lokální investiční projekty. V rámci základní analýzy struktury používaných dat byla provedena odvětvová klasifikace poslaneckých dotací na lokální projekty za sledované období. Bylo tak zjištěno, že tyto dotace z necelých 60 % směřují na investice do nižšího regionálního školství a do sportovních staveb.

Ve spojitosti s použitým zdrojem dat bylo poukázáno na množství chyb a nepřesností. Ty zapříčinily nutnost vyřazení některých dotací, u kterých nebylo možné tyto chyby odstranit, z následných analýz (méně než 0,5 % objemu poslaneckých dotací na lokální projekty). Analýzy a jejich hodnocení byly prováděny na úrovni českých krajů a okresů, vedle kterých byl také proveden zřejmě první pokus o analýzu poslaneckých dotací na lokální projekty na úrovni obcí. Na územní úrovni okresů byla z důvodu snahy o minimalizaci zkreslení extrémními hodnotami Prahy tato jednotka vyřazena ze souboru analyzovaných dat. Použity byly relativní údaje o objemu poslaneckých dotací vztahované k počtu obyvatel jednotlivých územních jednotek a k jejich rozloze.

Uvedená data byla analyzována a hodnocena v souladu se stanovenými cíli práce:

- Zhodnocení nerovnoměrnosti distribuce relativizovaných finančních zdrojů z poslaneckých dotací mezi kraji a okresy Česka v období 2003-2009 v závislosti na nerovnoměrnosti rozložení trvalých bydlišť poslanců mezi kraji a okresy v době konání voleb do Poslanecké sněmovny.

Pomocí Giniho a variačního koeficientu bylo potvrzeno, že poslanecké dotace na lokální projekty jsou do okresů a krajů alokovány nerovnoměrně. Závislost mezi prostorovou distribucí poslaneckých dotací na lokální projekty a rozmístěním trvalých bydlišť poslanců byla ověřována za pomoci Spearmanova korelačního koeficientu pořadí. V případě sociální intenzity podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty nebyla potvrzena závislost. Závislost prostorové distribuce územní intenzity podpory z poslaneckých dotací financujících lokální projekty na rozmístění trvalých bydlišť poslanců byla potvrzena na úrovni okresů na 99% hladině významnosti, nikoli na úrovni krajů.

- Hodnocení nerovnoměrnosti distribuce relativizovaných finančních zdrojů z poslaneckých dotací na úrovni krajů a okresů Česka v období 2003-2009 v závislosti na velikosti koeficientu vlivu jednotlivých krajů, resp. okresů.

Závislost alokace poslaneckých dotací financujících lokální projekty na prostorovém rozmístění koeficientu vlivu byla ověřována pomocí Spearmanova korelačního koeficientu pořadí. Závislost nebyla potvrzena ve vztahu k sociální intenzitě podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty, k územní intenzitě byla potvrzena na úrovni okresů na 99% hladině významnosti, nikoli na úrovni krajů.

- Hodnocení nerovnoměrnosti distribuce relativizovaných finančních prostředků z poslaneckých dotací podle velikostních kategorií obcí Česka v období 2003-2009.

Pro splnění tohoto cíle práce byly využity velikostní kategorie obcí, které sloužily v letech 2001-2007 pro rozdělování sdílených daní mezi obce (zákon č. 243/2000 Sb.; Blažek 2002b). Důvodem byla snaha o zjištění vlivu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na rozpočty obcí v jednotlivých velikostních kategoriích. Ty mohou, především u nejmenších obcí, výrazně navýšit příjmy obce a tak pozitivně ovlivnit její rozvoj ve vztahu k ostatním obcím ze stejné velikostní kategorie.

Při součtu relativizovaného objemu dotací v rámci jednotlivých kategorií byly nejvíce dotovanou kategorií s výraznou dominancí obce od 301 do 1 500 obyvatel jak u sociální podpory, tak u územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty. Velmi malý objem dotací obdržely největší a nejmenší obce. Po přepočtu objemu na jednu podpořenou obec byly v případě sociální intenzity nejvíce dotovány nejmenší obce, přičemž byla zaznamenána výrazná asymetrie podpory ve prospěch těchto obcí. Příčinu je možné spatřovat mimo jiné v nedostatečně aktivních místních aktérech, kteří nejsou schopni zajistit finance na financování lokálních projektů v nejmenších obcích, a zároveň ve snaze poslanců o co nejobjemnější podporu nejmenších obcí. Tuto spojitost je však nutné ověřit v dalším studiu. V případě územní intenzity byla naopak nejvíce podporována největší města, zaznamenána byla méně výrazná asymetrie než v předchozím případě. Důvodem vysoké podpory velkých měst je především vysoká koncentrace podpořených projektů spojená s vysokou hustotou obyvatel.

- Identifikace hlavních center podpory relativizovanými finančními prostředky z poslaneckých dotací na úrovni obcí Česka v období 2003-2009, zhodnocení závislosti objemu alokovaných relativizovaných finančních zdrojů z poslaneckých dotací do obcí Česka v témže období na přítomnosti trvalého bydliště některého z poslanců v době konání voleb do Poslanecké sněmovny a koeficientu vlivu.

Pro identifikaci shluků podobných hodnot sociální a územní intenzity podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty bylo využito doposud nepříliš využívané prostorové autokorelace (Kouba 2007; Spurná 2008; Blažek, Netrdová 2009). Za pomoci indikátoru lokální prostorové autokorelace LISA bylo identifikováno několik prostorových shluků vysoké a nízké podpory obcí poslaneckými dotacemi na lokální projekty přepočítaných na obyvatele a na jednotku plochy. Je tedy možné říci, že největší objem takto relativizovaných dotací směřoval do obcí jihovýchodní a střední Moravy. Naopak nejmenší objem alokovaných prostředků byl zaznamenán v severozápadních Čechách, v Polabí, ve vnitřní periférii středních Čech a v oblasti Jihlavska. Pomocí analýzy na úrovni obcí bylo poukázáno na problém setření vnitřních rozdílů jednotek při agregaci dat. Nadprůměrně totiž byly podpořeny také obce z podprůměrně dotovaných okresů. Vizuálním porovnáním rozmístění uvedených shluků obcí s bydlišti poslanců a koeficientem vlivu bylo možné dospět k závěru, že nejvíce byly podporovány obce z okolí trvalých bydlišť poslanců a obcí s největším koeficientem vlivu.

Přestože se některé z hypotéz práce zcela nepotvrdily (viz kapitola 5.2.), lze práci uzavřít konstatováním, že jedním z významných faktorů prostorové distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty zřejmě je prostorové rozmístění trvalých bydlišť poslanců a koeficientu vlivu. Přesto i k tomuto závěru je dobré přistupovat s jistou dávkou obezřetnosti. Jak bylo několikrát upozorněno v textu práce, výsledky mohou být zkresleny několika faktory, například vyřazenými dotacemi z použitých dat, možným rozdílem mezi lokalitou trvalého bydliště poslance, jeho obvyklého bydliště a příslušné místní stranické organizace u některých poslanců nebo vstupem dalších tzv. třetích proměnných do sledovaného korelačního vztahu. V této práci analyzované poslanecké dotace na lokální projekty prosazené do státního rozpočtu v Poslanecké sněmovně navíc představují pouze menší část všech finančních přesunů ovlivněných poslanci v rámci státního rozpočtu. Majoritní podíl poslaneckých dotací

představují změny vládních finančních transferů a hromadných dotací subjektům, které si je dále přerozdělují. Tyto dotace nebyly do analýz zařazeny pro nemožnost odhalení konečného adresáta dotace, mohou ale také představovat silný nástroj snahy o ovlivnění voličských preferencí nebo rozvoje vybraných lokalit jako zde analyzované poslanecké dotace na lokální projekty. Poslanci se navíc angažují za získání financí pro své regiony již při tvorbě návrhu státního rozpočtu na ministerstvech a dále při rozdělování financí z již schválených rozpočtových kapitol při plnění státního rozpočtu na ministerstvech. Vliv na distribuci poslaneckých dotací mohou mít také další vlivní politici, včetně ministrů či senátorů, kteří mohou být prostředníky mezi aktéry v lokalitách svých bydlišť a poslanci.

Srovnáním charakteristik závislosti u počtu poslanců a koeficientu vlivu lze dospět k názoru, že v regionech a lokalitách, kde má trvalé bydliště nejvíce poslanců, jsou zároveň nejvlivnější poslanci ve vztahu k prosazování poslaneckých dotací do státního rozpočtu při schvalování jeho návrhu v Poslanecké sněmovně. Možným vysvětlením je využívání sítě kontaktů s poslanci ze stejných regionů pro posílení svého vlivu, či naopak možnost, že méně schopní politici využívají přítomnost vysoce postaveného politika k cestě do Poslanecké sněmovny.

Na závěr není možné opomenout hodnocení praxe přidělování poslaneckých dotací. Zřejmě největší problém lze spatřovat v jejich rozdělování na základě subjektivních preferencí a zájmů poslanců, které mohou být ovlivněny zájmy dalších aktérů. Neprůhlednost procesu je podpořena neexistencí institucionalizované kontroly využití prostředků z poslaneckých dotací, včetně kontroly plnění účelu, na který byla dotace přidělena. Jediná za současného stavu možná kontrola veřejností (např. Pavel 2006) je omezena nepřehledností státního rozpočtu a rozpočtového procesu (Krnáčová, Pavel 2007), včetně absence údajů identifikujících předkladatele pozměňovacích návrhů, které jsou u ostatních zákonů povinné (Havliigerová, Zlámalová 2006), a samotnou neochotou lidí kontrolovat činnost veřejné správy (Brennan, Buchanan 1980; Postman 2010). S poslaneckými dotacemi tak může být spojen neregulovaný lobbying, korupce nebo střet zájmů. Častá spolupráce poslanců ze stejných regionů, ale z jiných politických stran navíc může přispívat k vytváření „politického kartelu“ napříč politickými stranami.

Na druhé straně poslanecké dotace mohou být obhajovány argumentem potřeby existence finančního mechanismu pro financování projektů, které není možné zařadit do některého dotačního programu nebo na jejichž formální žádost není

dostatek času. Problémem především malých obcí je nedostatek lidského a finančního kapitálu na sepsání žádosti o klasickou dotaci, jedinou možnost získání financí na náročnější projekty představují poslanecké dotace (Šašek 2009). Přesto podle výsledků diplomové práce nejsou nejmenší obce zřejmě schopny využít možnosti dotování realizace lokálních projektů ani v případě poslaneckých dotací.

Poslanecké dotace měly v některých letech sledovaného období větší finanční objem než některé méně objemné ministerské kapitoly státního rozpočtu, jejichž dotace často nahrazovaly. Otázkou je, zda by nebyl účelnější přesun prostředků příslušným ministerstvům, které mohou dotace rozdělovat podle jasných pravidel v rámci dotačních titulů. Dotace také často nahrazují prostředky na financování lokálních projektů běžně vynakládaných z rozpočtů obcí. Jako vhodné se tak jeví přesun finančních prostředků z poslaneckých dotací v duchu principu subsidiarity na sdílené daně, které tvoří základ rozpočtů obcí (Hána, Macešková 2008). Praktické realizace takových návrhů ale naráží na neochotu politické reprezentace k ukončení praxe poslaneckých dotací.

Tato práce se pokusila odpovědět na základní otázku možnosti identifikace některých podmiňujících faktorů distribuce poslaneckých dotací na lokální projekty. Z jednotlivých dílčích závěrů práce vyplývá několik možných zaměření dalších výzkumných studií. Za velmi přínosnou se jeví možnost kvalitativního výzkumu sítí kontaktů a celé procedury poslaneckých dotací postupující od lokálního žadatele až po zařazení dotace do státního rozpočtu. Za vhodné je možné považovat rozvinutí dílčích výsledků zřejmě prvního pokusu o analýzu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na úrovni obcí. Přínosný by mohl být například výzkum vlivu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na hospodaření obcí v jednotlivých velikostních kategoriích. V poslední části práce byly identifikovány shluky obcí vysoké a nízké podpory poslaneckými dotacemi na lokální projekty. Jejich hlubší výzkum a objasnění výjimek srovnání s počtem poslanců je také dobrým směrem, kterým by se mohl vydat další výzkum v oblasti poslaneckých dotací. Z pohledu politické geografie je vhodné doporučit studium souvislostí mezi prostorovým rozmístěním počtu poslanců a jejich vlivem na výběr projektů financovaných z poslaneckých dotací. Na studium poslaneckých dotací by také mohlo navazovat obecněji pojaté studium politického vlivu na regionální rozvoj. Poslanecké dotace si tedy v rámci geografického výzkumu nepochybně zaslouží systematickou pozornost.

7. Použitá literatura a zdroje dat

Literatura

BARDES, B. A., SCHELLEY, M. C., SCHMIDT, S. W. (2008): *American Government and Politics Today 2008: The Essentials*. Cengage Learning, Belmont, 539 s.

BLAŽEK, J. (1996): *Financování místních rozpočtů v České republice od roku 1996: dilema mezi principem solidarity a zásluhovosti*. In: Hampl, M. (ed.): *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, s. 315-332.

BLAŽEK, J. (2002a): *Regionální rozvoj a regionální politika – obecné problémy a specifika ČR v období transformace*. Habilitační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 218 s.

BLAŽEK, J. (2002b): *System of Czech local government financing as a framework for local development: 12 years of trial and error approach*. *Acta Universitatis Carolinae – Geographica*, 37, č. 2, s. 157-175.

BLAŽEK, J. (2003): *Regionální politika v České republice*. In: Potluka, O. a kol. (eds.): *Průvodce regionálními fondy EU*. IREAS, Praha, s. 62-75.

BLAŽEK, J. (2006): *Jakou regionální politiku potřebujeme po vstupu do EU?*. In: Dočkal, V. (ed.): *Šest let regionální politiky v ČR. Šance a limity*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, Brno, s. 37-48.

BLAŽEK, J., CSANK, P. (2007): *Nová fáze regionálního rozvoje v ČR?*. *Sociologický časopis*, 43, č. 5, s. 945-965.

BLAŽEK, J., MACEŠKOVÁ, M. (2009): *Regional Analysis of Public Capital Expenditure: To Which Regions is Public Capital Expenditure Channelled - to 'Rich' or to 'Poor' Ones?* *Regional Studies iFirst*, s. 1-18.

BLAŽEK, J., NETRDOVÁ, P. (2009): *Can development axes be identified by socio-economic variables? The case of Czechia*. *Geografie - Sborník ČGS*, 114, č. 4, s. 245-262.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): *Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, klasifikace)*. Karolinum, Praha, 211 s.

- BRENNAN, G., BUCHANAN, J. M. (1980): The power to tax: analytical foundations of a fiscal constitution. Cambridge University Press, Cambridge, 231 s.
- BUCHANAN, J. M. (1998): Veřejné finance v demokratickém systému. Computer Press, Praha, 324 s.
- ČSÚ (2004): Modelování dopadu změny sazby DPH na vývoj stavební výroby. <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/csta110904model04.doc> (16.4.2010)
- ČSÚ (2005): Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2004 a v roce 2004. <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/6F82003FB276> (16.4.2010)
- ČSÚ (2009a): Demografická ročenka okresů 1999 až 2008. Metodické poznámky. http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/4034-09-1999_az_2008 (8.2.2010)
- DOSTÁL, P., HAMPL, M. (2000): Globalisation: processes of integration or multi-polarisation. *Acta Universitatis Carolinae – Geographica*, 35, č. 1, s. 5-21.
- DRAZEN, A., ESLAVA, M. (2005): Pork Barrel Cycles. 33 s. http://www.e.u-tokyo.ac.jp/cemano/research/workshops/macro/documents/porkbc_10_23_2005.pdf (18.4.2008)
- EVROPSKÁ KOMISE (2004): The Impact of Member State Policies on Cohesion. Final Report. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/impact_member.pdf (25.1.2010)
- FAN, C. C., SUN, M. (2008): Regional Inequality in China, 1978-2006. *Eurasian Geography and Economics*, 49, č. 1, s. 1-20.
- FINNIGAN, T. (2007): All About Pork: The Abuse of Earmarks and the Needed Reforms. *Citizens Against Government Waste*, Washington, 27 s. http://www.cagw.org/site/DocServer/All_About_Pork_2007_Final.pdf?docID=2001 (2.12.2009)
- FUKUI, H., FUKAI, S. N. (1996): Pork Barrel Politics, Networks, and Local Economic Development in Contemporary Japan. *Asian Survey*, 36, č. 3, s. 268-286.
- GOLDEN, M. A., PICCI, L. (2006): Pork Barrel Politics in Postwar Italy, 1953-1994. 51s. <http://www.cide.info/conf/papers/g3.pdf> (18.4.2008)
- GRADUS, Y. (1983): The Role of Politics in Regional Inequality: The Israeli Case. *Annals of the Association of American Geographers*, 73, č. 3, s. 388-403.
- GROSSMAN, G. M., HELPMAN, E. (2005): Party Discipline and Pork-Barrel Politics. 27 s. <http://weblamp.princeton.edu/rppe/files/grohhelp05.pdf> (18.4.2008)
- HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. a kol. (2007): Veřejné finance. ASPI, Praha, 364 s.

- HAMPL, M. (1996): Teorie geografické organizace společnosti. In: Hampl, M. (ed.): Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, s. 13-34.
- HAMPL, M. (1998): Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 110 s.
- HAMPL, M. (2005): Geografická organizace společnosti v České republice: Transformační procesy a jejich obecný kontext. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 147 s.
- HAMPL, M. (2007): Regionální diferenciace současného socioekonomického vývoje v České republice. Sociologický časopis, 43, č. 5, s. 889-910.
- HAMPL, M. (2009): Globální systém: stav, současné tendence a možné perspektivy distribuce mocenského potenciálu. Geografie – Sborník ČGS, 114, č. 1, s. 1-20.
- HAMPL, M., DOSTÁL, P., DRBOHLAV, D. (2007): Social and cultural geography in the Czech Republic: under pressures of globalization and post-totalitarian transformation. Social & Cultural Geography, 8, č. 3, s. 475-493.
- HÁNA, D. (2008): Regionální analýza poslaneckých dotací v období 2003-2007. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 49 s.
- HÁNA, D., MACEŠKOVÁ, M. (2008): Medvědí porce pro regiony. Týdeník Euro, č. 50, s. 96-97.
- HÁNA, D., MACEŠKOVÁ, M. (2010): Poslanecké dotace v kontextu implikací pro regionální rozvoj. E&M Ekonomie a management (přijato k tisku).
- HENDL, J. (2006): Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat. Portál, Praha, 583 s.
- HOLMAN, R (1999): Ekonomie. C. H. Beck, Praha, 726 s.
- HŮLKA, J. (2007): Vztah vývoje regionální diferenciace a hospodářského cyklu: teoretická diskuse a empirický důkaz (na příkladu vybraných států Evropské unie). Ekonomický časopis, 55, č. 10, s. 989-1006.
- CHAN, K. W., WANG, M. (2008): Remapping China's Regional Inequalities, 1990-2006: A New Assessment of de Facto and de Jure Population Data. Eurasian Geography and Economics, 49, č. 1, s. 21-56.

- JOHNSTON, R. J. (1979): Congressional Committees and Department Spending: The Political Influence on the Geography of Federal Expenditure in the United States. *Transactions of the Institute of British Geographers, New Series*, 4, č. 3, s. 373-384.
- JOHNSTON, R. J. (1983): The feedback component of the pork barrel: tests using the results of the 1983 General Election in Britain. *Environment and Planning A*, 15, č. 12, s. 1691-1696.
- KHEMANI, S. (2000): Political Cycles in a Developing Economy. Effect of Elections in Indian States. The World Bank, Development Research Group, Public Economics, 58 s. http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2000/10/27/000094946_00101405515652/Rendered/PDF/multi_page.pdf (18.4.2008)
- KOHOUT, P. (2006): Historie a politické souvislosti veřejných výdajů. In: Kohout, P., Krejdl, A., Pavel, J. (eds): Průhledný státní rozpočet? Kudy tečou a kam prosakují naše veřejné finance. Transparency International Česká republika, Praha, s. 17-92. www.transparency.cz/pdf/rozpocet_studie_01.pdf (16.2.2008)
- KOMÁREK, E. (2008): V novém roce nové rozdělení daní pro obce. *Veřejná správa*, č. 1, příloha. http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2008/01/pril_komarek.html (16.3.2010)
- KORČÁK, J. (1973): Geografie obyvatelstva ve statistické syntéze. Univerzita Karlova, Praha, 147 s.
- KOUBA, K. (2007): Prostorová analýza českého stranického systému. *Institucionalizace a prostorové režimy. Sociologický časopis*, 43, č. 5, s. 1017-1039.
- KREJDL, A. (2006): Veřejné rozpočty a rozpočtový proces v České republice. In: Kohout, P., Krejdl, A., Pavel, J. (eds): Průhledný státní rozpočet? Kudy tečou a kam prosakují naše veřejné finance. Transparency International Česká republika, Praha, s. 93-168. www.transparency.cz/pdf/rozpocet_studie_01.pdf (16.2.2008)
- KRNÁČOVÁ, A., PAVEL, J. (2007): Státní rozpočet je nesrozumitelný a netransparentní. Občan se nedozví, co dostává za své daně. Transparency International Česká republika, tisková zpráva ze 17.9.2007. http://www.transparency.cz/pdf/tz_tsr_20070917.pdf (8.1.2010)

- MACEŠKOVÁ, M. (2005): Analýza regionálních dopadů fiskální politiky. Obecné principy a příklad České republiky. Magisterská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 143 s.
- MACEŠKOVÁ, M. (2007): Regionální dimenze fiskální politiky na příkladě veřejných investičních výdajů v Česku. Geografie - Sborník ČGS, 112, č. 1, s. 17-33.
- MACEŠKOVÁ, M. (2009): Fiskální politika jako klíčový mechanismus regionálního rozvoje: příklad regionální dimenze sektorových a horizontálních politik ČR. Disertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 154 s.
- MACEŠKOVÁ, M., OUŘEDNÍČEK, M. (2008): Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí. Obec & finance, 13, č. 1, s. 28-29.
- MARKO, M. (2004): DPH – pohroma i šance. Obec & finance, 9, č. 4. <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6147391> (16.4.2010)
- MARTIN, R., MINNS, R. (1995): Undermining the Financial Basis of Regions: The Spatial Structure and Implications of the UK Pension Fund System. Regional Studies, 29, č. 2, s. 125-144.
- MFČR (2005): Phare. http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pom_eu_ukonprogr_phare.html (24.1.2010)
- MMF (2001): Government Finance Statistics Manual 2001. 206 s. <http://imf.org/external/pubs/ft/gfs/manual/pdf/all.pdf> (19.1.2010)
- MMF (2003): Zpráva z mise o vládní finanční statistice v ČR. http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/gfsm_2001_14005.html (13.4.2008)
- MMRČR (2000): Strategie regionálního rozvoje České republiky. Praha, 113 s. <http://www.mmr.cz/strategie-regionalniho-rozvoje-cr> (29.3.2008)
- MMRČR (2006): Strategie regionálního rozvoje České republiky. Praha, 109 s. http://www.mmr.cz/upload/files/Regionalni%20politika/SRR_dokument.doc (2.3.2008)
- MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVE, P. B. (1994): Veřejné finance v teorii a praxi. Management Press, Praha, 946 s.
- MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis, 44, č. 2, s. 321-348.
- OCHRANA, F. (2003): Veřejná volba a řízení veřejných výdajů. Ekopress, Praha, 184 s.

- PAVEL, J. (2006): Kontrola veřejných rozpočtů. In: Kohout, P., Krejdl, A., Pavel, J. (eds): Průhledný státní rozpočet? Kudy tečou a kam prosakují naše veřejné finance. Transparency International Česká republika, Praha, s. 169-209. www.transparency.cz/pdf/rozpocet_studie_01.pdf (16.2.2008)
- PAVLÍK, Z., KÜHNL, K. (1981): Úvod do kvantitativních metod pro geografii. SPN, Praha, 267 s.
- PEKOVÁ, J. (2002): Veřejné finance – úvod do problematiky. ASPI Publishing, Praha, 456 s.
- PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. (2008): Veřejná správa a finance veřejného sektoru. ASPI, Praha, 712 s.
- PILEČEK, J. (2010): Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia. Geografie - Sborník ČGS, 115, č. 1, s. 64-77.
- PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2010): Je možné měřit sociální kapitál? Analýza územní diference okresešů Česka. Geografie - Sborník ČGS, 115, č. 1, s. 78-95.
- POPKIN, R. H., STROLL, A. (2000): Filozofie pro každého. Ivo Železný, Praha, 407 s.
- POSTMAN, N. (2010): Ubavit se k smrti. Veřejná komunikace ve věku zábavy. Mladá fronta, Praha, 208 s.
- RICE, T. W. (1985): An Examination of the Median Voter Hypothesis. The Western Political Quarterly, 38, č. 2, s. 211-223.
- SAMUELSON, P., NORDHAUS, W. (1991): Ekonomie. Svoboda, Praha, 1011 s.
- SCHATZ, T. A. (ed.) (2009): 2009 Congressional Pig Book Summary. Citizens Against Government Waste, Washington, 58 s. http://www.cagw.org/site/DocServer/Pig_Book_full__April_13_2009_.pdf?docID=3561 (1.12.2009)
- SILVA, J. A. (2007): Trade and Income Inequality in a Less Developed Country: The Case of Mozambique. Economic Geography, 83, č. 2, s. 111-136.
- SLANÝ, M. (2007): Státní rozpočet na rok 2007. CEP Newsletter, 6, č. 1, s. 1-3. <http://cepin.cz/docs/newsletter/2007-1.pdf> (31.3.2008)
- SPURNÁ, P. (2008): Prostorová autokorelace – všudypřítomný jev při analýze prostorových dat? Sociologický časopis, 44, č. 4, s. 767-787.
- STAŠKOVÁ, B. Š. (2008): Porcování medvěda očima poslanců. Socioweb, č. 10, s. 13-16. http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/156_socioweb_10_08.pdf (20.2.2009)

SUNLEY, P., KLAGGE, B., BERNDT, C., MARTIN, R. (2005): Venture Capital Programmes in the UK and Germany: In What Sense Regional Policies? *Regional Studies*, 39, č. 2, s. 255-273.

ŠINDELÁŘOVÁ, M. (2008): Problematika financování obcí – daňové příjmy obcí. Bakalářská práce. Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita, Brno, 68 s.

TABERY, E. (2008): Hledá se prezident. Zákulisí voleb hlavy státu. Respekt Publishing, Praha, 451 s.

TOBLER, W. R. (1980): A Computer Movie Simulating Urban Growth in the Detroit Region. *Economic Geography*, 46, č. 2, s. 234-240.

TOMÁNEK, P. (2007): Hospodaření obcí včera, dnes a zítra. *Obec & finance*, 12, č. 5. <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6302072> (17.4.2010)

VAŠICA, M. (2007): Státní rozpočet z pohledu ústavního práva. Diplomová práce. Katedra ústavního práva a politologie, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno, 74 s.

ŽÍŽALOVÁ, P. (2006): Přímé zahraniční investice v Česku. *Geografie - Sborník ČGS*, 111, č. 2, s. 186-197.

Další zdroje

ČTK (2009): Janota nevyčlenil peníze na tzv. porcování medvěda. *České noviny*, 7.9.2009. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/janota-nevyklenil-penize-na-tzv-porcovani-medveda/396463> (2.1.2010)

HAVLIGEROVÁ, J., ZLÁMALOVÁ, L. (2006): Na poslanecké pomníčky nezbylo. *Hospodářské noviny*, 5.10.2006. [http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=19451110&article\[what\]=porcov%ED+n%ED+&article\[sklonuj\]=on](http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=19451110&article[what]=porcov%ED+n%ED+&article[sklonuj]=on) (23.2.2008)

JACQUES, K. (2007): Poslankyně a poslanci SZ se nezúčastní „porcování medvěda“. Poslanecký klub SZ, tisková zpráva ze 5.12.2007. <http://poslanci.zeleni.cz/7202/clanek/poslankyne-a-poslanci-sz-se-nezucastni-porcovani-medveda/> (19.1.2010)

KEDROŇ, R. (2010): Chyba poslanců: Osm milionů poslali do vesnice, která o ně nežádala. *Hospodářské noviny*, 16.3.2010. <http://domaci.ihned.cz/c1-41380020-chyba-poslancu-osm-milionu-poslali-do-vesnice-ktera-o-ne-nezadala> (23.2.2008)

MACHÁČEK, J. (2008): Můj kandidát John McCain. Hospodářské noviny, 16.1.2008. http://ihned.cz/c4-10041240-22769250-000000_d-muj-kandidat-john-mccain (1.12.2009)

MIROVSKÝ, O. (2007): Poslanecké pomníčky: NE! aneb Praha 7 musí získávat finance koncepčně. Hobuleť, 7.2.2007. <http://praha7.zeleni.cz/4322/clanek/poslanecke-pomnicky-ne-aneb-praha-7-musi-ziskavat-finance-koncepcne/> (8.1.2010)

NĚMCOVÁ, M. (2007): Porcování medvěda, kdo ochutná a kdo si nechá zajít chuť? Blog Aktuálně.cz, 2.10.2007. <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/mirolava-nmcova.php?itemid=1727> (7.4.2009)

ORGONÍKOVÁ, H. (2009): Ráda pomáhám malým obcím. http://www.cssd.cz/soubory/ke-stazeni/dokumenty/kraje/kralovehradecky/2009-06-30_hana-orgonikova-rada-pomaham-malym-obcim.pdf (22.12.2009)

PEROUTKA, F. (2009): Porcování neexistujícího medvěda. Blog ČT24, 17.12.2009. <http://www.ct24.cz/blogy/75701-porcovani-neexistujiciho-medveda/> (2.1.2010)

PLESL, J. (2009): V Česku vládne silný politický kartel. Rozhovor s Jamesem Anthonym de Candolem. Lidové noviny, 24.10.2009. http://www.lidovky.cz/v-cesku-vladne-silny-politicky-kartel-dxf-/ln_noviny.asp?c=A091024_000074_ln_noviny_sko&klic=233911&mes=091024_0 (19.1.2010)

POKORNÝ, M. (2009): Miliony z porcování medvěda změnilly majitele. Hospodářské noviny, 7.1.2009. <http://hn.ihned.cz/c1-32335140-miliony-z-porcovani-medveda-zmenily-majitele> (3.1.2010)

SCHNEIDER, O. (2008): Do třetice všeho dobrého: McCain a Obama debatovali v New Yorku. Blog Hospodářských novin, 16.10.2008. http://blog.ihned.cz/c3-29055020-YSchne_d-do-tretice-vseho-dobreho-mccain-a-obama-debatovali-v-new-yorku (1.12.2009)

SCHWIPPEL, J (2008): Pár čísel o rozpočtu aneb jak se (také) porcuje medvěd. <http://www.virtually.cz/index.php?art=13332> (25.1.2010)

SLONKOVÁ, S., HOLUB, P. (2007): Ministerstvo vyšetřuje poslaneckou dotaci tenistům. Aktuálně.cz, 4.12.2007. <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=515369> (9.1.2010)

ŠAŠEK, J. (2009): Porcování medvěda není třeba vždy jen odsuzovat. Obecní finance, 14.4.2009. <http://www.obecnifinance.cz/clanek/porcovani-medveda-neni-treba-vzdy-jen-odsuzovat> (18.12.2009)

ŠNÍDL, V. (2007): Poslanci porcovali "medvěda" během přestávky. Hospodářské noviny, 23.11.2007. <http://hn.ihned.cz/c1-22480970-poslanci-porcovali-medveda-behem-prestavky> (8.1.2010)

VAŠEK, P., ŠNÍDL, V. (2009): Porcování medvěda letos nebude, slibují poslanci. Hospodářské noviny, 17.10.2009. <http://hn.ihned.cz/c1-38672410-porcovani-medveda-letos-nebude-slibuji-poslanci> (2.1.2010)

VAVROŇ, J. (2007): Začíná boj o tři miliardy z rozpočtové rezervy. Právo, 30.10.2007. <http://www.zeleni.cz/6590/clanek/zacina-boj-o-tri-miliardy-z-rozpoctove-rezervy/> (8.1.2010)

Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky. Hlava druhá: Moc zákonodárná.

Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Část třináctá: Projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu.

Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky.

Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím.

Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění. Hlava II: Střednědobý výhled, státní rozpočet a rozpočtové provizorium.

Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).

Nález Ústavního soudu č. 283/2005 Sb. Část věnující se čl. 40 Ústavy České republiky.

vlastní šetření mezi poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky formou rozhovoru a dotazníkového šetření, kde byla poskytnuta záruka nezveřejnění jmen a dalších osobních údajů

Zdroje dat

ARIS (2010): Přehledy plnění veřejných rozpočtů, Prezentace údajů ÚSC, Prezentace údajů kapitol SR. <http://www.info.mfcr.cz/aris> (23.1.2010)

ČSÚ (2002): Jmenné seznamy kandidátů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konaných ve dnech 14. - 15.6.2002. Z vnitřních zdrojů ČSÚ (23.2.2010)

ČSÚ (2006): Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 2. - 3.6.2006. Jmenné seznamy a přehledy. <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps1?xjazyk=CZ> (8.2.2010)

ČSÚ (2009b): Demografická ročenka krajů 1999 až 2008. <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4027-09> (16.2.2010)

ČSÚ (2009c): Malý lexikon obcí ČR 2009. <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/1302-09> (11.3.2010)

ČSÚ (2009d): Počet obyvatel v obcích. http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/1301-09-k_1_1_2009

ČSÚ (2009e): Vývoj základních demografických ukazatelů za územně správní celky ČR (1919 až 2007). http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/4023-09-%281919_az_2007%29 (16.2.2010)

ČSÚ (2010): Okresy České republiky v roce 2008. <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/1303-09> (16.2.2010)

MFČR (2008): Státní závěrečný účet. http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html (15.1.2010)

MFČR (2010): Zákony o státním rozpočtu. http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakon_o_sr.html?year=PRESENT (15.1.2010)

MMRČR (2010): Dotace a programy. <http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Programy-Dotace> (22.1.2010)

PSPČR (2002): Schválené pozměňovací návrhy k číselným položkám vládního návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2003 a k vládnímu návrhu státního rozpočtu České republiky na rok 2003. <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?C=236&T=k2002psp4u&E=xls> (19.12.2007)

PSPČR (2003): Schválené pozměňovací návrhy číselných položek k návrhu zákona o státním rozpočtu a k návrhu státního rozpočtu na rok 2004. <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?C=794&T=k2002psp4u&E=xls> (19.12.2007)

PSPČR (2004): Schválené pozměňovací návrhy číselných položek k návrhu zákona o státním rozpočtu a k návrhu státního rozpočtu na rok 2005. <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?C=1420&T=k2002psp4u&E=xls> (19.12.2007)

PSPČR (2005): Schválené pozměňovací návrhy číselných položek k návrhu zákona o státním rozpočtu a k návrhu státního rozpočtu na rok 2006. <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?C=2019&T=k2002psp4u&E=xls> (29.11.2007)

PSPČR (2006): Schválené pozměňovací návrhy číselných položek k návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2007 a k návrhu státního rozpočtu na rok 2007. <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?C=161&T=k2006psp5u&E=xls> (29.11.2007)

PSPČR (2007): Schválené pozměňovací návrhy číselných a jiných položek k návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2008 a k návrhu státního rozpočtu na rok 2008. <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=20130> (24.8.2009)

PSPČR (2008): Schválené pozměňovací návrhy k tabulkové části a k číselným položkám návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2009 a návrhu státního rozpočtu na rok 2009. <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=52487> (24.8.2009)

PSPČR (2009): Schválené pozměňovací návrhy k tabulkové části a k číselným položkám návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2010 a návrhu státního rozpočtu na rok 2010. <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=60195> (15.1.2010)

PSPČR (2010): Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna. Poslanci. <http://www.psp.cz/sqw/fsnem.sqw> (25.2.2010)

8. Přílohy

Seznam příloh

Tab. 8.1 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na obyvatele v krajích Česka v období 2003-2009 (v %)	2
Tab. 8.2 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na obyvatele v okresech Česka v období 2003-2009 (v %)	2
Tab. 8.3 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na km ² v krajích Česka v období 2003-2009 (v %)	2
Tab. 8.4 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financujících lokální projekty na km ² v okresech Česka v období 2003-2009 (v %)	3
Tab. 8.5 Okresy Česka s nejvyšší a nejnižší sociální intenzitou podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/obyv.)	3
Tab. 8.6 Kraje Česka podle sociální intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/obyv.)	4
Tab. 8.7 Okresy Česka s nejvyšší a nejnižší územní intenzitou podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km ²)	4
Tab. 8.8 Kraje Česka podle územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km ²)	5
Obr. 8.9 Průměrný počet poslanců na jeden rok přihlášených k trvalému pobytu v okresech Česka v letech 2003-2009	5
Tab. 8.10 Okresy Česka s nejvyšším a nejnižším průměrným koeficientem vlivu na jeden rok období 2003-2009	6
Tab. 8.11 Kraje Česka podle průměrného koeficientu vlivu na jeden rok období 2003-2009	6
Obr. 8.12 Sociální intenzita poslaneckých dotací určených na lokální projekty v obcích Česka v letech 2003-2009 (v Kč/obyv.)	7
Obr. 8.13 Územní intenzita poslaneckých dotací určených na lokální projekty v obcích Česka v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km ²)	7
Tab. 8.14 Spearmanův korelační koeficient závislosti regionální distribuce relativizovaných objemů poslaneckých dotací financujících lokální projekty na počtu poslanců a koeficientu vlivu v obcích Česka v období 2003-2009	8

Tab. 8.1 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financující lokální projekty na obyvatele v krajích Česka v období 2003-2009 (v %)

rok/koefficient	GK	kumulativní GK	VK (%)	kumulativní VK (%)
2003	0,24	0,24	18,4	18,4
2004	0,19	0,20	14,3	15,4
2005	0,21	0,19	16,1	14,3
2006	0,26	0,21	20,7	16,2
2007	0,20	0,20/0,20	18,0	15,0/18,0
2008	0,19	0,19/0,18	14,9	14,8/16,2
2009	0,13	0,19/0,17	10,7	14,3/14,5

Poznámka: Ve sloupci kumulativních hodnot se kumulují poslanecké dotace na lokální projekty od roku 2003 do roku uvedeného na příslušném řádku. Na posledních třech řádcích se poslanecké dotace kumulují také od roku 2007 do roku uvedeného na příslušném řádku (hodnota je za lomítkem). GK = Giniho koeficient, VK = variační koeficient.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009b; výpočty autora.

Tab. 8.2 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financující lokální projekty na obyvatele v okresech Česka v období 2003-2009 (v %)

rok/koefficient	GK	kumulativní GK	VK (%)	kumulativní VK (%)
2003	0,52	0,52	101,5	101,5
2004	0,42	0,42	80,8	80,8
2005	0,34	0,36	60,3	65,3
2006	0,36	0,33	66,1	59,8
2007	0,35	0,30/0,35	69,2	55,5/69,2
2008	0,37	0,29/0,30	70,5	54,0/59,8
2009	0,32	0,29/0,28	59,5	52,8/55,7

Poznámka: Ve sloupci kumulativních hodnot se kumulují poslanecké dotace na lokální projekty od roku 2003 do roku uvedeného na příslušném řádku. Na posledních třech řádcích se poslanecké dotace kumulují také od roku 2007 do roku uvedeného na příslušném řádku (hodnota je za lomítkem). GK = Giniho koeficient, VK = variační koeficient.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009e, 2010; výpočty autora.

Tab. 8.3 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financující lokální projekty na km² v krajích Česka v období 2003-2009 (v %)

rok/koefficient	GK	kumulativní GK	VK (%)	kumulativní VK (%)
2003	0,61	0,61	80,1	80,1
2004	0,54	0,57	67,6	74,2
2005	0,52	0,55	64,3	71,3
2006	0,54	0,54	64,3	68,3
2007	0,61	0,55/0,61	81,3	71,3/81,3
2008	0,54	0,55/0,58	70,5	71,2/78,2
2009	0,55	0,55/0,57	77,0	71,6/77,9

Poznámka: Ve sloupci kumulativních hodnot se kumulují poslanecké dotace na lokální projekty od roku 2003 do roku uvedeného na příslušném řádku. Na posledních třech řádcích se poslanecké dotace kumulují také od roku 2007 do roku uvedeného na příslušném řádku (hodnota je za lomítkem). GK = Giniho koeficient, VK = variační koeficient.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2010; výpočty autora.

Tab. 8.4 Giniho a variační koeficient objemu poslaneckých dotací financující lokální projekty na km² v okresech Česka v období 2003-2009 (v %)

rok/koefficient	GK	kumulativní GK	VK (%)	kumulativní VK (%)
2003	0,67	0,67	210,7	210,7
2004	0,57	0,60	161,7	184,3
2005	0,56	0,56	197,2	185,5
2006	0,51	0,53	138,4	162,5
2007	0,54	0,51/0,54	160,3	158,8/160,3
2008	0,54	0,51/0,51	165,0	158,7/157,5
2009	0,51	0,50/0,50	141,3	156,0/151,9

Poznámka: Ve sloupci kumulativních hodnot se kumulují poslanecké dotace na lokální projekty od roku 2003 do roku uvedeného na příslušném řádku. Na posledních třech řádcích se poslanecké dotace kumulují také od roku 2007 do roku uvedeného na příslušném řádku (hodnota je za lomítkem). GK = Giniho koeficient, VK = variační koeficient.

Zdroj: PSPČR 2002- 2008; ČSÚ 2010; výpočty autora.

Tab. 8.5 Okresy Česka s nejvyšší a nejnižší sociální intenzitou podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/obyv.)

pořadí	2003-2009	tis. Kč/obyv.	2003-2006	tis. Kč/obyv.	2007-2009	tis. Kč/obyv.
1.	Prostějov	6,68	Prostějov	4,97	Kroměříž	2,90
2.	Kroměříž	6,63	Semily	4,08	Jindřichův Hradec	2,12
3.	Břeclav	5,42	Kutná Hora	4,07	Domažlice	1,90
4.	Semily	5,36	Jeseník	4,01	Vsetín	1,86
5.	Kutná Hora	5,24	Kroměříž	3,73	Břeclav	1,82
6.	Vyškov	4,95	Břeclav	3,60	Prostějov	1,71
7.	Jeseník	4,90	Vyškov	3,25	Vyškov	1,69
8.	Domažlice	4,02	Česká Lípa	2,84	Žďár nad Sázavou	1,32
9.	Žďár nad Sázavou	3,93	Jablonec n. Nisou	2,84	Prachatice	1,29
10.	Tábor	3,88	Tábor	2,64	Semily	1,28
68.	Ostrava-město	1,19	Sokolov	0,67	Plzeň-město	0,42
69.	Teplice	1,02	Nový Jičín	0,64	Mladá Boleslav	0,40
70.	Děčín	1,00	Teplice	0,59	Cheb	0,39
71.	Cheb	0,91	Cheb	0,52	Strakonice	0,39
72.	Louny	0,80	Louny	0,47	Benešov	0,36
73.	Jihlava	0,69	Rakovník	0,35	Louny	0,34
74.	Plzeň-město	0,67	Ústí nad Labem	0,35	Ústí nad Labem	0,29
75.	Ústí nad Labem	0,64	Plzeň-město	0,26	Rakovník	0,25
76.	Rakovník	0,61	Jihlava	0,21	Děčín	0,25
77.	Chomutov	0,60	Chomutov	0,14	Litoměřice	0,18

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009e, 2010; výpočty autora.

Tab. 8.6 Kraje Česka podle sociální intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/obyv.)

pořadí	2003-2009	tis. Kč/obyv.	2003-2006	tis. Kč/obyv.	2007-2009	tis. Kč/obyv.
1.	Zlínský	3,92	Liberecký	2,72	Zlínský	1,64
2.	Liberecký	3,51	Olomoucký	2,48	Jihočeský	1,05
3.	Olomoucký	3,37	Zlínský	2,28	Jihomoravský	0,92
4.	Jihomoravský	3,20	Jihomoravský	2,27	Olomoucký	0,89
5.	Jihočeský	3,05	Jihočeský	2,00	Pardubický	0,84
6.	Vysočina	2,74	Vysočina	1,93	Vysočina	0,82
7.	Středočeský	2,11	Středočeský	1,44	Plzeňský	0,80
8.	Karlovarský	2,07	Karlovarský	1,39	Liberecký	0,80
9.	Pardubický	1,96	Moravskoslezský	1,21	Karlovarský	0,68
10.	Plzeňský	1,89	Královéhradecký	1,15	Středočeský	0,66
11.	Moravskoslezský	1,86	Pardubický	1,12	Královéhradecký	0,65
12.	Královéhradecký	1,81	Plzeňský	1,08	Moravskoslezský	0,65
13.	Hl. město Praha	1,65	Hl. město Praha	1,02	Hl. město Praha	0,63
14.	Ústecký	1,04	Ústecký	0,66	Ústecký	0,38

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009b; výpočty autora.

Tab. 8.7 Okresy Česka s nejvyšší a nejnižší územní intenzita podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km²)

pořadí	2003-2009	tis. Kč/km ²	2003-2006	tis. Kč/km ²	2007-2009	tis. Kč/km ²
1.	Brno-město	4 140	Brno-město	3 100	Hl. město Praha	1 520
2.	Hl. město Praha	3 930	Hl. město Praha	2 410	Brno-město	1 040
3.	Ostrava-město	1 140	Karviná	730	Ostrava-město	420
4.	Karviná	1 120	Ostrava-město	720	Karviná	400
5.	Prostějov	950	Prostějov	710	Kroměříž	390
6.	Kroměříž	900	Jablonec n. Nisou	620	Plzeň-město	270
7.	Jablonec n. Nisou	810	Kroměříž	510	Prostějov	240
8.	Břeclav	630	Semily	440	Vsetín	240
9.	Semily	570	Břeclav	430	Zlín	210
10.	Praha-západ	570	Frýdek-Místek	390	Praha-západ	210
68.	Prachatice	110	Klatovy	70	Děčín	40
69.	Tachov	100	Prachatice	60	Cheb	30
70.	Bruntál	100	Tachov	60	Příbram	30
71.	Klatovy	90	Bruntál	60	Český Krumlov	30
72.	Chomutov	80	Benešov	60	Strakonice	30
73.	Cheb	80	Cheb	40	Louny	30
74.	Benešov	80	Louny	40	Klatovy	20
75.	Jihlava	60	Rakovník	20	Benešov	20
76.	Louny	60	Jihlava	20	Litoměřice	20
77.	Rakovník	40	Chomutov	20	Rakovník	20

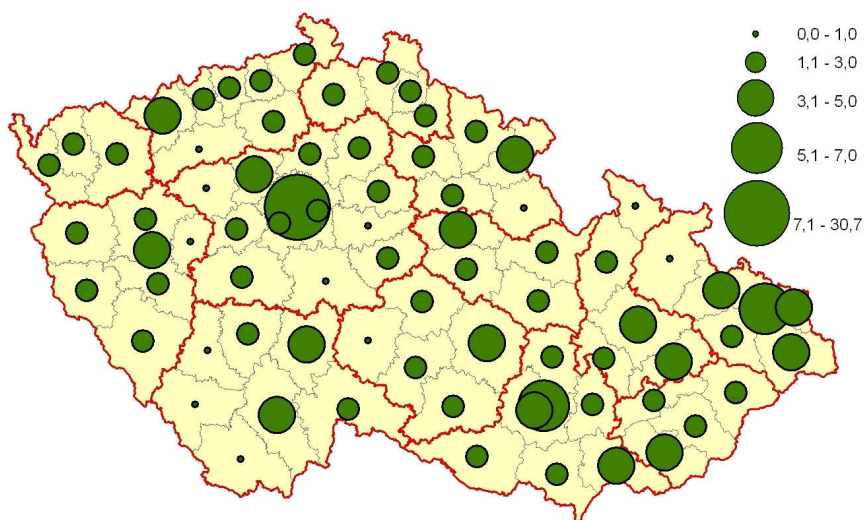
Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2010; výpočty autora.

Tab. 8.8 Kraje Česka podle územní intenzity podpory z poslaneckých dotací na lokální projekty v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km²)

pořadí	2003-2009	tis. Kč/km ²	2003-2006	tis. Kč/km ²	2007-2009	tis. Kč/km ²
1.	Hl. město Praha	3 930	Hl. město Praha	2 410	Hl. město Praha	150
2.	Zlínský	580	Liberecký	370	Zlínský	240
3.	Jihomoravský	500	Jihomoravský	360	Moravskoslezský	150
4.	Liberecký	480	Zlínský	340	Jihomoravský	150
5.	Moravskoslezský	430	Olomoucký	300	Liberecký	110
6.	Olomoucký	410	Moravskoslezský	280	Olomoucký	110
7.	Středočeský	220	Středočeský	150	Pardubický	90
8.	Pardubický	220	Vysočina	140	Královéhradecký	80
9.	Královéhradecký	210	Královéhradecký	130	Středočeský	70
10.	Vysočina	210	Karlovarský	130	Jihočeský	70
11.	Jihočeský	190	Pardubický	130	Karlovarský	60
12.	Karlovarský	190	Jihočeský	120	Vysočina	60
13.	Ústecký	160	Ústecký	100	Plzeňský	60
14.	Plzeňský	140	Plzeňský	80	Ústecký	60

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2010; výpočty autora.

Obr. 8.9 Průměrný počet poslanců na jeden rok přihlášených k trvalému pobytu v okresech Česka v letech 2003-2009

Zdroj: ČSÚ 2002, 2006; PSPČR 2010; výpočty autora.

Tab. 8.10 Okresy Česka s nejvyšším a nejnižším průměrným koeficientem vlivu na jeden rok období 2003-2009

pořadí	2003-2009	KV	2003-2006	KV	2007-2009	KV
1.	Hl. město Praha	190,5	Hl. město Praha	193,4	Hl. město Praha	186,5
2.	Brno-město	42,7	Brno-město	48,8	Kladno	35,7
3.	Frýdek-Místek	35,9	Frýdek-Místek	38,8	Brno-město	34,6
4.	Ostrava-město	33,8	České Budějovice	38,2	Frýdek-Místek	32,2
5.	České Budějovice	32,8	Ostrava-město	36,7	Náchod	30,4
6.	Tábor	31,4	Tábor	35,9	Ostrava-město	29,9
7.	Kladno	31,2	Karviná	33,2	Žďár nad Sázavou	28,4
8.	Karviná	29,2	Olomouc	28,5	Brno-venkov	27,5
9.	Olomouc	27,8	Kladno	27,9	Hodonín	27,5
10.	Žďár nad Sázavou	27,5	Žďár nad Sázavou	26,9	Olomouc	26,9
68.	Beroun	3,6	Prachatice	2,8	Česká Lípa	3,5
69.	Kolín	3,4	Kolín	2,1	Jeseník	2,5
70.	Český Krumlov	3,1	Český Krumlov	1,8	Klatovy	2,5
71.	Bruntál	2,9	Beroun	1,1	Louny	2,5
72.	Benešov	2,4	Jeseník	0,0	Rakovník	2,5
73.	Pelhřimov	2,1	Louny	0,0	Nymburk	1,7
74.	Jeseník	1,1	Pelhřimov	0,0	Benešov	1,3
75.	Louny	1,1	Rakovník	0,0	Bruntál	0,0
76.	Rakovník	1,1	Rokycany	0,0	Rokycany	0,0
77.	Rokycany	0,0	Rychnov nad K.	0,0	Strakonice	0,0

Poznámka: Bližší vysvětlení koeficientu vlivu v textu kapitoly 4. Průměrný koeficient vlivu na jeden okres Česka v období 2003-2009 je 15,9 při započtení Prahy a 13,6 bez Prahy. KV=koeficient vlivu.

Zdroj: ČSÚ 2002, 2006; PSPČR 2010; výpočty autora.

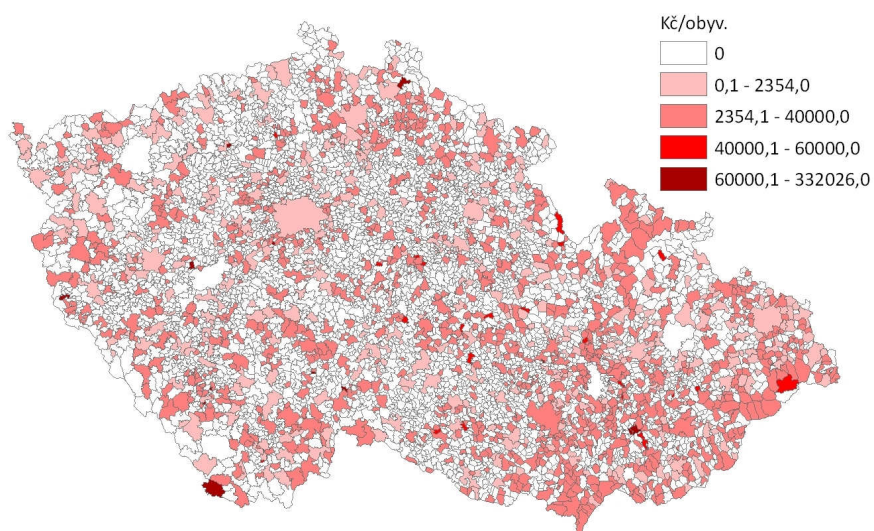
Tab. 8.11 Kraje Česka podle průměrného koeficientu vlivu na jeden rok období 2003-2009

pořadí	2003-2009	KV	2003-2006	KV	2007-2009	KV
1.	Hl. město Praha	190,5	Hl. město Praha	193,4	Hl. město Praha	186,5
2.	Jihomoravský	152,2	Moravskoslezský	151,2	Jihomoravský	156,8
3.	Moravskoslezský	141,8	Jihomoravský	148,7	Moravskoslezský	129,3
4.	Středočeský	110,8	Jihočeský	108,4	Středočeský	117,7
5.	Jihočeský	99,9	Středočeský	105,6	Jihočeský	88,5
6.	Ústecký	72,2	Ústecký	75,7	Zlínský	74,9
7.	Olomoucký	71,5	Olomoucký	75,5	Královéhradecký	70,6
8.	Zlínský	70,4	Zlínský	67,0	Ústecký	67,4
9.	Královéhradecký	62,7	Vysočina	66,6	Olomoucký	66,3
10.	Vysočina	62,2	Pardubický	63,2	Plzeňský	62,7
11.	Plzeňský	61,6	Plzeňský	60,9	Pardubický	56,7
12.	Pardubický	60,4	Královéhradecký	56,9	Vysočina	56,3
13.	Liberecký	43,1	Liberecký	51,1	Liberecký	32,5
14.	Karlovarský	27,1	Karlovarský	24,8	Karlovarský	30,2

Poznámka: Bližší vysvětlení koeficientu vlivu v textu kapitoly 4. Průměrný koeficient vlivu na jeden kraj Česka v období 2003-2009 je 87,6. KV=koeficient vlivu.

Zdroj: ČSÚ 2002, 2006; PSPČR 2010; výpočty autora.

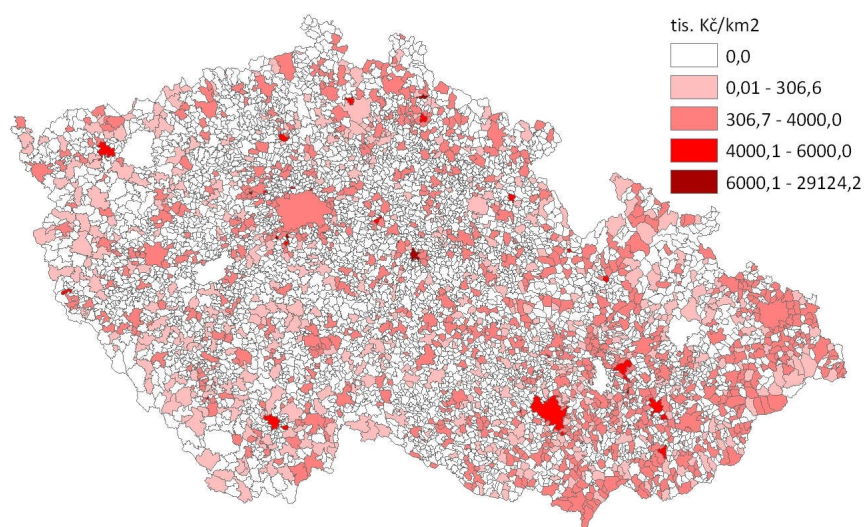
Obr. 8.12 Sociální intenzita poslaneckých dotací určených na lokální projekty v obcích Česka v letech 2003-2009 (v Kč/obyv.)

Poznámka: Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na obyvatele v Česku za období 2003-2009 je 2 354 Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009d; výpočty autora.

Obr. 8.13 Územní intenzita poslaneckých dotací určených na lokální projekty v obcích Česka v letech 2003-2009 (v tis. Kč/km²)

Poznámka: Průměrný objem poslaneckých dotací určených na lokální projekty na km² v Česku za období 2003-2009 je 306 566 Kč.

Zdroj: PSPČR 2002-2008; ČSÚ 2009c; výpočty autora.

Tab. 8.14 Spearmanův korelační koeficient závislosti regionální distribuce relativizovaných objemů poslaneckých dotací financujících lokální projekty na počtu poslanců a koeficientu vlivu v obcích Česka v období 2003-2009

A	počet posl.	KV	B	počet posl.	KV
Kč/obyv.	0,246	0,246	Kč/obyv.	-0,168	-0,167
Kč/km ²	0,297	0,297	Kč/km ²	0,178	0,179

Poznámka: A = do testu byly zařazeny všechny obce, B= do testu byly zařazeny pouze obce mající alespoň u jedné proměnné nenulovou hodnotu. Statisticky významné závislosti na 99 % hladině významnosti jsou vyznačeny tučným písmem. Kritická hodnota statistické významnosti na 95 % hladině významnosti nebyla v ostatních případech dosažena. Počtem poslanců se rozumí počet poslanců majících trvalé bydliště v určité obci. KV = koeficient vlivu.

Zdroj: ČSÚ 2002, 2006, 2009c, d; PSPČR 2002-2008, 2010; výpočty autora.